

Petalotz Children's Foundation

ကညီလိပ်သိန်ညှိန်ခိန်

သင်

၀	(၀)
၁	(၁)
၂	(၂)
၃	(၃)
၄	(၄)
၅	(၅)
၆	(၆)
၇	(၇)
၈	(၈)
၉	(၉)
၁၀	(၁၀)
၁၁	(၁၁)
၁၂	(၁၂)
၁၃	(၁၃)
၁၄	(၁၄)
၁၅	(၁၅)
၁၆	(၁၆)
၁၇	(၁၇)
၁၈	(၁၈)
၁၉	(၁၉)
၂၀	(၂၀)
၂၁	(၂၁)
၂၂	(၂၂)
၂၃	(၂၃)
၂၄	(၂၄)
၂၅	(၂၅)
၂၆	(၂၆)
၂၇	(၂၇)
၂၈	(၂၈)
၂၉	(၂၉)
၃၀	(၃၀)
၃၁	(၃၁)
၃၂	(၃၂)
၃၃	(၃၃)
၃၄	(၃၄)
၃၅	(၃၅)
၃၆	(၃၆)
၃၇	(၃၇)
၃၈	(၃၈)
၃၉	(၃၉)
၄၀	(၄၀)
၄၁	(၄၁)
၄၂	(၄၂)
၄၃	(၄၃)
၄၄	(၄၄)
၄၅	(၄၅)
၄၆	(၄၆)
၄၇	(၄၇)
၄၈	(၄၈)
၄၉	(၄၉)
၅၀	(၅၀)

ကညီလိပ်သိန်ညှိန်ခိန်
 သင်
 ကညီလိပ်သိန်ညှိန်ခိန်
 သင်

တၢ်မၤလိသၢပတီၢ်တပတီၢ်အဂီၢ်(၄၀န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်အကျိၤ

- (၁)ဖးလံာ်ဘျုးဘျုးဆီဆီဒီးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)
- (၂)န့ၢ်ပၢၢ်လံာ်လၢဖးတဖၣ်အခိပညီဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)
- (၃)ကွဲးတၢ်ညီညီမိ,ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤသိးပုၤန့ၢ်ပၢၢ်ကသ့....(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)
- (၄)တၢ်ကတိၤဒီးမိၢ်ဖါဒီးပမ့ၢ်ပပုၢ်တၢ်ကတိၤဒီးဒီးအခိပညီ...(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ပညီၣ်ကွၢ်စိ-

- (၁)ဖးလံာ်ဘျုးဆီ-တစဲဘူး,တက့ၤကဒါဘၣ်-အိၣ်ကတီၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ
 - အဖျၢၣ်ဘၣ်-တအါထီၣ်,တစ့ၤလီၤ,တဆိတလဲအဖျၢၣ်ဘၣ်
- (၂)လံာ်လၢအဖးဝဲန့ၣ်န့ၢ်ပၢၢ်ဝဲအခိပညီဒီးဖိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်န့ၢ်ပၢၢ်က့ၤပုၤကသ့
- (၃)သူတၢ်ကတိၤလၢတၢ်ကွဲးအပူၤဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ
 - သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ကညီဝီၢ်ဩတဖၣ်အါထီၣ်ဒီးသူအိၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤဂ့ၤထီၣ်
 - ကွဲးနီၣ်တၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ
 - ရဲၣ်လီၤတၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ
 - ကွဲးတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါသ့ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ
- (၄)န့ၢ်ပၢၢ်ဒီးသူတၢ်ကတိၤဒီးမိၢ်ဖါဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ
- (၅)န့ၢ်ပၢၢ်ပမ့ၢ်ပပုၢ်တၢ်ကတိၤတဖၣ်အခိပညီဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤဒီးစိၣ်မူစိၣ်ဂဲၤဝဲလၢအတၢ်အိၣ်မူပူၤသ့

စုကဝဲပီးလီလၢတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်

(၁)တၢ်ကွဲးအဖျၢၣ်ဖိတဖၣ်အစ့ၤကတၢၢ်ယဲၣ်ခါဒီးကွဲးဒိ(copy)အါထီၣ်ပဲၤသိးဒီးကွဲးဖိအနီၣ်ဂံၢ်

(၂) တၢ်ကွဲးတဖျၢၣ်တထီၣ်(ထီဖဲအကြၢး) တဖၣ်အစ့ၤကတၢၢ်ယဲၣ်ခါဒီးကွဲး ဒိ(copy)အါထီၣ်ပဲၤ သိးဒီးကွဲးဖိအနီၣ်ဂံၢ်

(၃)တၢ်ကွဲးလၢအထီတစဲးတဖၣ်အစ့ၤကတၢၢ်သၢခါဒီးကွဲးဒိ(copy)အါထီၣ်ပဲၤသိးဒီးကွဲးဖိအနီၣ်ဂံၢ်

(၄)ဝီၢ်ဩအသီအဖျၢၣ်၃၀၀ဟ်ဖျိၣ်လံာ်ကဘျးတဖၣ်

(၅)ဝီၢ်ဩတဖျၢၣ်ဒီးတဖျၢၣ်စုာ်စုာ်အလံာ်ကတီၣ်ဖိအဘျၣ်၃၀၀

တၢ်မၤလိ(၁)

ဖးလံာ်ဘျုးဆီဒီးနၢ်ပၢ်ဝဲအခိပညီလီၤတၢ်လိၤဆး(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)

- တစဲဘျး,တက့ၤကဒါဘၣ်
- အိၣ်ကတီၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ-
- အဖျၢၣ်ဘၣ်-တအါထီၣ်,တစ့ၤလီၤ,တဆိတလဲအဖျၢၣ်ဘၣ်

၁.၁.ဖးလိတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိတဖၣ်(၂န့ၣ်ရံၣ်)

၁.၂.ဖးလိတၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီဖိတဖၣ်(၃န့ၣ်ရံၣ်)

၁.၃.ဖးလိတၢ်ကွဲးအထီတဖၣ်(၅န့ၣ်ရံၣ်)

စုကဝဲၤပိးလိလၢတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်

တၢ်ကွဲးဟံးဖိၣ်အလံာ်ကဘျးလၢအအိၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ကွဲးအဖုၣ်,တၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီ ဖိးတၢ်ကွဲးအထီ တဖၣ် ဖိကိမိအနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲအသိး

တၢ်သိၣ်လိအကျဲဒီးအပတီၢ်တဖၣ်

- (၁) နီၤလီၤတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ,တၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီ,တၢ်ကွဲးဖးထီဟံးဖိၣ်အလံာ်ကဘျးတဖၣ်ဆူ ကိမိတဂၤတစုၢ်
- (၂) လၢတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်မၤဖိၣ်တၢ်ဖးဘၣ်လးတၢ်ကွဲးအခိၣ်တိဝံၤဒီးမၤအဖးပြၢလိာ် သးလၢတဘၣ်ကမၣ်နီၣ်တဖျၢၣ်,တဘၣ်အါထီၣ်စ့ၤလီၤ,တဘၣ်က့ၤခိၣ်ခံဘၣ်.ဟံးလီၤတၢ် ဆၢကတီၢ်ဒီးကိမိလၢတၢ်ဟံးလီၤန့ၣ်အီၤတၢ်ဆၢကတီၢ်အပူၤန့ၣ်ဖးတၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ် ကျိၤခဲလၢာ်ဒီးဖးတၢ်ကွဲးန့ၣ်အါကတၢ်န့ၣ်ကတီၢ်ဟံးန့ၣ်အခိၣ်ဖးတမံၤမံၤတက့ၢ်.
- (၃) တၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီဒီးတၢ်ကွဲးဖးထီတဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ် မၤကိမိဖိၣ်တၢ်ဖးဝံၤကွၢ်လၢ အန့ၢ် ဘၣ်ဝဲတခါန့ၣ် မၤအဖးလိတုၤအဘျုးဝံၤ မၤဟဲဖးယုၤအသရၣ်တက့ၢ်.ဖးဝဲတဘျီယီမ့ၢ်တ လီၤတူၣ်လီၤကၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်ကတီၢ်ဟံးန့ၣ်အခိၣ်ဖးတမံၤမံၤတက့ၢ်.

(၄) လၢတၢ်ကွဲးဖးထီတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် အခိၣ်ထံးကတၢၢ်တဘျီန့ၣ်မၤဆ့ၣ်နီၤကဝီၤကျိၤဒီးဖးတၢ်ဂ့ၢ်တခါယီၤ,ကွၢ်လီၤဒီးဖးသကိးအီၤ,ဖးအီၤတဂၤဝံၤတဂၤ-ပှၤကွိၣ်ဖိတၢ်တဂၤဖးဝဲမ့ၢ်ကတၢ်,က့ၤခိၣ်ခံ မ့တမ့ၢ်အဖျၢၣ် မ့ၢ်ကမၣ်, မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်လီၤတဲာ်တဖျၢၣ် မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်အါထီၣ်တဖျၢၣ်တဘျီယီၤသရၣ်ကတီၢ်သိၣ်တၢ်ဒီး ကွိၣ်ဖိလၢအကပၤကဒီးတဂၤကစးထီၣ်ဖးဝဲလၢအခိၣ်ထံး မ့ၢ်လီၤတူၣ်လီၤကော် ပတဲဖျါလၢထးအသိး ဒီး အသကိးဆူညါတဂၤကဖး ကဒီးဝဲစးထီၣ်လၢအခိၣ်ထံး န့ၣ်အသိးကွၢ်ကွၢ် တုၤအဝးကွိၣ်ဖိကိးဂၤ ဝံၤက့ၤကၤကၤကၤ ဒီးဆူပှၤလၢအခိၣ်ထံးတဂၤလီၤ. လၢတၢ်ဖးသကိး ခံဝီတဝီန့ၣ်ကွိၣ်ဖိတဖၣ်ကစးထီၣ်ဖးဝဲဖဲအမၤကမၣ် ဒီးဘၣ်အိၣ်ကတီၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. မၤဒ်အံၤကွၢ်ကွၢ်ဒီးပှၤကွိၣ်ဖိလၢအဖးဝဲဝံၤအဆိကတၢၢ်တဂၤမ့ၢ်အဖးဝဲပဲၤဘျီ တဘျီလဲၣ်သရၣ်ကကွၢ်နီၣ်အီၤ-ပှၤလၢဖးဘၣ်ဝဲအဘျီအစ့ၤကတၢၢ်ဒီးဝံၤဆိကတၢၢ်တဂၤ မ့ၢ်ပှၤမၤနၤတၢ်လီၤ. ကတီၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဖးလၢအဂီၢ်တမံၤမံၤတက့ၢ်.

(၅) လၢတၢ်ကွဲးဖးထီတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် ခံဘျီတဘျီ မၤကွိၣ်ဖိဖိၣ်တၢ်ဖးဝံၤကွၢ်လၢအန့ၢ် ဘၣ်ဝဲတခါန့ၣ်မၤအဖးလိတုၤအဘျုဝံၤ မၤဟဲဖးယုၤအသရၣ်တက့ၢ်.ဖးဝဲတဘျီယီၤမ့ၢ်တလီၤတူၣ်လီၤကော်နီၤတမံၤဘၣ်န့ၣ်ကတီၢ်ဟံၣ်န့ၣ်အခိၣ်ဖးတမံၤမံၤတက့ၢ်.

၁.၁.ဖးလိတၢ်ကွဲး ဖုၣ်ဖိတဖၣ်(၂န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ(၁)

စီၤဖိဒါဒီးဂၢ်အာတဘိ

စီၤဖိဒါဒါပုၤယုအိၣ်ညၣ်တဂၤလီၤ.ဘၣ်တနံၤအဝဲလဲၤယုအိၣ်ညၣ်လၢထံကျိပုၤလီၤ.အဝဲထါသံး ထံလၢထံကလိၣ်ပုၤဝံၤဖဲအထူးကွံာ်ဝဲနီၣ်တဖၣ်အခါဂၢ်အာတဘိအုၣ်ဘၣ်အစုလီၤ.ကသံၣ်သရၣ် ဟဲတုၤဒီးကွဲးဝဲအစုပုၤလီၤဝံၤဒီးစံာ်ထူးထီၣ်ကွံာ်ဝဲတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်န့ၣ်လီၤ.ကသံၣ်သရၣ်ဆဲးန့ၣ်အီၤ ကသံၣ်ကသီဝံၤဒီးလၢခံအဝဲဘျါက့ၤဝဲဒီးသးခုဝဲဒိၣ်မးလီၤ.

တၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ(၂)

ကဆိအဂ့ၢ်

ကဆိန့ၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအနီၢ်ဒိၣ်မးလီၤ.ဒီးအိၣ်ဝဲလၢပုၤလၢကျါလီၤ.ကဆိဖါလၢ အဝဲထီၣ်ခံခီလိၣ်ဒီးအဝဲမ့ၢ်ထီၣ်န့ၣ်ပကိးလၢကဆိဖါဝဲလီၤ.ကဆိဖါတၢ်လၢအဝဲဖုၣ်န့ၣ်ပကိးလၢ ကဆိဖါတဒီးဒီးကဆိဖါတၢ်လၢအဝဲတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပကိးလၢကဆိဖါဟ့ၤလီၤ.

ကဆိန့ၣ်အဂံၢ်အဘါဂ့ၤမးအယိဒီးပုၤမၤအိၣ်အီၤလၢအကထူးသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.ကဆိန့ၣ် အနီၢ်ဒိၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပုၤကညိတပျံၤအီၤဘၣ်.ပုၤကညိမၤနၤကဆိသ့ဝဲဒၣ်အယိ ပုၤဒီးကဆိသ့အါဂၤလီၤ.မ့ၢ်လၢပုၤကညိအတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးအါန့ၣ်ဒီးကဆိအယိ မၤနၤကဆိသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကဆိမံၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလီၤ.ပုၤမၤဘျါအီၤန့ၣ်ချးမးလီၤ.လၢညါပုၤကညိဖိၣ်ကဆိမံၤအိၣ်အါ မးလီၤ.ပုၤလၢအကွၢ်ကဆိ,ဒီးကဆိဒီးကဆိဒိကန့ၣ်အကလုာ်န့ၣ်ပကိးလၢကဆိကွါလီၤ.

တၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ(၃)

သယိအတၢ်ကဲဘျါး

သယိမ့ၢ်ပိာ်တကလုာ်ဒီးပသုအီၤသ့လၢကျဲအါဘိန့ၣ်လီၤ.ညီန့ၣ်ပသုသယိလၢတၢ်ဖိအိၣ် တ့ၤအိၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢကသံၣ်ကသီအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.ဖဲပဖိကသုပမ့ၢ်တ့ၢ်န့ၣ်ယုာ်သယိန့ၣ်က မၤဟါမၢ်ကွံာ်တၢ်နၤဆ့ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အလွၢ်န့ၣ်လီၤ.ပိာ်မုၢ်လၢအဖိဆံးအိၣ်သီသီ,အသ့ၣ် စၢ်ကတီၢ်မ့ၢ်ဖျါအသးလၢသယိန့ၣ်အသ့ၣ်အထံဖိထီၣ်လီၤ.

လၢဟံၣ်ပုၤတၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒီးဖဲတၢ်ထီၣ်အလီၢ်ပမ့ၢ်ဖုံလီၤသယိကမူၣ်န့ၣ်တၢ်ကဟါမၢ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.ပုၤလၢအဘၣ် ဒီးဘၣ်ထံးစုကၢ်ခိၣ်ကတဖၣ်န့ၣ်တီၢ်ဘျးသယိအသံကဗၢ်,ယါယုာ်ဒီးထူၣ်ဝံၤမ့ၢ်ဖျါလီၤလၢ အယံကၢ်အလီၢ်ဒီးဘိၣ်ဘိယာ်လၢတၢ်ကံးညၣ်န့ၣ်တယံာ်ဘၣ်ဒီးအစုအခိၣ်ကဂ့ၤထီၣ်က့ၤဝဲလီၤ.

တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်ဖိ(၄)

ယဟံၣ်ဖိဃီဖိ

ယမံၤမ့ၢ်နီၣ်ဖိမိလါလီၤ.ယအိၣ်လၢမိဖးထီသဝီလီၤ.ယအိၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိခဲလၢၣ်အဂၢၤတဆံလီၤ.
 ယမိၢ်အမံၤလၢသးပှၢ်မုၢ်နီၣ်ထံလၢၢ်ဝါဒီးယပၢ်အမံၤလၢသးပှၢ်စီၤဘူၣ်လီၤလးလီၤ.ယအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး
 ဒီးပှၢ်ဝဲၣ်ခွါစီၤသးတီဒီးဒီးပှၢ်ဝဲၣ်မုၢ်နီၣ်ဆၢထံၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပှၢ်ထူစံၣ်ဖိခံၣ်ဂၢၤလၢၣ်လီၤ.ယအိၣ်စ့ၢ်ကိး
 ဒီးယဖုလၢအမ့ၢ်စီၤအဲၣ်ထူဒီးယဖံလၢအမ့ၢ်နီၣ်သးဝါလီၤ.
 အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပှၢ်အသးပှၢ်ကတၢၢ်လၢသဝီအပူၤလီၤ.ယအိၣ်ဒီးဖိခွါတဂၢၤဒီးဖိမုၢ်တယံၣ်ခံၣ်ဂၢၤလီၤ.
 ယယုၢ်န့ၢ်ယဖိခွါအမံၤလၢစီၤန့ၢ်တၢ်ဂ့ၤ,ဒီးဖိမုၢ်ခံၣ်ဂၢၤမ့ၢ်ဝဲၣ်နီၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤဒီးနီၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဝါလီၤ.
 ယဖိခွါမၤလိတၢ်လၢခွံတီၤဒီးဖိမုၢ်ခံၣ်ဂၢၤမၤလိတၢ်လၢယုတီၤစုၣ်စုၣ်လီၤ.ယဖိတဖၣ်အပၢ်မ့ၢ်ကွီ
 သရၣ်တဂၢၤဒီးပှၢ်ကိးအမံၤလၢသရၣ်စီၤကဲဘျူးလီၤ.ယဟံၣ်ဖိဃီဖိကိးဂၢၤဒဲးပအိၣ်
 ဒီးတၢ်သးဝဲတမံၤလၢပကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်မိဖးထီသဝီအံၤလီၤ.

တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်ဖိ(၅)

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့မ့ၢ်တၢ်ထူးတၢ်တီၤဖးဒိၣ်တခါလီၤ.ပှၢ်တဂၢၤလၢအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၢ်
 သ့ၣ်ဖုံသးညီဒီးအိၣ်ဝံၣ်အိၣ်ဘဲလီၤ.ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ကိးဂၢၤဒဲးလီၤ.ဒ်သိးပကအိၣ်
 ဆူၣ်အဂီၢ်ပဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကဆဲကဆီလီၤ.
 ပကဘၣ်မၤကဆဲကဆီပဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယၢၤဝးဝးလီၤ.ပမ့ၢ်မၤဒ်
 န့ၢ်ပကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကလံၤဖိလၢအဆုံလီၤ.
 ပကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်လိၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အိၣ်တၢ်အီလီၤ.ပကဘၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်
 လၢအသံကစံၣ်ဒီးတၢ်သူတၢ်သၢ်လၢအကဆီလီၤ.သ့ၣ်သ့ၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်လၢအမံၤတလၢန့ၢ်
 ပကဘၣ်ဟးဆဲးအီၤလီၤ.ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးကဲထီၣ်ဟၢဖၢလူတၢ်ဆါသ့ဝဲလီၤ.
 ပကြၢၤအီထံချီမံလၢအကဆီထီဘိလီၤ.ပနီၣ်ခိ,ပကူပသိးခဲလၢၣ်န့ၢ်ပကဘၣ်ပၢ်အီၤကဆဲ
 ကဆီန့ၢ်လီၤ.ပမ့ၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၢ်ပထီၣ်ကွီမုၢ်,ပမၤလိလံာ်ဘၣ်လီၤ.

၁.၂.ဖးလိတၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီဖိတဖၣ်(၃န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ကွဲးထီဖဲအကြး(၁)

တၢ်ကူၣ်သ့ပှၤဟ့ၣ်တန့ၢ်

တၢ်စံးဝဲလၢပှၤပှၤဒိဖိမိၢ်ဖိၢ်အိၣ်ဝဲလွံၢ်ဂၤလီၤ. မၤလၢဂီၤအိၣ်လၢဟါ မၤလၢဟါအိၣ်လၢဂီၤန့ၣ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်ခံၣ် မ့ၢ်ပှၤမၤမ့ၢ်မၤဝဲ, မၤကလုာ်အိၣ်ကစု, မၤတီအိၣ်လီၤအိၣ် ဒၣ်အတၢ်ခုၣ်ခုၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.ဖိမ့ၢ်ဖိခါခံၣ်အုၤဝဲအုၤကိၣ်ဒ်သိးကသ့ထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

စံးဘၣ်အဖိမ့ၢ်ဖိခါခံၣ်အံၤ, “ဖိမ့ၢ်ဖိခါသ့ၣ်ဒၤ, မိၢ်ပှၤဟ့ၣ်သ့တၢ်ထူးတၢ်တီၤ, တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တန့ၢ်နီတမံၤဘၣ်. ပသးပှၤစံးဝဲ, “ကူၣ်သ့ထူစ့ဟ့ၣ်တန့ၢ်” ပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ပှၤဟ့ၣ်ပတၢ်တန့ၢ်ဘၣ်. အယိကျဲးစးဆူၣ်ဆူၣ် ဒ်သိးသုကကဲထီၣ်ဘၣ်ပှၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဒီးကဲဘျးကဲဖျိၣ်လၢသ့ပှၤကလုာ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

ဖိမ့ၢ်ဖိခါခံၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအစုၢ်မိၢ်စုၢ်ပၢ်အကလုာ်အယိ ဖျိထီၣ်ကိတတီၤဘၣ်တတီၤလီၤ. တုၤအဖျိထီၣ်တဆံခံတီၤဒီးအဖိခါန့ၣ်လီၤမၤလိဝဲကီၤလၢဝါကျိၣ်တၢ်သိၣ်လိလီၤဆီခံန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.တုၤအဖျိထီၣ်ကိဒီးန့ၣ်လီၤမၤလိကသံၣ်သရၣ်တၢ်မၤလိဒီးကဲထီၣ်ကသံၣ်သရၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်အပှၤဒုမ့ၢ်တဂၤဖျိထီၣ်တဆံခံတီၤဝဲ န့ၣ်လီၤမၤလိဝဲကိသရၣ်တၢ်မၤလိလွံၢ်န့ၣ်ဝဲက့ၤမၤစၢၤတၢ်လၢတီၤထီၣ်တဖျါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ပၢ်ခံၣ်ဖျိလၢအထီၣ်ဘၣ်ဖိမ့ၢ်ဖိခါခံၣ်အိၣ် ဒီး တၢ်ကျဲးစးတၢ်ဒိကန့ၣ်အယိ သ့ၣ်မံသးမ့ၢ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်အါအါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးထီဖဲအကြး(၂)

ထံလၢအကဆီ

လၢပတၢ်အိၣ်မူအပူၤထံမ့ၢ်တအိၣ်, ပအိၣ်မူတသ့ဘၣ်. ပလိၣ်ဘၣ်ထံလၢအကဆီလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ပဘၣ်အိၣ်မူဒီးစူးကါထံကိးမ့ၢ်နံၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါအယၢ်အိၣ်လၢထံတကဆဲကဆီအကျါသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်စူးကါဘၣ်ထံလၢအတကဆီန့ၣ်ပကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟၤဖၤလုၤဒီးတၢ်ဖံးဘီညၣ်ဘီအတၢ်ဆါသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ထံကမါ(နီၣ်), ထံပူၤ(ထံနီၣ်ဘီ)တဖၣ် တၢ်တကြးမၤဘၣ်အါအီၤဘၣ်. ပတကြးအိထံသံသိဘၣ်.ပဘၣ်ချိမံအီၤ,ပုၢ်အီၤလၢထံပုၢ်ဝဲမးအိအီၤန့ၣ်လီၤ.

ထံပူၤ(ထံနီၣ်ဘီ), ထံကမါ(နီၣ်), ထံကျိတဖၣ် ပဘၣ်ပၢ်အီၤကဆဲကဆီထီဘီန့ၣ်လီၤ. ထံအိအထံလၢပစူးကါအီၤတဖၣ်ဘၣ်ပၢ်အီၤကဆဲကဆီန့ၣ်လီၤ.

ထံလၢပစူးကါအီၤဒီးပအိအီၤတဖၣ် ပဘၣ်ပၢ်အီၤလၢထံဒၤ, ထံကတံၤကဆဲကဆီတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ထံဒၤ, ထံသပၤ, ကတံၤမိလိတဖၣ် ဒ်သိးသၣ်ဘုလါ တၢ်ယၢ်သုတန့ၣ်လီၤဒံၣ်လီၤလၢအပူၤတဂ့ၤအဂီၢ်ပဘၣ်ပလီၢ်ပသးထီဘီန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိထံမ့ၢ်တၢ်အရ့ဒိၣ်ကတၢ်လၢတၢ်အိၣ်မူအပူၤတခါစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးထီၤအကြး(၃)

သ့ၣ်လၢအသၣ်ထီၣ်အါ

တၢ်လၢသ့ၣ်န့ၣ် န်သိးကသၣ်ထီၣ်အါဒီးပဘၣ်နၢ်ပၢ်အဂ့ၢ်ဒီးကတၢၢ်ကတီၤအီၤဒ်အကျဲၣ်ဒဲၤ အသိးလီၤ.

လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ,သ့ၣ်အထူၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်,တုၤတၢ်စူၤလီၤသီဒီးပကဘၣ်ခူၣ်တၢ်ကွံာ်အဂံၢ်လီၤ လံၤပုၤလၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖံးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးအဂံၢ်လၢအဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်တဖၣ်ကဟဲလီၤ အသီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တုၤတၢ်ကီၢ်ထီၣ်သီဒီးဘၣ်ခူၣ်ကဖူၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝးတရံးအထူၣ်ဒ်သိးတၢ်မ့ၢ်ကီၢ် ယုၤသန့ၣ်က့ၤ,ကဆူးထီၣ်ထံသဝံလၢဟီၣ်ခိၣ်လၢကန့ၣ်ညီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်အထူၣ်ဂ့ၤအမုၢ်ဂ့ၤ,တုၤအသၣ်မံလၢလံးဒီးမ့ၢ်အကတီၢ်ဖဲအထံအနီတလဲၤဆူညါလၢ ဘၣ်,က့ၤကဒါက့ၤဆူအထူၣ်မ့တမ့ၢ်အမုၢ်အလီၤပၢ်လၢအခိၣ်ဆါတခါအယီၤ,ပကဘၣ်ကျိက့ၤအဒု တနီၤလီၤ.မ့မ့ၢ်တၢ်မုၢ်ဒ်စပံးမုၢ်န့ၣ်,ဘၣ်ကျိကွံာ်လၢအဒုခိၣ်ထံး,အမုၢ်ကပၤဒၣ်လဲၣ်,ဒ်သိးအဒုသီက ဟဲထီၣ်,အိၣ်ဒီးအမုၢ်အဂံၢ်အဘါဘူးဘူးတံၢ်တံၢ်ဒီးကသၣ်ထီၣ်အါအါဒိၣ်ဒိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.ဒုဟဲထီၣ် မ့ၢ်အါကဲၣ်ဆိးဒီးဘၣ်မၤတၢ်ကွံာ်အီၤတနီၤဒ်သိးဒုလၢပပၢ်ထီၣ်အီၤတဖၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါကပၢ်ဖျိၣ်အသး ပဲၤအလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်အမုၢ်ဂ့ၤ,အထူၣ်ဂ့ၤ,သါန့ၢ်ကလံၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.အယီၤ,ဒ်သိးကလံၤကလဲၤဖျိကွံာ်အီၤဂ့ၤဂ့ၤ ဘၣ်ဘၣ်အဂီၢ်အဒုအဖီလၢအဘူးဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်,ဘၣ်ပဲၣ်ဟီၣ်အီၤလၢကလံၤကဘၣ်သ့ၣ်အမိၢ်ပုၢ် ကစီဒီန့ၣ်လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိး သ့ၣ်န့ၣ်, အဲၣ် ဒီးစ့ၢ်ကီးတၢ်ကပီၤအယီၤ လၢအခိၣ်တခါကြးန့ၢ် တၢ်ကပီၤဒီးမ့ၢ်အတၢ်ကီၢ်ဆါဆဲးဘၣ်အီၤဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အန့ၣ်သတး ဒီး, နကန့ၢ်ဘၣ်သ့ၣ်လၢအ သၣ်ထီၣ်အါ,ဒိၣ်ဒီးဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးထီၤအကြး(၄)

ကလံၤလွံၢ်ကျိၤဒီးအသနၢ်အဂ့ၢ်

၁. မ့ၢ်ထီၣ်, မ့ၢ်န့ၣ်, ကလံၤစိး, ကလံၤထံးန့ၣ် ပုၤကညီၤကိးအီၤလၢ “ကလံၤလွံၢ်ကျိၤ” မ့တမ့ၢ် “မူထံးလွံၢ်ခိ” လီၤ.

မ့ၢ်ဟဲထီၣ်အလီၤမ့ၢ်မ့ၢ်ထီၣ်,မ့ၢ်လီၤန့ၣ်အလီၤမ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.ဒ်သိးပကသ့ၣ်ညါဘၣ်က့ၤကလံၤ စိး ဒီးကလံၤထံးအဂီၢ် ပဘၣ်မၤဒ်အံၤလီၤ. ဆါထၢၣ်ကွံာ်ယီၤတၢ်လီၤလီၤဆူမ့ၢ်ဟဲထီၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်ဝံၤဒီး တယၢ်ထီၣ်နစုခံခိဆူအကပၤတက့ၢ်.နမဲၣ်ညါန့ၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ထီၣ်,နလီၢ်ခံန့ၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်,နစုထွဲန့ၣ်မ့ၢ်ကလံၤ ထံး,နစုစ့ၣ်တကပၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကလံၤစိးလီၤ.

၂. မၤကဒီးတၢ်လၢ “ကလံၤလွံၢ်ကျိၤ” အံၤ,ခံကျိၤခံကျိၤအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်ကျိၤအသနၢ်အိၣ်က ဒီးဝဲလွံၢ်သနၢ်-

- (၁) မ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤစိးအသနၢ်
- (၂) မ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအသနၢ်
- (၃) မ့ၢ်န့ၣ်ကလံၤထံးအသနၢ်
- (၄) မ့ၢ်န့ၣ်ကလံၤစိးအသနၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၃. လာသွင် ဒိုင်ပုဂံလ်ကျါဒီး ပိုင်လဲင်ပိုင်တြီဖးဒိုင်ဖးလဲင်အသးကံပူန့န့ န်သီးပကသွင်ညါ မုင်ထိုင်, မုင်န့, ကလံစီး, ကလံထံး, ကလံလွိုင်ကျါအံအဂီ ပဘာ်အိုင် ဒီးတံပနီင်လာအဘာ် တာ်ဘိုအီလၢထး လၢအမုင်ဒီလုဂီ, ဒီးလၢတံဂီအခါသးန့ ထးမူဖိကံတံအီအိုင်ဝဲတဘိဖိ, လၢအထိးနါတခီအိုင် ဒီးထးနါလၢအဒုးန့အသး - လီလီဆူကလံစီးထိဘိတထံင်ယီ တလီ တူင်လီကံနီတဘျီဘာ်.ဒီးတကဒံကဒါနီတစဲးဘာ်လီ.ထးဖိလၢတံထိထိုင်အထိးနါလၢထးတ ဘိန့ အကံအဂီလီကံဒီလုဂီအယိ, တံကံအီလၢ “ ဒီလုဂီ ” န့လီ. ဒီးအခိုင်လၢတံထိ ထိုင်ထးနါတစဲးန့ တံကံအီလၢ “ ဒီလုဂီအခိုင် ” န့လီ. တုပသ့ညါကလံစီးအလီလံ န့ဒီးအိုင်တံကလံကျါအဂါသၢကျါမုင်ဂု,အသနာ်အဂါလွိုင်နာ်မုင်ဂု, ပဒုးကုအီသ့ညိမး လီ. ပုအိုင်လၢကစါခိုင်ကလံကျါတဖာ်အဒီလုဂီတအိုင်ဘာ်. ဘာ်ဆာ် မုင်ဟးကမုင်ကျါမုင် နၢဒီန့ကွါထိုင်ဝဲဆူမုင် ဒီးထံင်ဘာ်ဝဲဆာ်ကဆီဒီး သ့ညါဝဲတဘျီယီလၢအမုင်ကလံစီးန့လီ မုင်ကလံအဂါသၢကျါဒီးအသနာ်လွိုင်သနာ်န့သ့ညါဝဲချသးန့လီ.

တံကွဲးထိဖဲအကြး(၅)

ပဒဲဖိလၢအကူင်တံသ့တဒု

လၢတံလီတတီန့ ပဒဲဖိအိုင်ဝဲတဒုလီ. ပဒဲဖိန့ကူင်တံသ့ဂုမးလီ. ဘာ်ဆာ် အိုင်ဝဲ ကစုဒုလီ. ဖဲတံလီအဲန့ ခုယုကံစီပလီ. တံသ့ဝံအသး ဒိုင်မးဘာ်ဆာ် ကာ်ယုအိုင် အဆာ်လီ.အဲကူင်ထိုင်လၢကမၤန့အဆာ်အိုင်အဂီလီ.တနံတခိုင်ပဒဲဖိအသကံးဟဲတဲအီလၢ စီပလီခုယုမၤလီဆာ်ဖိကီဖိတံမံလံကံးဒုလၢကဟဲသကံးဆူအအိုင်န့လီ

တုဆာ်ဖိကီဖိဟဲတုဝဲလံန့,စီပလီခုယုမၤတဲတဲအုးလၢကနာ်ကွါအကီပူန့ လီ. တၢအုးနာ်ကွါခုယုအကီပူဒီး မုင်လၢအကီပူန့အုအယိ, စံးဆာ်တဲတီလီလီလၢ “န ကီပူန့အု” န့လီ. ခုယုစံးဘာ်အီလၢ “ယမုင်နစီပဒီဂါညါ, နတပးကဲယၢဘာ် ဒီး နစံး လၢယကီပူန့အုအယိယကအိုင်နၢလီ.”ဒီးခုယုအိုင်ဝဲတဲအုန့လီ

ခုယုအိုင်တဲအုဝံ မၤကဒီးတဖး လၢကဟဲနၢအကီပူန့လီ. တဖးဆိကမိုင်ဝဲလၢ ယမုင်တဲလၢအကီပူန့မူန့ တမုင်လၢအကအိုင်ယၢဘာ်အယိ, တဖးစံးဘာ်ခုယုလၢ “နကီ ပူန့မူလီ.”ခုယုစံးဘာ်အီလၢ “နတဲလံင်တဲလီတံလီ.ယအိုင်တံဖဲတံညာ်တဘးဘးညါ န့ နစံးလၢယကီပူန့မူကသ့ဝဲလဲ.”ဒီးခုယုအိုင်ကဒီးတဖးတဒုန့လီ.

ခုယုအိုင်တဖးတဒုလၢဝံ ကံးထိုင်ပဒဲဖိလၢကနာ်ကွါအကီပူန့လီ. ပဒဲဖိဆိကမိုင် ထိုင်ဝဲ, တၢအုးစံးလၢအကီပူန့အုဒီး အိုင်တၢအုး, တဖးစံးလၢအကီပူန့မူဒီးအိုင်တဖး အယိ, လၢခံကတံ ပဒဲဖိစံးဆၢ ခုယုလၢ, “ကစါစီပလီ, ယနါဒုခံဘံးအယိ ယနၢတံတ ဘာ်နီတမံဘာ်. ” သတး ဒီး ပဒဲဖိလၢအနါဒုခံဘံး ဒီးကူင်တံသ့တဒုအံ ပူဒီးခုယုအတံအိုင် သံအီန့လီ.

တၢ်ကွဲးထီဖဲအကြး(၆)

တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်အကျဲ

လံာ်မဲာ်ဖျါၣ်ဖိတဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဆီရဲၣ်လီၤအီၤအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အဝီလၢပနၢ်ပၢ်အီၤသ့တကျိၤန့ၣ်, ပကိးလၢကျိၤပဲၤလီၤ. ကျိၤပဲၤတဖၣ်ဟံးဖိၣ်ထီၣ်အသး, ဆီရဲၣ်လီၤအသး,ဟံးန့ၢ်တၢ်လီၤလၢအဘၣ်ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီတခါန့ၣ်,ပကိးအီၤလၢလံာ်ဆီရဲၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအကျဲဂံၢ်ထံးတဖၣ်လီၤ.လံာ်ဆီရဲၣ်န့ၣ်,ကဘၣ်အိၣ်ဃုာ်ဒီး-

- (၁) တၢ်ကွဲးအခိၣ်ထံး,တၢ်ကွဲးအခါၣ်သး,တၢ်ကွဲးမၤကတၢၢ်.
- (၂) တၢ်ကွဲးအခါၣ်သးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအသးအကၢ်တဖၣ်မ့ၢ်အါဒီး,ပဘၣ်ကွဲးပဲၤအီၤတကဒါတကဒါလီၤ.ဒီးလံာ်လၢတၢ်ကွဲးပဲၤအီၤတကဒါတကဒါန့ၣ်,ပကိးအီၤလၢ လံာ်ကလၢ,တကရူၢ်ဖိန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတကလၢလီၤ.
- (၃) တၢ်ကွဲးမ့ၢ်ကယၢကယဲအသးထဲလဲၣ်ထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်,အကတၢၢ်ကဘၣ်တၢ်စ့ၤတၢ်က့ၤအီၤဒ်သိးကဖိးမံက့ၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီ,ဖဲတၢ်ကွဲးကျိၢ်တၢ်က့ၤအီၤန့ၣ်လီၤ.
- (၄) လံာ်ဖျါၣ် ဒီးစုလီၢ်တဖၣ်ကွဲးအီၤဒ့ၣ်ဖိ ဒ်သိးကထးန့ၢ်ပုၤကွဲးလံာ်ဖိအသး, တဘၣ်စူးကါတၢ်ကတီၤ လၢပုၤနၢ်ပၢ်အီၤကီဘၣ်.
- (၅) တၢ်ကွဲးအခိၣ်ထံးဒီးတၢ်ကွဲးအကျိၢ်တၢ်တဖၣ်တဘၣ်ထီတုၤဒၣ်လဲာ်ကဘၣ်တၢ်ပဲၤကွဲးအီၤန့ၣ်ဘၣ်.
- (၆) ပုၤကွဲးတၢ်တဂၤကဘၣ်သ့ၣ်ညါဟံးတၢ်ဂ့ၢ်လၢကကွဲးဝဲတခါဂ့ၤဂ့ၤ,တသ့ဖဲအသ့န့ၣ်လီၤ.
- (၇) နူးဘၣ်ထွဲ,ထီၣ်သတြီၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂ့ၢ်အဂၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

၁.၃.ဖးလိတၢ်ကွဲးအထိတဖၣ်(၅န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ကွဲးအထိ(၁)

ကညီကလုာ်အတၢ်ဟဲလီၤစၢၤအထူအထံးအဂ့ၢ်

ပဲကညီတကလုာ်အံၤ ပမ့ၢ်ပုၤကလုာ်ထူလံၤဖး ဒိၣ်တန့ၣ် လၢအဟဲတုၤဆိကတၢ်တဖုဆူကီၢ်လါ (ခဲအံၤကဲထီၣ်ကီၢ်ပယီၤ)အပူၤ, လၢအပူၤကွံာ်အနံၣ်အါန့ၢ် (၂၇၅၀)နံၣ်ခါလံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. ပတမ့ၢ်ကလုာ်န့ၣ်ဖိတန့ၣ်လၢအဟဲဖးဒုထီၣ်အသးလၢကလုာ်န့ၣ်အဂၤတဖုဖုအပူၤ ဒိပယီၤကွဲးကညီအတၢ်ဟဲလီၤစၢၤအတၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤအသိးန့ၣ်ဘၣ်.

ပံဖုဖးဒိၣ်လၢပျၢၤတဖၣ်စံၣ်ယဲၤက့ၤအဖိအလံၤလၢလုာ်ပူၤထီၣ်ပူၤဒီးစံးဝဲ ပပုၤကလုာ်အိၣ်ဟဲလီၤအထူအထံး အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ မ့ၢ်လၢဆၣ်ကဆိအဖိလၢ(ကလံၤစိးတကပၤ)လၢထံဆဲးမဲးယုၤတၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ပံဖုဖးဒိၣ်ဖုဖးဒိၣ်လၢညါတဖၣ်စံးလီၤအသးလၢပပုၤကညီအံၤမ့ၢ်ဝဲ “ဖိဝဲကိ” အစၢၤ, အိၣ်ဟဲအထူအထံးလၢ “ယိၣ်လၢမ့ၢ်ထံး” န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကွံာ်ကဒါက့ၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤအပူၤန့ၣ်ဖဲထံလုာ်ဘၢကွံာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝံၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဟဲအါထီၣ်ကဒါက့ၤခိဖျိလၢစီၤနိအဒီးအဖိခွါသၢဂၤ(စီၤရ့ၣ်, စီၤယၣ်, စီၤယုဖးသး)အစၢၤန့ၣ်လီၤ.

ဖိခွါသၢဂၤအကျါ ဖိဝဲကိစီၤရ့ၣ်အစၢၤအသ့ၣ်တဖၣ် ဟးထီၣ်ယုလီၤယုကျဲ တဆိဘၣ်တဆိဆူမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဒိပၤ, ဖဲအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ် ယိၣ်လၢမ့ၢ်ထံး ဒီးအတၢ်လီၤပျီၢ်န့ၣ်အီၤဝံၤအလီၢ် ခံတၢ်ဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဖိဝဲကိစီၤရ့ၣ်အစၢၤလၢ အဟးထီၣ်ယုလီၤယုကျဲဆူမ့ၢ်ထီၣ်တကပၤအကျါ, မ့ၢ်တနံၤပုၤလၢအကဲထီၣ် ကညီကလုာ်လၢအမ့ၢ် ဖါစဂီၤ ဒီး နီၢ်ပအိၣ် အဖိအလံၤ အန့ၣ်ဖိထၢဖိတဖၣ်န့ၣ် ပၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. ဖုစဂီၤဒီးဖဲပအိၣ်ခံၣ်အံၤ တၢ်စံးဝဲၣ်လၢအဖိအိၣ်အပိာ်ခွါလွံၢ်ဂၤဒီးအပိာ်မုၢ်သၢဂၤလီၤ. ဖိခွါလွံၢ်ဂၤန့ၣ် အမံၤမ့ၢ်ဝဲ စီၤပကူ, စီၤမိၤန့ၢ်ပုၤ, စီၤဝုၤဝီၤ ဒီစီၤခွဲၣ်(ခွဲ)န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်အဖိမုၢ်သၢဂၤန့ၣ်အမံၤမ့ၢ်ဝဲနီၢ်ပံး, နီၢ်ဘိကျိၣ်, ဒီးနီၢ်ပအိၣ်လီၤ.

ဖဲမိာ်ပၢခံၣ်လၢအမ့ၢ် ဖါစဂီၤဒီးနီၢ်ပအိၣ် အံၤတဘၣ်လိာ်တဘၣ်လိာ်တီၤလၢဘၣ် ဒီးလီၤမ့ၢ်လီၤဖးဝဲအခါ အဖိမုၢ်သၢဂၤစံးဝဲလၢသါကဲပိာ်မုၢ် ဒီးသါမ့ၢ်မိာ်နီၢ်ပအိၣ်အစၢၤအယိ သါထူသါထံးဟဲလၢသါမိာ်တကပၤလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိဟံးန့ၢ်သါဝဲအမိာ်အမံၤ လၢအမ့ၢ်နီၢ်ပအိၣ် ဒီးကိးလီၤအသးလၢပုၤ “ပအိၣ်” လီၤ. မံၤ “ပအိၣ်” တဖျၢၣ်အံၤ တုၤမ့ၢ်အယိာ်ထီၣ် ဒီးတၢ်ကိးဖုၣ်က့ၤအီၤလၢ “ပျီၢ်” န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပုၤကညီမိာ်ထံးဖိ(ပုၤလၢဟံးန့ၢ်သါအမိာ်အထူတထံး)တဖၣ်ခဲအံၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးအီၤဒ်အမ့ၢ်ကညီပျီၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုမ့်အဖိခွါလွှာဂါတခီ စံးဝဲလၢ သါကဲပိတ်ခွါ ဒီးသါမုတ်ပာ် ဖါစဂီၤအစၢၤအသွဲၣ်အထူအထံး အယိ ကိးလီၤအသးလၢ ပုၤ “စဂီၤ” လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိး မံၤ “စဂီၤ” တဖျၢၣ်အံၤ တုၤမုၢ်အယံၣ်ထီၣ် ဒီး တၢ်ကိးဖုၣ်က့ၤအီၤလၢ “စီၤ” န့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိပုၤကညိၣ်ပာ်ထံးဖိ(ပုၤလၢအဟံးန့ၢ်အပာ်အ ထူအထံး)တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢပုၤကညိၣ်စီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကျိၣ်အံၤန့ၣ်ပပုၤကညိၣ်ကလုာ်န့ၣ် ကဲထီၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ဖး ဒိၣ်ခန့ၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိး “ပိုၢ်” ဒီး “စီၤ” ,ဒီးပကိးစ့ၢ်ကိးလၢ “မိၢ်ထံး” ဒီး “ပာ်ထံး” န့ၣ်လီၤ. မုမ့်ပိုၢ်(မိၢ်ထံး) ဒီး စီၤ(ပာ်ထံး)အ ဖိတဖၣ်ဟံးန့ၢ်လိာ်အသး, ဆိဟံၣ်ဆိယိဝံၤထီၣ်ဖိန့ၢ်အဖိအလံၤတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ “ဘ့” လီၤ. လၢခံဖိလံၤဒ်အံၤအသိးအိၣ်ဝဲအါထီၣ် အါထီၣ် တုၤအကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးကညိၣ်ကလုာ်အန့ၣ်ဖး ဒိၣ်တန့ၣ် န့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ပပုၤကလုာ်ကညိၣ်အံၤ အိၣ် ဒီး န့ၣ်ဖး ဒိၣ်သာန့ၣ် လၢအမ့ၢ်ဝဲ ပိုၢ်, စီၤဒီး ဘ့ အန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ

ဒ်တၢ်ဆၢကတီၢ်သုးအသးအသိး တုၤမုၢ်န့ၣ်ထၢဖး ဒိၣ်သာန့ၣ်အံၤ အါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ် ဒီးတၢ်အိၣ် တၢ်ဆိး, တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်အကျဲတလၢတလီၣ်လၢၤဘၣ်အယိမုၢ်ဂ့ၢ်, လၢတၢ်တဘၣ်လိာ်ဖိး ဒု လိာ်သးအယိမုၢ်ဂ့ၢ် ဘၣ်လီၤမုၢ်ပြဲၤဝဲဆူတၢ်လီၢ်အါပုၤ, ဒီးတၢ်စံးတၢ်ကတိၤတဖၣ်အသိၣ်လီၤဆိ လိာ် အသးအယိအကျိၣ်တဖၣ်လီၤဆိလိာ်အသးအါထီၣ်အါထီၣ်ဒီးအမံၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်တၢ်ကိးက ဒီးအီၤလၢအသိးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ စးထီၣ်လၢ ကညိၣ်ကလုာ် အန့ၣ်ဖး ဒိၣ်သာန့ၣ်န့ၣ် တၢ်စံးဝဲ လၢကလုာ်န့ၣ်ဖိအဂၤတဖၣ်ဟဲအိၣ်ထီၣ်ကဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ.

လၢမိၢ်ထံး(ပိုၢ်)တဖၣ်အစၢၤန့ၣ် ကလုာ်န့ၣ်ဖိတဖၣ်ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ အန့ၣ်လၢအဆံးဒီး, ဒ်အမ့ၢ် ဝဲ ပိုၢ်ဘိကျိၣ်, ပိုၢ်ပဒဲး, ပိုၢ်ပအာ်(တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးလၢပိုၢ်တအိၣ်သ့ၣ် မ့တမ့ၢ် ပိုၢ်တီၤသ့), ပိုၢ်မိၢ်ပုၤ,ပိုၢ် ထီၣ်ကံၣ်, ပိုၢ်ယံၣ်စကီၤ, ပိုၢ်မံၤဗီ,ပိုၢ်လုၢ်ခိၣ်,ပိုၢ်ခမူး, ပိုၢ်လိၤလိၤ, ပိုၢ်ပလီၣ် ပိုၢ်ဝးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢပာ်ထံးအစၢၤစ့ၢ်ကိး အကလုာ်န့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဝဲ စီၤပကူ, စီၤမိၤန့ၢ်ပုၤ, စီၤဝုၤဝီၤ, စီၤ(ခိၣ်-ခိၣ်) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးအထီ(၂)

ပပုၤကလုာ်ကညီအတၢ်သးလီၤသးကျဲၤတတီၤဘၣ်တတီၤ

ပပုၤဖုတဖုဟးထီၣ်လၢယိၣ်လၢမုၢ်ထံး လၢချ့.ခ.န. ၂၂၃၄ နံၣ်အခါဒီး ဟဲဲတဆီဘၣ်တဆီဆူမုၢ်ထီၣ်တကပၤတုၤလီၤဆူကိးဘၢ်(မိၣ်ကိလံယါ)ဒီးအိၣ်ဆိးဝဲဲန့ၣ်ဖးယံာ်ဝံၤဟဲဲလီၤကဒီးဝဲဲဆူမုၢ်ထီၣ်တကံးစတၢ်(ကိၢ်လီၤပၤ)ဒီးဆူကိၢ်သံဘိသံမုၢ်(ထံးဘဲး),ဝံၤဒီးန့ၣ်လီၤဝဲဲဆူကိၢ်စံၣ်(တရူးကိၢ်)အပူၤဖဲယုၣ်န့ၣ်ကိၢ်ဆၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲဲန့ၣ်ဖးယံာ်ဖးထၢညါလီၤ.ပပုၤအခိၣ်ထံးတဖုဟဲဲန့ၣ်လီၤဝဲဲဆူကိၢ်လါ(ခဲအံၤကိၢ်ပယီၤ)အပူၤဖဲချ့.ခ.န.၁၁၂၅နံၣ်အခါဒီးပုၤခဲၣ်တန့ၣ်ဟဲဲန့ၣ်လီၤကဒီးဆူကိၢ်လါအပူၤဖဲချ့.ခ.န.၇၃၉နံၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.ပုၤအခိၣ်ထံးကတၢၢ်တန့ၣ်ဟဲဲန့ၣ်လီၤတုၤဆူကိၢ်လါအခါထံၣ်ဝဲဲလၢယိၣ်ဒိၣ်တဖုဟဲဲအိၣ်ပာ်လံၤအဝဲဲသ့ၣ်မဲာ်ညါလံၤအယိၣ်လဲၤခိၣ်ဆူမုၢ်န့ၣ်တကပၤ.ပာ်လီၤအလီၤအကျဲၤဖဲယဲဝါကျိ(ပျၢၣ်လိာ်ကျိ) အနံၤပၤခိၣ်တၢ်လီၤတဖုဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဲအလီၤ အကျဲၤ အခုအဝုၢ်တဖုအိၣ်ရၤလီၤအသးတုၤလၢပျၢၣ်ထီၣ်တၢ်ပၤခိၣ်အတၢ်လီၤတဖုန့ၣ်လီၤ.ပုၤအ န့ၣ်တဖုအံၤမုၢ်ဝဲဲ ပိုၢ်,ဘဲဒီးစိုၢ်အန့ၣ်တဖုန့ၣ်လီၤ.ပိုၢ်ဒီးစိုၢ်အန့ၣ်တဖုသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဲအခုအဝုၢ်ပၤတၢ်ပြဲးတၢ်အိၣ်ဒီးအလိၣ်အပၤဒီးဒိၣ်စိဝဲဲတဘျုးလၢအစိၤတဖုညါန့ၣ်လီၤ.

ပုၤခဲၣ်တန့ၣ်လၢအဟဲဲလီၤဆူကိၢ်လါအပူၤတဖုန့ၣ်ပိာ်လီၤဝဲဲယိၣ်လိာ်ကျိဒီးဟဲဲလီၤဝဲဲဆူကလံၤထံးတကပၤ တဆီဘၣ်တဆီ တုၤလီၤဆူကနီၤသရံၣ် ဒီးဆူပိၣ်လဲၣ်နံၤန့ၣ်လီၤ. ကိၢ်လၢကညီဖိဟဲဲဒီးအိၣ်ဆိးဝဲဲလၢအပူၤ တဘျုးအံၤ အိၣ် ဒီးသ့ၣ်မုၢ်ဝဲဲဘိ, ထံကျိထံကွာ်, တၢ်လုၢ်တၢ်တြီၤအါမးအိၣ်ဖျါဝဲဲလၢဟ့ၣ်ယံာ်လၢဘၣ်အဝဲဲသ့ၣ်အမဲာ်အယိၣ် ဖဲဖုလၢပျၢၤတဖုကိးန့ၣ်ကိၢ်တဘျုးအံၤအမံၤလၢ “ကိၢ်လါ” န့ၣ်လီၤ. ကိၢ်လါလၢပအိၣ်ပဆိးလၢအပူၤတဘျုးအံၤ လၢညါခါ လၢပယီၤတၢ်စံၣ်စိၤတဲဲစိၤအလံာ်အပူၤန့ၣ် ပယီၤတကိးအီၤ,ကွဲးအီၤအမံၤလၢကိၢ်ပယီၤဖဲမုၢ်မဆါတနံၤ အံၤအသိးနီတဘျိဘၣ်.ပယီၤအလံာ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲဲစိၤလၢညါတဖုန့ၣ် ကိးဒီးကွဲးဒၣ်ကိၢ်တဘျုးအံၤအမံၤလၢ “ကိၢ်လါ” မ့တမ့ၢ် “ကညီကိၢ်” န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢကညီကလုာ်န့ၣ်ဖးဒိၣ်လၢအမုၢ်ဝဲဲ-ပိုၢ်, စိုၢ်, ဘဲ သ့ၣ်တဖုဟဲဲတုၤဆူကိၢ်လါ, လီၤဆိဒၣ်တၢ် စးထီၣ်လၢပိုၢ်အန့ၣ်တဖုသ့ၣ်ထီၣ်အဘိအမုၢ် ဒီးပိုၢ်ဘိမုၢ်ဒိၣ်စိအစိၤ တုၤဆူပုၤကၣ်စိၤပၤပၤတၢ်အခိၣ်ထံးတစိၤန့ၣ် ပုၤပၤတၢ်တၢ်စိၤလိၣ်စိၤပၤတဖုမုၢ်ဒၣ် ပိုၢ်, စိုၢ်,ဘဲ အစၢၤတဖုန့ၣ်လီၤ. တၢ်စံၣ်စိၤတဲဲစိၤပာ်ဖျါဝဲဲလၢ ကညီစိၤပၤပၤတၢ်တဖု အနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲဲ(၁,၃၉၃)ဂၤန့ၣ်လီၤ.စးထီၣ်က့ၤဖဲပုၤကၣ်စိၤပၤလၢခံတစိၤ ပုၤပၤတၢ်တဖုန့ၣ် မုၢ်က့ၤဝဲဲလၢပယီၤကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤစိၤပၤပၤကဒီးတၢ် တဂၤဝံၤတဂၤ တုၤလီၤဆူ အနီၣ်ရထၣ်(ခ.န.၁၀၄၄) စိၤတဘျိ အဝဲဲဒုးဒီးမၤနၤကွံာ်ကလုာ်န့ၣ်အဂၤတဖု(ပိုၢ်,စိုၢ်,ဘဲ,တလၢၤ,ယိၤ,ရခါၣ်)ခဲလၢာ် ဒီး အနီၣ်ရထၣ် ကထီၣ်ဝဲဲဒၣ်ပုၤသ့ၣ်ထီၣ်ကိၢ်ပယီၤအဘိအမုၢ်အဆိကတၢၢ်တဂၤ ဒီးဒိၣ်စိလုာ်ဘၢကွံာ်ဝဲဲကလုာ်န့ၣ်အဂၤတဖုခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢန့ၣ်လံၤလံၤ တၢ်ကိးလၢအမုၢ် ကညီကိၢ်မုၢ်ဂ့ၤ, ကိၢ်လါမုၢ်ဂ့ၤအံၤန့ၣ် ပယီၤပုၤကွဲးလံာ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲဲစိၤသရံၣ်လၢခံတစိၤတဖု မၤလီၤမၤကွံာ်ဝဲဲခဲလၢာ် ဒီး လၢတၢ်ကိးဝဲဲန့ၣ်အလီၤကွဲးဆိတလဲက့ၤဝဲဲကိၢ်တဘျုးအံၤအမံၤဆူကိၢ်ပယီၤတုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤလီၤ.

တၢ်ကွဲးဖးထီ(၃)

ပုၤကညီအလၢတလၢဒီးတလၢအခိပညီဒီးအတၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်

(၁)လၢသလုၤ...“လၢသလုၤ” မ့ၢ်ပုၤကညီဒီးကလုၢ်အနံၣ်ထီၣ်သီအလၢလီၤ. သလုၤအခိပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်သဘျုးသးလီၤ. ပဖံးတၢ်မၤတၢ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးတနံၣ်ညါတုၤလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤဝံၤဝဲ,ဘုၤဇိၤဟုၤဇိၤဒီးတၢ်လၢအပးထီၣ်လၢဒုးပူၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်က့ၤအီၤလၢဖိအပူၤဝံၤဝဲအယံၤဒီး,မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢပအိၣ်သဘျုးသးပုၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ဒုးဒုးအဆၢကတီၢ်လီၤ. ပအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျုးန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တပတီၢ်လၢပဘၣ်ဆုၣ်ဒုးဆုၣ်သံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢနံၣ်သီအဂီၢ်ပကဘၣ်ယုၤဒုးအလီၢ်အကျဲလၢဒီးနံၣ်ညါအတၢ်မၤအဂီၢ်အယံၤ, ကဘၣ်အိၣ် ဒီး “တၢ်သလုၤမဲၣ်သလုၤနါ”(တၢ်စိၣ်မဲၣ်စိၣ်နါ)စ့ၢ်ကိးလီၤ. တၢ်ဘၣ်ထီၣ်ဟံၣ်သီ,ဒီးတၢ်မၤတၢ်တုၤတၢ်ဖျိအမူးဖဲအဆၢကတီၢ်အံၤအယံၤ, ပနၢ်ပၢ်အီၤသ့လၢမ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တပတီၢ်လၢအပူၤဖျဲး ဒီးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုဒ်ပမံၤပပုၤအထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအိၣ်ဝဲအသိးလီၤ.

(၂)လၢထုကူၣ်...ပုၤကညီအလၢခဲလၢတလၢန့ၣ်မ့ၢ်“လၢထုကူၣ်” လီၤ. ထုဒီးကူၣ်ခဲဖျါၣ်လိာ်အခိပညီ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်လၢ အဖံးတၢ်မၤတၢ်လီၤ. တၢ်အပိးအလီၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးဒုးအတၢ်မၤလၢအမ့ၢ်ဝဲတၢ်ထုကူၣ်, တၢ်ကူၣ်လီၤသ့ၣ်ဇိၤဝဲဇိၤ, တၢ်ဒွဲၣ်ဒုးဒွဲၣ်သံၣ်အလၢလီၤ. လီၤဆိဒ်တၢ်, တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးဒုး, ဒီးဒုးပူၤတဖၣ်တၢ်လိယုၤအီၤလီၤ. လၢတလၢအံၤမ့ၢ်လၢဖိထုကူၣ်တဖၣ်ဖးထီၣ်အဆၢကတီၢ်အယံၤ, ဖဲဖုလၢညါတဖၣ်ယုၤပိာ်ထွဲန့ၣ်ဝဲလၢတလၢအံၤအမံၤလၢ “ထုကူၣ်လၢ” န့ၣ်လီၤ.

(၃) လၢသ့ၣ်ကိ(လၢသၢ)...လၢနီၣ်ဂံၢ်သၢန့ၣ် မ့ၢ်လၢသ့ၣ်ကိလီၤ. တချုးလၢတၢ်လီၤ ဒီးမူခိၣ်တစူၤဒံးဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်တၢ်ဒွဲၣ်က့ၤသ့ ဒုဝဲ ဒုလၢဒုးပူၤ, ဒီးသ့ၣ်ဒုဝဲဒုလၢအအိၣ်တုၤလၢဒုးပူၤလၢမ့ၢ်အူတအိၣ် ဒံးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ထၢဖိၣ်ဒီးဒွဲၣ်အီၤလၢမ့ၢ်အူလီၤ. ဒုးဒီးတလီၢ်ညါမ့ၢ်အူအိၣ်ဝံၤသ့ဝဲယုၤဝဲအလၢလီၤ. “သ့” အခိပညီမ့ၢ်ဝဲ “ယုထီ” ဒီး “ကိ” မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကတိၤကိးတၢ်လၢအဖုၣ်လၢအခိပညီမ့ၢ်ဝဲ “သ့ၣ်ဒုဝဲဒုလၢအဘၣ်တၢ်ကူၣ်လီၤအီၤတဖၣ်တၢ်လိယုၤအီၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပမံၤပပုၤအထီၤလၢအစံးဝဲ, “သံၣ်သ့ၣ်မိာ်ကိးလဲၤကိးလဲၤ, နူပုၤအိၣ်လီၤတၢ်အဝဲ” အသိး, လၢဒုးပူၤတၢ် ဖိဖၢ်တကလုၢ်လၢပကိးအီၤလၢ “သံၣ်သ့” တဖၣ်ပူၤထီၣ်ဝဲအလၢလီၤ. ဖဲပုၤဒွဲၣ်ဒုး ဒီးမ့ၢ်အူအသုတခိၣ်ဆူတၢ်လီၢ်အဂၤတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်, လၢတၢ်လီၢ်ဝဲတရံးဒုးကပၤန့ၣ်တၢ်မၤပျီပာ်စၢၤဒ်ကျဲအသိးန့ၣ်, ပမံၤပပုၤကိးလၢ “သၢမၣ်သၢဖၣ်” လီၤ. ပုၤကညီလၢကိာ်ကိာ်တၢ်တၢ်ကိးဝဲလၢ “မ့ၢ်တိၤ” လီၤ. “သၢ” အခိပညီမ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်(၃)အယံၤ,တၢ်ထုးထီၣ်အခိပညီလၢလၢနီၣ်ဂံၢ်သၢစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

(၄)လၢချံ...လၢအံၤ, မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဒုးပူၤပုၤဒွဲၣ်ကွဲၣ်အီၤဝံၤသ့ၣ်ဒုဝဲ ဒုလၢအအိၣ်လီၤတၢ်တၢ်တဖၣ်တၢ်ထၢဖိၣ်ဒီးမၤပျီကွဲၣ်အီၤဝံၤတၢ်သ့ၣ်လီၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်,သ့ၣ်ချံဝဲချံတဖၣ်အယံၤ,တၢ်ကိးအီၤလၢလၢချံလီၤ. လီၤဆိဒ်တၢ်ဒွဲၣ်ဒုးဝံၤဝဲဒီးဖဲဟီၣ်ခိၣ်အိၣ်ကိာ်ကိာ်လၢလၢအခါန့ၣ်ပမ့ၢ်သ့ၣ်လီၤတၢ်ဒီးဖဲမူခိၣ်စူၤဒီးတၢ်ဒုၣ်လီၤအခါန့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိတဖၣ်မဲထီၣ်ဝဲဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လီၤ.တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိတကလုၢ်လၢပကိးလၢ “ချံမ့ၢ်”မဲထီၣ်အယံၤ,ပကိးစ့ၢ်ကိးလၢလၢချံန့ၣ်လီၤ. “ချံ” အံၤ,ဖဲတၢ်ယီၤအခါန့ၣ်အမုၢ်သံဝဲဒီးမ့ၢ်တုၤက့ၤလၢလၢချံအပူၤန့ၣ်မဲထီၣ်ပျီထီၣ်က့ၤဝဲလီၤ.အယံၤလၢတလၢအံၤန့ၣ်ပကိးအီၤလၢလၢချံမ့ၢ်ဝဲလၢလွံၤလၢတလၢလၢန့ၣ်လီၤ.

(၅)လါ နှင့်ညါ...ဖဲလါအဲအံအပူ၊ဖိနှုညါတဖှ်ဘိတ်ထိတ်ဖးထိတ် အယိတ်ကိးအိလါလါနှုညါလီ။ တ်လါ ဖိနှုညါနှုပကြါးဟ်သုတ်ဟ်သးတဲးလီ။ဖိနှုညါအထုတ်တဲထိတ်လါတ်လီကိးတိးဒဲးဘတ်။ ဘတ်ဆတ်ဒီးဖဲအဲထိတ်အလီနုတ်၊ ဖိထိတ်တဲပူယိ၊တဘျီယိ၊ ယူယူဖိးဖိးလီ။လါအံဘတ်တ်ယု အမံလါ ဖိတကလုတ်အံလါအလီဆိဒီးဖျါပံလါဝဲနုတ်လီ။လါအံ၊မုတ်ပုဆဲးလီသုတ်လီဘုချ်တဖှ်အလါလီ။ မုတ်လါယဲလါတလါဒီးဘူးထိတ်လါတ်ကရူလီအဆါလီ။

(၆) လါခူး...လါနိတ်ဂံ(၆) အဆါကတိတ်မုတ်ပုဂါခူးအလါလီ။တ်လါလါခူးအံ ပုကညိတနီကိးဝဲလါ လါယူးမုတမုတ် လါယုလီ။ အိတ်ဝဲလါနိတ်ဂံ(၆) ဒီး အလီခံတခိလါနိတ်ဂံ (၇) (၈) (၉) ပိတ်လိတ်အခံ အယိ တ်ဟံးနုတ်အခိပညိလါနိတ်ဂံ(၆)ဒီးကိးဝဲလါလါယုနုတ်လီ။ယုအခိပညိမုတ်နိတ်ဂံ(၆)လီ။ပုတနီနီခံးဝဲလါ တ်မုတ်တ်ဘိတ်တဖှ်လါအဲထိတ်သိသိတဖှ်ဒဲးသိးအသုတဘတ်တ်မဟးဂါအိလါထိတ်ဖိလံင်ဖိ၊ဆတ်ဖိကိတ်ဖိ တဂုးနုတ်လါတ်ကဒိတဒါအဂီဘတ်လဲခိးမံဝဲလါခူးပူအယိ၊ကိးဝဲလါ “လါခူး” လီ။ပုတနီခံးဝဲလါပုဘ န်ကဟုကယတ်ခူးအယိတ်ကိးအိလါ “လါဟု” စုတ်ကိးနုတ်လီ။

(၇)လါနွံ...လါနိတ်ဂံ(၇)နုတ်တ်ကိးအိလါ “လါနွံ” မုတ်ဝဲလါအံအပူ၊ကလံအုတ်ဆုတ်ဒီးတ်ရူအါအယိ သုတ်ဒုတ်ဒုတ်တဖှ်လီတနွံအသးအယိသတးဒီး၊တ်ကိးအိလါ “လါနွံ” နုတ်လီ။ဒ်တ်ဟ်ဖျါအိတ်ဝဲလါ “လါနွံ ဘိတ်ဆွံ” အိတ်ဝဲအသိး၊ ဝတ်ဘိတ်တဖှ်ဝဲထိတ် ဒီးထိးမံတဖှ်ဟဲကဒွံအိတ်အဆတ်အယိ၊ တ်ဟ်ဖျါအိတ်လါ “လါနွံဘိတ်ဆွံ၊ထိးကဒွံ” နုတ်လီ။လါအံအိတ်ဝဲနိတ်ဂံ(၇)အယိတ်ကိးအမံလါ “လါနွံ” စုတ်ကိးနုတ်လီ။

လါနွံနုတ်၊ မုတ်လါတလါလါတ်ဟဲရူလီဘတ်လီဘတ်စးထိတ်တဲး ဒီးတ်ခုတ်လီဝဲဒီးမုတ်ဖဲဘုဂုထွဲ အခါလီ။ ဒ်ပံးတ်အသိး၊ဘုလါပုထိတ်လီအိလါနုတ် ဒိတ်ထိတ်ဝဲဘတ်တထါဒီးပလဲလါအကျါနုတ်ပထွဲဘတ် လါပခိတ်ညါခိတ်မါအသးဒ်ခိတ်ဖျါအနွံ၊ တ်အနွံတမံမံအသိးလီ။ ဒီးဖဲလါအံအပူနုတ်သံမိတ်ပိ အိတ်ဝဲ တကလုတ်စးထိတ်လဲလီအသး၊ဟးသဒုတ်အဒါလါအမုတ်အနွံတဖှ်လီ။တ်မါအသးတဖှ်အံလါလါတလါ အံအပူအယိကိးဝဲလါလါနွံလီ။

(၈)လါယိး...ဆါကတိတ်အဲအံမုတ်ခိတ်ရူလီဝဲဆုတ်ဒိတ်မးအယိကနဲယိးတဖှ်ဒုတ်လဲလီဆုတ်ဟိတ်ခိတ်လီလီ။ သုတ်တကလုတ်လါပကိးလါ “ယိးထုတ်” လါအဂံဟဲထိတ်ချ်တဖှ်တ်သုတ်လီအိဝဲတရံးလါခူးပူနုတ်လီ။လါ လါအံအဂီနုတ်၊ပမံပပုတ်အထါလါအစံးဝဲ။ “တ်ရူလါလါနွံလါယိး၊ယိတ်လိတ်ဒိတ်လီတပိတ်ဘျိး၊တ်ရူလါ လါယိးလါနွံ၊ယိတ်လိတ်ဒိတ်လီတပိတ်ဘျိး” အိတ်ဝဲအသိး၊တ်ကတိတ်ဟ်ဖျါလါယိတ်လိတ်ကျိထံလီဝဲဆုတ်ဒိတ်မး လီ။ယိးအခိပညိမုတ်နိတ်ဂံ(၈)အယိ၊တ်တိတ်နုတ်အိဒ်အမုတ်လါနိတ်ဂံယိးနုတ်လီ။

(၉) လါခူး...လါနိတ်ဂံ(၉) အမံဘတ်တ်ကိးအိလါလါခူး ဒီးအခိပညိမုတ်ဝဲ၊ လါလါအံအပူပမံပပုတ်မါ တ်အိတ် လါခူး ဒီးတ်ကွံဝဲကလါအလါနုတ်လီ။ လါအံအမံမုတ်ဝဲလါခူးဘတ်ဆတ်၊ အိတ်ဝဲလါလါနိတ်ဂံ (၈) အလီခံအယိပုတနီနီကိးအိလါလါခွံ(လါနိတ်ဂံခွံ)လီ။တ်ကတိတ်လါအစံးဝဲ “လါခွံဘိတ်ယု” အိတ်ဝဲဒီး အခိပညိမုတ်ဝဲ၊လါလါအံအပူဘိတ်တဖှ်ယုကွံလံနုတ်လီ။မုတ်စုတ်ကိးဆါကတိတ်လါဖိလါခူးဖိထိတ်အယိ၊ပ ကိးအိလါလါခူးလီ။

(၁၀) ဆုံးမုာ်...လါနီဂံ(၁၀) အံၤတံၢ်ကိးအိၤလါ “ဆုံးမုာ်” ဒီးအခိပညီမုာ်ဝဲ,ပထံၣ်ဘၣ်မုာ်လါတံၢ်အါၣ်က ဆူးပူၤဖျါဒ်ဆုံးဆုံး,ဒီးတံၢ်ကိးစ့ၤဒီးတံၢ်ခုၣ်အါဝဲအဆါကတီၢ်လါ.မုာ်တံၢ်ဆါကတီၢ်လါတံၢ်စ့ၤဆုံးလါ.စ့ၤ လါ.က့ၤဝဲတစးလါ.မုာ်မဲၣ်လါမဲၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤတဒိၣ်တဆုံးဒီးကိးဝဲလါဆုံးမုာ်လါ.

(၁၁)ဆုံးဆၣ်...“ဆုံးဆၣ်” အခိပညီမုာ်ဝဲ,မုာ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဖျါအိၣ်စီၤစ့ၤယံၤလိာ်အသး, တံၢ်ခုၣ်အါထီၣ်, တံၢ် အါၣ်လါမူကပိာ်လါဒ်ကွံာ်ဖျါကွံာ်ဝဲအယိသတး ဒီးပထံၣ်ဘၣ် “ဆၣ်” သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဖျါဖျါပာ်တုၤလါဆၣ် အပြီအပြီးဖိတဖၣ်လါ. ထါတယုာ်လါအစံးဝဲ, ဆုံးမုာ်ဒေသံတုာ်န့ဝဲ, ဆုံးဆၣ်ထီၣ်ဒီးယါၣ် ဒီးထွဲ”ဟ်ဖျါထီၣ် ဝဲအသိး,ဖဲလါဆုံးဆၣ်အဆါကတီၢ်အံၤမုာ်တံၢ်တီၢ်အိၣ် “ထွဲ” န့ၣ်လါ.

လါဆုံးဆၣ်မုာ်တံၢ်ဆါကတီၢ်လါဘူးထီၣ်တံၢ်ကယိထီၣ်, တံၢ်စ့ၤလါအံၤလါန့ၣ်တအါလါဘၣ်. တံၢ် အါၣ်သးကွံာ်အသး, မူခိၣ်ကပိာ်ဂ့ၤထီၣ် ဒီးမုာ်လါဆၣ်ဖိတဖၣ်ဖျါဒိၣ်ထီၣ်ဆံၣ်ထီၣ်တုၤဒ်လဲာ်ဆၣ်ဧါဖိဧါတ ဖၣ်ပထံၣ်ဘၣ်အိၤလါန့ၣ်ယုာ်ယုာ်လါ.အယိ, ပကိးလါတလါန့ၣ်လါဆုံးဆၣ်လါ. လါလါဆုံးဆၣ်အပူၤန့ၣ်ပ အိၣ်ဘၣ်ဘုဆိလါအကျါအသ့ၤတဖၣ်ဒီးပစံးလါဆုံးဆၣ်ပအိၣ်ကျါအိၣ်သ့ၤလါ.

(၁၂)လါနီ...မုာ်တံၢ်ဆါကတီၢ်တပတီၢ်လါ “နီချံ” တကလုာ်ဘၣ်တံၢ်မၤလါဝဲလါ.နီချံဘၣ်တံၢ်တီၢ်ယါယုာ်အိၤ လါမုာ်တံၢ်ပံာ်ဒီးဝံၣ်ဘဲဒိၣ်မးလါ.လါလါအံၤအဂီၢ်ပမုာ်ပပုာ်အထါစံးဝဲ,“နံၣ်မုာ်ဘၣ်ဘုသ့ၣ်မုာ်ဘီ,တံၢ်တအိၣ် ဆုတအိၣ်ဖိ, တံၢ်မုာ်အိၣ်ဆုမုာ်အိၣ်ဖိ, ဖိဆံးစါလါတီၤယါခီ” အသိး, မုာ်လါတလါလါပုၤကညီကစါခိၣ် တဖၣ် ကူးဘုဒီးဟ်ဖိၣ်ဝဲလါဖိအပူၤလါ.

လါနီန့ၣ် ,မုာ်တံၢ်ဆါကတီၢ်လါသနံၣ်သနီတဖၣ်,အသ့ၣ်ပုာ်ထီၣ်ယုထီၣ် ဒီးပုၤမၤန့ၣ်သနံၣ်သနီ အချံ တဖၣ်လါ. သနံၣ်သနီန့ၣ် , မုာ်နံၣ်သိချံတကလုာ်လါပုၤဂံၢ်အိၣ်အသိလါ. လါန့ၣ်အမဲာ်ညါ,သ့ၣ်အိၣ်စ့ၤကိး ဝဲတကလုာ် အိၣ်ဒီးအထူးဒီး,ပမၤသ့ၣ်ဘၣ်ဂ့ၤမးလါ. သ့ၣ်တကလုာ်အံၤ, ပကိးလါ “နီ” ဒီးဖိထီၣ်ဖဲလါအံၤ အပူၤအယိ,တံၢ်ကိးလါတလါအံၤလါလါနီန့ၣ်လါ.

(၁၃) လါပျါ...ဆါကတီၢ်အံၤပမုာ်ပပုာ်လါအဖိၣ်ယာ်ပၤယာ်ပပုၤကလုာ်အတံၢ်ဆဲးတံၢ်လါလါပျါတဖၣ် , ဟူထီၣ်မိၤထီၣ်ပုၤလါအသံတုာ်ဝဲလါတံၢ်ဖံးတံၢ်မၤပူၤတဖၣ်အယံန့ၣ်လါ.မုာ်ဝဲလါတံၢ်ဘၣ်ကိာ်ဘၣ်ဂီၤအလါ သတးဒီး တံၢ်တီၢ်နီၣ်ဖံးယာ်အိၣ် “ထံကိာ်ကိာ်ကိာ်” အလါန့ၣ်လါ. လါလါအံၤအပူၤ, ဒ်ပမုာ်ပပုာ်အထူသနူ တံၢ်ဆဲးတံၢ်လါအသိး, တံၢ်သ့ၣ်ဆါဖးကတီၢ်ဒ်တံၢ်ဟးဆူးအလါအယိ, ချါ(ဖၣ်ဆါ)လါဖၣ်ကပူၤဒ်လဲာ် တ ဝဲးလါဝဲဘၣ် ဒီးဟ်ဖိၣ်ဟ်ဝဲဒ်အယိ, တံၢ်ကိးအိၤလါတံၢ်ဟ်ဖိၣ်ချါအလါလါ. ပျါဧါက့ၤဧါသ့ၣ်ဖံးညီ အလါအယိ, ပုၤလါအအိၣ်ဖျါထီၣ်လါ လါအံၤအပူၤတဖၣ်ဘၣ်တံၢ်ကွဲဝဲကွဲကလါန့ၣ်အိၣ်ကိးနံၣ်ဒီး, ဒ်သိး အသူးအသ့ၣ်ကအိၣ်ထီၣ်က့ၤဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လါ.ပမုာ်ပပုာ်အထါစံးဝဲ,“ လါပျါကသံမၤယုၤလါ,သလုၤထီၣ်ဆိ ဟံၣ်ဆိယိ,လါပျါကသံမၤယုၤဝဲ,သလုၤထီၣ်ဒီးမူးဒီးဝဲ” အသိး,လါပျါအဆါကတီၢ်အံၤ,ပုၤတမၤတံၢ်တုတံၢ် ဖျါအမူးဘၣ်ဒီးဘၣ်တံၢ်မၤအိၤလါလါဘၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤလါအမုာ်သလုၤအဆါကတီၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်,တံၢ်ဟ်ဖျါဝဲဒ်န့ၣ်လါ. လါပျါမုာ်လါလါအအိၣ်လါနီဂံ(၁၃)ဒီးမုာ်လါလါပုၤဒုၣ်ဟးဆူးတံၢ်အသိး,ဟီၣ်ခိၣ်ချါပုၤအါဂၤဒုၣ်ဟးဆူး စ့ၤကိးနီၣ်ဂံ(၁၃)အံၤန့ၣ်လါ.

လါပျူမ့ၢ်လါလါအလီၢ်ခံကတၢ်တလါလါဒီနံၣ်ညါအပူၤလီၤ. လါပျူန့ၣ်မ့ၢ်ညီန့ၢ်တၢ်ယုၢ်လါတလါ
လါကိးနံၣ်ဒီး ,ဒ်သိး ဒီးတၢ်သံအယိလီၤ.အဂၤတမံၤန့ၣ်,မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလါတလါလါပုၤဟူထီၣ် ပုၤသံအယိအလါ
အယိ, ကိးဝဲလါလါပျူလီၤ. လါန့ၣ်အမဲၣ်ညါမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဆါကတီၢ်လါတၢ်ဂီၢ်ဒိၣ်ကတၢ်တလါတုၤဒၣ်လဲၣ်
ပခၣ်ကနိးပအ့ၣ်ဘၣ်ပပျူအယိကိးဝဲလါလါပျူလီၤ.

တၢ်ကွဲးဖးထီၣ်(၄)

ကညီနံၣ်ထီၣ်သီကဲထီၣ်အဂ့ၢ်

ဝဲ ၁၈၈၁ နံၣ် ဒီးကထာၣ်ထံၣ်သၣ်ပုၣ် တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီး ကရၢကရိထီၣ်ဝဲကညီဒီကလုာ်ကရၢန့ၣ်လီၤ. ဝဲ
၁၈၈၃ နံၣ်န့ၣ် ကညီဒီကလုာ်ကရၢအိၣ်ဖိၣ်ကူၣ်လိာ်သကိးဝဲဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လါ ကညီဖိ
ဒီကလုာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကျဲးစးယုၢ်တၢ်ပျဲလါအကလံးပဒိၣ်အအိၣ်ဒ်အဖိလၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

- ၁.ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါတၢ်သိၣ်လိမၤဒီးက့ၤကညီအလံာ်အလံာ်.
- ၂.ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါတၢ်ကစံးဆါတၢ်ဒီးဝဲလါတီၤကွဲးတဖၣ်လါကညီကျိၣ်.
- ၃.ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါကသ့ၣ်ဝံၣ်သးဆါကညီအတၢ်သးဝံၣ်.
- ၄.ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါကညီဖိတဖၣ်ကကူကသိးကညီအကူအသိးဒၣ်ဝဲ.
- ၅.ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါကညီဖိတဖၣ်အမံၤအမဲၣ်ညါတၢ်ကထာၣ်န့ၢ်စီၤဒီးနီၢ်.
- ၆.ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါကညီပိၣ်တဖၣ်အမံၤအမဲၣ်ညါတၢ်ကထာၣ်န့ၢ်မါ(မန်း)ဒီးနး(နနံ).
- ၇. ထံကီၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလါကညီဒီကလုာ်ကအိၣ် ဒီး ဒီကလုာ်အမုၢ်န့ၢ်ဒီး ကလုာ်နီၣ်တယၢ် ဒီး ဒီကလုာ်တၢ်
သးဝံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လါတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်အကျါ နီၣ်ဂံၢ်(၁)တုၤလါနီၣ်ဂံၢ်(၆)န့ၣ် အကလံးပဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလဲၣ်.သန့က့
မ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၇) န့ၣ် အကလံးပဒိၣ်တၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. လါဒီကလုာ်မုၢ်န့ၢ်အလီၢ် အကလံးပဒိၣ်ဟ့ၣ် ကူၣ်ဝဲလါ
ဒီကလုာ်ကရၢကယုၢ်က့ၤဝဲလါကညီနံၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်လီၤ.ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ကျဲးစးဝဲဒၣ်ဒီးလဲၤလီၤဆူကညီကမျါအ
ကျါထံၣ်လိာ်သးဒီးကညီသ့ၣ်က့သးပုၢ်တဖၣ်ဝံၤယုထံၣ်သ့ၣ်ညါက့ၤကညီနံၣ်ထီၣ်သီအဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်
လီၤ.ဝဲ၁၉၃၂နံၣ်န့ၣ်တနီၣ်သရံၣ်တၢ်ပၤစးထီၣ်မၤကညီနံၣ်ထီၣ်သီလံန့ၣ်လီၤ.ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ပၤဖိၣ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်တ
ဖၣ်ဝံၤအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ပၤဂံၢ်ပၤကျါဝဲသရံၣ်မိၤလီၤအတၢ်ယုၢ်ပၤဂံၢ်က့ၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးတၢ်ယိထံက့ၤက
ညီအနံၣ်ထီၣ်သီလါအမုၢ်သလုၤလါထီၣ်(၁)သီအံၤကမ့ၢ်ဝဲကညီဒီကလုာ်အနံၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်လီၤ.

ဝဲ (၁၉၃၆) နံၣ်အဆါကတီၢ် ကညီနံၣ် (၂၆၇၅) န့ၣ် ဒ်သိးသလုၤလါထီၣ် (၁) သီ ကမ့ၢ်ကညီဒီ
ကလုာ်နံၣ်ထီၣ်သီအဂီၢ် တၢ်ကဟံၣ်ဂံၢ်ပၤကျါအီၤလါ ထံကီၢ်ပဒိၣ်ကသ့အဂီၢ် ဘၣ်တၢ်ဆုၤထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူ
တၢ်ပၤတၢ်ပြးအပုၤကူၣ်လိာ်တၢ်အထီတဖၣ်(စစနမုနညအေန)(ရုစိစဂါဗီၣ်ပုၤ ငါတၢ်ကမ့ၢ်ဝဲကညီဒီကလုာ်အနံၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်လီၤ)

တၢ်ကွဲးဖးထီ(၅)

ကညီနံၣ်ထီၣ်သီလၢပျၢၤအဂီၢ်

လၢအပူၤကွၢ်နံၣ်လၢအကယၤတဖၣ်န့ၣ် ပုၤကညီမၤနံၣ်ထီၣ်သီ(နံၣ်ကျိး) စးထီၣ်လၢလါ(၁၂) ဘၣ် အကတၢ်တနၤ ဖဲဆီဖါအိၣ်အိၣ်ထီၣ်အဆိကတၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. မၤဝဲတစၢ်ဘၣ်တစၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢညါ ဆီဖါ အိၣ်အိၣ် ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ဂ့ၤမး ဖဲဖးဖိမုၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီတဖၣ် ဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲဒီးမၤလၢကပီၤနံၣ်ထီၣ်သီ (နံၣ်ကျိး) တၢ်ဒုၤလဲၣ်ဆိကတီၢ်ကွၢ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် ဒီး မၤမူးမၤဝဲဒ်သိးသိး ပုၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ဖုံသးညီ စံး ဘျူးစံးထီၣ်ပတြၢၤယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)န့ၣ်လီၤ. ပုၤကဲဒိၣ် (ပုၤတၢ်အိၣ်တၢ်ယၢၤ)တဖၣ်မၤသံထိး, ဆီဒီးဘၣ် အိၣ်ဘၣ်အိၣ်ပုၤကမျၢၢ်လၢ (၃) သီအတီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. လၢနံၣ်သီအဝဲန့ၣ်အပူၤ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤအါဝဲ လၢအကကွဲးလိာ်အသး, ငးအိၣ် ငးအိၣ်လိာ်အသး, ဆၢဂ့ၤဆၢဝါလိာ်အသး ဒီး ကူကၤတၢ်ကူတၢ်ကၤဆုၣ်ဆုၣ် ဘျဲၣ်ဘျဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လဲၤဟးအိၣ်သကိးလိာ်အသး ဆူတဂၤအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီးဟ့ၣ်လိာ်သးတၢ်ဟ့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. သ့ၣ်ကုသးပုၤ ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်လိာ်အသးတၢ်ဟ့ၣ် အါဒုၤတၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်တၢ်အလွဲၢ်ဝါဒ် ပစံးတၢ်အသိး တၢ်ကူတၢ်ကၤအဝါ မ့တမ့ၢ် ဟုသးလၢအမ့ၢ်တၢ်အဝါဒ်အမ့ၢ်“တၢ်ကဆီ” အတၢ်ပနီၣ် ဒီး “တၢ်ပူၤဒုၣ်ပူၤဒါ” န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံၣ်ကဲလိာ်သးအဂီၢ် စူၢ်န့ၣ်ဝဲဒ်လၢတၢ်ပနီၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်အဝါအံၤ မ့ၢ်တၢ် ပူၤဖျဲးလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ,တၢ်ကိတၢ်ခဲ လၢအလၢပုၤဒီး တၢ်အိၣ်ကုၣ်အိၣ်ပုၤ, တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့, တၢ်ပုၤဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါလၢသးသမူအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၢ်ဖုံလီၤဝဲဒ်ဟုသး ဆၢဂ့ၤဆၢဝါ, ဆိၣ်ဂ့ၤ ဆိၣ်ဝါလိာ်သးဒီးဖိၣ်လိာ်အဖံဘၣ်ခိၣ်ဒီးသကူးလီၤအသးဆူတဂၤဒီးတဂၤအဘိးပၤစုၣ်စုၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ပုံၤခိၣ်,လုၢ်ထံ,မၤကဆဲးကဆီအသးဒီးကူကၤထီၣ်တၢ်ကူတၢ်ကၤအသိးမ့ၢ်မုၢ်လိၣ်ဘိတဖၣ် မၤနၢမူနၢဆီအသး, ဆိးထီၣ်သံၣ်ဧၤဖိဧၤလၢအခိၣ်, ဒံးထီၣ်သိးထီၣ် ထံဖုံၣ်,နၢဒံး, ထူဧၤလွဲဧၤန့ၣ်လီၤ. လၢနံၣ်ကျိးဆၢအံၤဒုးလုၢ်ပုၤသ့ၣ်ကုသးပုၤဖုံတဖၣ်လၢထံမၤကဆဲးကဆီဝဲဝဲဒုးကူဒုးကၤထီၣ်ဝဲတၢ်ကူတၢ် ကၤ ဖျူနၢမူနၢဆီထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိး အဝဲသ့ၣ်လဲၤဘျီထီၣ်ဘါထီၣ်, လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တၢ်ဆူ ယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)ကသ့အဂီၢ်န့ၣ် ပုၤလုၢ်တၢ်အဒိၣ်(ဘျီခိၣ်) ဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤအကလုၢ်ဆူကမျၢၢ်ဒ်သိးအကသ ကူးလီၤအခိၣ် ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ယူးယီၣ်ဆူယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)ဒီးအဝဲဒ်ယုတၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤ လၢအကလုၢ်ဖး ဒိၣ်ဝဲဟ့ၣ် လီၤအခွဲးအယာ်လၢကမျၢၢ်တဖၣ်ကစံးထီၣ်ပတြၢၤယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)လၢတၢ်ရူးထီၣ်သကိးထါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံ ဘျီခိၣ်ဘါထုကဖၣ်တၢ်ဒီးစံးဝဲ, “မိယွၤ(သံဘီသံမုၢ်) ဆိၣ်ဂ့ၤပထံပကီၢ်တက့ၢ်.” ကမျၢၢ်တခီစံးဆၢ ယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)ဧၤ, မၤပုၤပတၢ်အဲၣ် ဒီးတဖၣ်တက့ၢ်. ဘျီခိၣ်ကစံးကဒီး, “ယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)ဧၤဆိၣ်ဂ့ၤပ ခိၣ်ပနၢတက့ၢ်.” ကမျၢၢ်တခီစံးကဒီး “ဝံသးစူၤမၤပုၤပတၢ်သးလိတက့ၢ်.” ဘျီခိၣ်စံးကဒီးသၢဘျီတဘျီ ယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)ဧၤဆိၣ်ဂ့ၤဘၣ်ပပုၤကလုၢ်ဒ်သိးကပူၤဖျဲး ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ, တၢ်ကိတၢ်ခဲဒီးကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် ထီၣ်, ကမၤန့ၢ်အိၣ်ကဲ,ကယူကဖိးတက့ၢ်.” ကမျၢၢ်တခီစံးဆၢ, “ယွၤ(သံဘီသံမုၢ်)ဧၤ ကန့ၣ်ပတၢ်ယုကညး, မၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်အီၤတက့ၢ်.” လၢခံကတၢ် ဘျီခိၣ်စံးကဒီး, “န့ၢ်သါ, န့ၢ်သါ, န့ၢ်သါ” သၢဘျီဝဲဟ့ၣ် လီၤဝဲအခွဲးလၢကမျၢၢ်တဖၣ်ကဘျီထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘူဉ်ထီဉ်ဘါထီဉ်တံဝံ၊ ပိဉ်မုဉ် ဒီးပိဉ်ခါတဖဉ် မၤထါဒိထါဆူတဂၤဒီးတဂၤအအိဉ်န့ဉ်လီၤ.အဝဲသ့ဉ် ဒိကျိဉ်, အူကွဲၤ, သ့ဉ်ဝံဉ်သးဆၢတံဒီးဂဲၤကလံဉ်သကိးဝဲပဲၤဒီးတံသ့ဉ်သးခု, တံသ့ဉ်ဖံသးညီ, တံသ့ဉ်မံ သးမုဉ်ဒီးပိဉ်ထွဲလိာ်အံလၢတံအိဉ်သကိးမူးဖး ဒိဉ် လၢအမုဉ်တံအိဉ်မုၤအီထံ တံအိတံအိဉ် ယုဉ်ဒီးကိဉ်ဇိၤ နီဇိၤ သ့ဉ်သ့ဝံဉ်သ့ဉ် ပဲၤဒီးတံသ့ဉ်ဖံသးညီန့ဉ်လီၤ.မၤသကိးတံသ့ဉ်ဖံသးညီ နံဉ်ဆဲးဆၢနံဉ်ထီဉ်သီအံၤလၢ (၃)သီအတီၢ်ပူၤဝံၤလီၤဖးလိာ်အသးလၢတံဆၢဂ့ၤဆၢဝါလိာ်သးဆူတဂၤဘဉ်တဂၤန့ဉ်လီၤ.

(ဟံးန့ၢ်လၢဆၢဂ့ၤအတံကွဲး,ကျဲးစးကတြုာ်(၄၆)နီဉ်ဂံၢ်(၁)၂၀၀၃)

တၢ်မၤလိ(၂)

နၢ်ပၢ်လံာ်လၢဖးတဖၣ်အခိပညိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)

၁.ဖးတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိတဖၣ်ဒီးစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်(၂န့ၣ်ရံၣ်)

၂.ဖးတၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီဖိတဖၣ်ဒီးမၤအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်(၃န့ၣ်ရံၣ်)

၃. ဖးတၢ်ကွဲးအထီတဖၣ် ဒီးမၤအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်)ဝံၤပၢ်ဖျါထီၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်လၢဖးဝဲတဖၣ်(၅န့ၣ်ရံၣ်)

စုကဝဲၤပိးလိလၢတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်

တၢ်ကွဲးဟံးဖိၣ်အလံာ်ကဘျဲးလၢအအိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးအဖုၣ်,တၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီဒီးတၢ်ကွဲးအထီလၢအအိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်,တၢ်မၤဂဲၤလိတဖၣ်ဒ်ကွိဖိအနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲအသိး

တၢ်သိၣ်လိအကျဲဒီးအပတီၢ်တဖၣ်

၁. နီၤလိတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ, တၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီ, တၢ်ကွဲးဖးထီ လၢအအိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်, တၢ်မၤဂဲၤလိတဖၣ်ဟံးဖိၣ်အလံာ်ကဘျဲးတဖၣ်ဆူကွိဖိတဂၤတဖၣ်

၂. ဖးတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိတဖၣ် ဒီးမၤအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဟံးအီၤဒီးတၢ်မၤဂဲၤလိလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဟံးတဖၣ်(၂န့ၣ်ရံၣ်)

၃. ဖးတၢ်ကွဲးတဖုၣ်တထီဖိတဖၣ် ဒီးမၤအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဟံးအီၤဒီးတၢ်မၤဂဲၤလိလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဟံးတဖၣ်(၃န့ၣ်ရံၣ်)

၄. ဖးတၢ်ကွဲးအထီတဖၣ် ဒီးမၤအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဟံးအီၤဒီးတၢ်မၤဂဲၤလိလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဟံးတဖၣ်(၂:၃၀န့ၣ်ရံၣ်)

၅.မၤဖိၣ်တၢ်ဖးလၢတၢ်ကွဲးအထီတဖၣ်အခိၣ်တီဝံၤတၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖိၣ်န့ၣ်ဝဲန့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤအတၢ်ဆၢကတီၢ်တဂၤ၁၀မံးနံးမ့တမ့ၢ်၅မံးနံး(ဒ်ပုၤကွိဖိနီၣ်ဂံၢ်အါစ့ၤအိၣ်ဝဲအသိး)လၢအကဟဲတဲဖျါထီၣ်က့ၤဝဲတက့ၢ်.သရၣ်ကကွၢ်သမံသမိးကွိဖိအတၢ်တဲန့ၣ်လီၤလိာ်အသးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖးဝဲန့ၣ်ကစီဒီန့ၣ်တက့ၢ်.ပုၤလၢအတဲဝဲဘၣ်ဂ့ၤဂ့ၤတဖၣ်န့ၣ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်လၢကပီၤတမံၤမံၤတက့ၢ်.(၂:၃၀န့ၣ်ရံၣ်) ၂.၁.ဖးတၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိတဖၣ်ဒီးစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်(၂န့ၣ်ရံၣ်)တၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ(၁)

(၁) မပုတော်လီဟိလလတ်တဖန်အံတကွာ်.

၁. ကဆိန့် မှ်ဆန်ဖိကီဖိလါ.....လီ.

၂. ကဆိန့်.....ဂ့ဒိန်မးလီ.

၃. ကဆိမံန့်.....န့ချမးလီ.

၄. ကဆိန့်အတံကူတံဆး.....ပုကညီလီ.

(၁) လံကျါလလတ်တဖန်အံမ့ဘန်ဒီးကွး(✓) မှ်ကမန်ဒီးကွး(✗) တကွာ်.

၁. ကဆိန့်ပုမာအီလါအကထုးသ့အဂီလီ.(.....)

၂. ကဆိဖါတံလါအမဲဖုန်န့ပုကိးလါကဆိဖါဟ့လီ.(.....)

၃. ပုကညီလါအဖိန်ကဆိမံန့ပုကိးလါကဆိကွါလီ.(.....)

၄. ပုကညီလါအဒီးကဆိသ့န့အိန်အါဂါလီ.(.....)

(၂) တံသံကွာ်-စံးဆါတံသံကွာ်တကွာ်.

၁. ကဆိဖါမဲစံးတံန့မှ်ကဆိဒ်လဲတကလုာ်လဲ.

၂. ကဆိဖါတံလါအမဲဖုန်န့ပုကိးအီဒ်လဲ.

၃. ကဆိဖါတံလါအမဲတအိန်ဘန်တခိပကိးအီဒ်လဲ.

၄. တံလါကဆိကွါန့မှ်တံမန့လဲ.

(၄) ကွးကဒီးလံခဲဖျါလါအဖိလတ်တဖန်အံတကွာ်.

ဆန်ဖိကီဖိအနီဒိန်မးပုလါကျါခံခိလိာ်ကဆိဖါတံအဂီအဘါပုကညီတံကူတံဆးအါန့ဒီး
ကဆိကွါ

တံကွးဖုန်ဖိ(၃)

သယံအတံကဲဘျး

သယံမှ်ပိာ်တကလုာ်ဒီးပသူအီသ့လါကျါအါဘိန့လီ. ညီန့ပသူသယံလါတံဖိအိန်
တ့အိန်အဂီမှ်ဂ့, လါကသံကသီအဂီမှ်ဂ့န့လီ. ဖဲပဖိကသူပမှ်တံန့ယုာ်သယံန့က
မါဟါမာ်ကွံာ်တံန့ဆံးဟ့ထီတံစုာ်ကိးတံအလွဲန့လီ. ပိာ်မှ်လါအဖိဆံးအိန်သီသီ. အသွံာ်
စာ်ကတီမှ်ဖျါအသးလါသယံန့အသွံာ်အထံဖိထီလီ.

လါဟံပုတံမှ်ထီဒီးဖဲတံထီအလီပမှ်ဖုံလီ. သယံကမူန့တံကဟါမာ်ကွံာ်
ဝဲန့လီ. ပုလါအဘန်ဒိဘန်ထံးစုကံခိန်ကံတဖန်န့တံဘျးသယံအသံကစာ်, ဃါယုာ်ဒီးထုာ်
ဝံမှ်ဖျါလါလါအသံကံအလီဒီးဘိန်ဘံယာ်လါတံကံးညာ်န့တယံဘန်ဒီးအစုအခိန်
ကဂ့ထီကွါဝဲလီ.

တၢ်မၤဂၤလိ(၃)

(၁)မၤပှဲၤတၢ်လိၤဟံၤလၢလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

၁.သယံၤမ့ၢ်.....လိၤ.

၂.သယံၤန့ၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး.....တမံၤလိၤ.

၃.ဖဲပိၤကသူၤအခါပမ့ၢ်တ့ၢ်န့ၣ်ယုၣ်သယံၤန့ၣ်ကမၤဟါမၢ်ကွံၣ်.....လိၤ.

၄.တၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ပူၤပမ့ၢ်ဖုံလိၤ.....န့ၣ်တၢ်ကဟါမၢ်ကွံၣ်လိၤ.

(၂)လံာ်ကျိၤလၢလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၢ်ဒီးကွဲး(✗)တက့ၢ်.

၁.သယံၤန့ၣ်ပသူၤအိၣ်ကသံၣ်အသိးသ့ဝဲစ့ၢ်ကိးလိၤ.(.....)

၂.သယံၤမၤဖိးထီၣ်က့ၤပိာ်မုၢ်ဖိဆံးသိသိအသ့ၣ်အထံသ့လိၤ.(.....)

၃.သယံၤန့ၣ်မၤဘျါပုၤစုကၢ်ခိၣ်ကၢ်သ့လိၤ.(.....)

၄.သယံၤန့ၣ်ပစံးလၢအမ့ၢ်ပိာ်တကလုာ်တသ့ဘၣ်.(.....)

တၢ်သံကွၢ်-စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်တက့ၢ်.

၁.သယံၤမၤဘျါတၢ်ဆါမနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

၂.ပုၤလၢအသံကၢ်တဖၣ်ပကဘၣ်ယါဘျါအိၣ်လဲၣ်.

၃.လၢဟံၣ်ပူၤပမ့ၢ်န့ၣ်ပညိၣ်န့ၣ်သယံၤလၢမနုၤအဂီၢ်လဲၣ်.

(၄)ကွဲးကဒီးလံာ်မဲာ်ဖျါလၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

တၢ်ကဲဘျုးသယံၤကျဲအါဘိညိၣ်န့ၣ်တၢ်ဖိအိၣ်တ့ၢ်အိၣ်ကသံၣ်ကသိတၢ်နၢဆ့ၣ်တၢ်အလွဲၤဖျုၤလိၤ
တၢ်ကံးညၢ်

တၢ်ကွဲးဖျါဖိ(၄)

ယဟံၣ်ဖိယိဖိ

ယမံၤမ့ၢ်နီၢ်ဖိမိလါလိၤ.ယအိၣ်လၢမိဖးထီၣ်သဝီလိၤ.ယအိၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိခဲလၢာ်အဂၢၤတ
ဆံလိၤ.ယမိာ်အမံၤလၢသးပုၤမုၢ်နီၢ်ထံလၢာ်ဝါဒီးယပာ်အမံၤလၢသးပုၤစီၤဘျုးလိၤလးလိၤ.ယအိၣ်
စ့ၢ်ကိးဒီးဒီးပုၤဝဲၣ်ခါစီၤသးတီၤဒီးဒီးပုၤဝဲၣ်မုၢ်နီၢ်ဆၢထံၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပုၤထူစံာ်ဖိခံၤလၢာ်လိၤ.ယ
အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးယဖုလၢအမ့ၢ်စီၤအဲၣ်ထူဒီးယဖဲလၢအမ့ၢ်နီၢ်သးဝါလိၤ.

အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပုၤအသးပုၤကတၢ်လၢသဝီအပူၤလိၤ.ယအိၣ်ဒီးဖိခါတဂၤဒီးဖိမုၢ်တဖၣ်ခံၤလိၤ.
ယယုၢ်န့ၣ်ယဖိခါအမံၤလၢစီၤန့ၣ်တၢ်ဂ့ၤဒီးဖိမုၢ်ခံၤမ့ၢ်ဝဲနီၢ်ဘၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤဒီးနီၢ်ဘၣ်ဆိၣ်ဝါလိၤ.
ယဖိခါမၤလိတၢ်လၢခွံတီၤဒီးဖိမုၢ်ခံၤမၤလိတၢ်လၢယုတီၤစုာ်စုာ်လိၤ.ယဖိတဖၣ်အပာ်မ့ၢ်ကွီ
သရၣ်တဂၤဒီးပုၤကိးအမံၤလၢသရၣ်စီၤကဲဘျုးလိၤ.ယဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဂၤဒီးပအိၣ်ဒီးတၢ်သးစဲ
တမံၤလၢပကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်မိဖးထီၣ်သဝီအံၤလိၤ.

တၢ်မၤဂၤလိ(၄)

- (၁)မၤပှဲၤတၢ်လိၤဟံၤလၢလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
- ၁.နီၢ်ဖိမိလါအိၣ်လၢ.....လိၤ.
- ၂.နီၢ်ဖိမိလါအမိၢ်မ့ၢ်.....လိၤ.
- ၃.နီၢ်ဖိမိလါယုၢ်န့ၢ်အဖိခါအမံၤလၢ.....လိၤ.
- ၄.နီၢ်ဖိမိလါအဝၢန့ၣ်မ့ၢ်.....တဂၤလိၤ.
- (၂)လံာ်ကျိၤလၢလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၣ်ဒီးကွဲး(✗)တက့ၢ်.
- ၁.နီၢ်ဖိမိလါအဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခဲလၢာ်မ့ၢ်ကိၣ်သရၣ်လိၤ.(.....)
- ၂.နီၢ်ဖိမိလါအဝၢန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤထူစံာ်ဖိလိၤ.(.....)
- ၃.နီၢ်ဖိမိလါအိၣ်ဒီးအဖိသၢဂၤလိၤ.(.....)
- ၄.နီၢ်ဖိမိလါဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဂၤအသးစဲလၢကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အသဝိလိၤ.(.....)
- (၃).တၢ်သံကွၢ်-စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်တက့ၢ်.
- ၁.နီၢ်ဖိမိလါအဟံၣ်ဖိယိဖိအိၣ်ပှၤဂၤလဲၣ်.
- ၂.အဖံအဖုတဖၣ်မ့ၢ်ပှၤဒ်လဲၣ်တဖၣ်လၢသဝိပူၤန့ၣ်လဲၣ်.
- ၃.နီၢ်ဖိမိလါအဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ်အတၢ်သးစဲအိၣ်ဒ်လဲၣ်.
- (၄)ကွဲးကဒီးလံာ်ခဲၣ်ဖျါလၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
- သဝိသးပှၤမ့ၢ်ဟံၣ်ဖိယိဖိဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခါပှၤထူစံာ်ဖိသးပှၤကတၢ်ဖိမ့ၢ်တဖၣ်ကိၣ်သရၣ်ခွံတၢ်တၢ်သးစဲ

တၢ်ကွဲးဖုၣ်ဖိ(၅)

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မ့ၢ်တၢ်ထူးတၢ်တီၤဖး ဒိၣ်တခါလိၤ. ပှၤတဂၤလၢအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ် သူၣ်ဖုံသးညီ ဒီးအိၣ်ဝံၣ်အိၣ်ဘဲလိၤ. ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ကိးဂၤဒီးလိၤ. ဒ်သိးပကအိၣ် ဆူၣ်အဂီၢ် ပဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကဆဲးကဆီလိၤ. ပကဘၣ်မၤကဆဲးကဆီပဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယၢဝးဝးလိၤ. ပမ့ၢ်မၤဒ်န့ၣ်ပကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကလံၤဖိလၢအဆုံလိၤ.

ပကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ် လိၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လိၤ. ပကဘၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ် လၢအသံကစဲာ်ဒီး တၢ်သူတၢ်သၢလၢအကဆီလိၤ. သ့ၣ်သူဝၣ်သၢလၢအမံတလၢန့ၣ် ပကဘၣ်ဟး ဆဲးအိၣ်လိၤ.ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးကဲထီၣ်ဟ ၁၇၁လူတၢ်ဆါသ့ဝဲလိၤ.

ပကြၢးအိၣ်ထံချိမံလၢအကဆီထီဘိလိၤ. ပနီၢ်ခိ, ပကူပသိးခဲလၢာ်န့ၣ် ပကဘၣ်ဟံၣ်အိၣ်ကဆဲး ကဆီန့ၣ်လိၤ.ပမ့ၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ်ပထီၣ်ကိၣ်မ့ၢ်,ပမၤလိလံာ်ဘၣ်လိၤ.

တၢ်မၤဂၤလိ(၅)

- (၁) မၤပုၤတၢ်လိၤဟံၤလၢလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
- (၂) တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့မ့ၢ်-----လိၤ.
- (၃) ပဘၣ်အိၣ်တၢ်လၢ-----ခဲလၢၢ်လိၤ.
- (၄) -----လၢအမံၤတလၢန့ၣ်ပအိၣ်တဂ့ၤဘၣ်.
- (၅) လၢပကအိၣ်ဆူၣ်အဂီၢ်ပဘၣ်အိၣ်ဒီး-----လိၤ.
- (၆) ပကြၢးအိၣ်-----ထီၣ်တိၤလိၤ.

- (၇) လံာ်ကျိၤလၢလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၣ်ဒီးကွဲး(✗)တက့ၢ်.
 -(၁)ပုၤကိးဂၤလိၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လိၤ.
 -(၂)ပဘၣ်မၤပျီဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယၢၤဝးဝးလိၤ.
 -(၃)တၢ်ကဆဲးကဆိမ့ၢ်တအိၣ်သနၢ်ကပဒီးန့ၢ်ကလံၤဆဲးသ့လိၤ.
 -(၄)လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးမ့ၢ်တၢ်အလိၣ်ဒိၣ်လိၤ.
 -(၅)ဒ်သိးပဟၢၤဖၢသုတကျၢၤတဂ့ၤန့ၣ်ပကဘၣ်အိၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်လၢအမံၤတလၢန့ၣ်လိၤ.
- (၈) (၃)စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်တက့ၢ်. ၁.တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ် ၂.ဒ်သိးပကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ပဘၣ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်တကလုာ်လဲၣ် ၃.ပမ့ၢ်အိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်လၢအမံၤတလၢန့ၣ်ပကဘၣ်တၢ်မနုၤလဲၣ်. (၄)ကွဲးကဒီးလံာ်မဲာ်ဖျၢၣ်လၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.ဟးဆဲးထံချီထီၣ်ကွဲးအိၣ်ကလံၤဆဲးအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အိၣ်ဝံၣ်အိၣ်ဘဲသ့ၣ်ဖံးညီကဆဲးကဆိသ့ၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ၂.၂.ဖးတၢ်ကွဲးတဖၣ်တထီၣ်ဖိတဖၣ်ဒီးမၤအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်ဖိတဖၣ်(၃နၣ်ရံၣ်)တၢ်ကွဲးထီၣ်အ ကြၢး(၁)

တၢ်ကူၣ်သ့ပုၤဟ့ၣ်တန့ၢ်

တၢ်စံးဝဲလၢပုၤပုၤဒိဖိမိာ်ဖိပၢ်အိၣ်ဝဲလံာ်ဂၤလိၤ. မၤလၢဂီၤအိၣ်လၢဟါ မၤလၢဟါအိၣ်လၢဂီၤ န့ၣ်လိၤ. မိာ်ပၢ်ခံၣ်မ့ၢ်ပုၤမၤမ့ၢ်မၤဝဲၤ,မၤကလုာ်အိၣ်ကစု,မၤတီအိၣ်လိၤအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ခုၣ်ခုၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လိၤ.ဖိမုၢ်ဖိခါခံ ဂၤဆုၢ်ဝဲဆူၣ်ဒ်သိးကသ့ထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်န့ၣ်လိၤ.

စံးဘၣ်အဖိမုၢ်ဖိခါခံအံၤ,“ဖိမုၢ်ဖိခါသ့ၣ်ဒၤ,မိပါဟ့ၣ်သ့တၢ်ထူးတၢ်တီၤ,တၢ်စုလိာ်ခိၣ်ခိၣ်တန့ၢ်နီတမံ ၤဘၣ်.ပသးပုၤစံးဝဲ,“ ကူၣ်သ့ထူစုဟ့ၣ်တန့ၢ်”ပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ပုၤဟ့ၣ်ပတၢ်တန့ၢ်ဘၣ်.အယီ ကျဲးစးဆူၣ်ဆူၣ်ဒ်သိးသုကကဲထီၣ်ဘၣ်ပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးကဲဘျးကဲဖိၣ်လၢသ့ပုၤကလုာ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

ဖိမ့်ဖိမ့်ခွါခံဂါ မှ်ပုလၢအစုၢ်မိၢ်စုၢ်ပၢ်အကလုာ်အယိ ဖျိထီၣ်ကွီတတီၤဘၣ်တတီၤလီၤ. တုၤ အဖျိထီၣ်တဆံခံတီၤဒီးအဖိခွါန့ၣ်လီၤမၤလိဝဲကိၤလၢဝါကျိၣ်တၢ်သိၣ်လိလီၤဆိခံန့ၣ်လီၤ.တုၤအ ဖျိထီၣ်ကွီဒီးန့ၣ်လီၤမၤလိကသံၣ်သရၣ်တၢ်မၤလိဒီးကဲထီၣ်ကသံၣ်သရၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်အပုၢ်ဒုမ့ၢ်တဂၤဖျိထီၣ်တဆံခံတီၤဝံၤ န့ၣ်လီၤမၤလိဝဲကိၤသရၣ်တၢ်မၤလိလွံၢ်န့ၣ်ဝံၤက့ၤ မၤစၢၤတၢ်လၢတီၤထီၣ်တဖျါၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ပၢ်ခံဂါဒိဖျိလၢအထံၣ်ဘၣ်ဖိမ့်ဖိမ့်ခွါခံဂါအိၣ် ဒီး တၢ်ကျဲးစးတၢ်ဒိကန့ၣ်အယိ သ့ၣ်မံသး မုၢ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်အါအါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂဲၤလိ(၆)...

၁.မၤပုၤတၢ်လီၤဟိလၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

(က)ပုၤဒိဖိမိၢ်ဒိဖိပၢ်အိၣ်.....ဂါလီၤ.

(ခ)မိၢ်ပၢ်ခံဂါအိၣ်ဒီးလၢဖိကသ့ထီၣ်.....လီၤ.

(ဂ)ဖိမ့်ဖိခွါခံဂါမ့ၢ်ဖိလၢအ.....အကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

(ဃ)လၢခံဖိခွါကဲထီၣ်ဘၣ်.....တဂၤန့ၣ်လီၤ.

(င)လၢခံဖိမ့ၢ်ကဲထီၣ်ဘၣ်.....တဂၤန့ၣ်လီၤ.

၂.တၢ်လၢလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမ့ၢ်ဒီးကွဲး(✗)တက့ၢ်.

(က)မိၢ်ပၢ်ခံဂါဟ့ၣ်ဖိမ့ၢ်ဖိခွါခံဂါလၢတၢ်ထူးတၢ်တီၤန့ၣ်လီၤ.(.....)

(ခ)တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်ပုၤဟ့ၣ်ပတၢ်တန့ၢ်ဘၣ်.(.....)

(ဂ)ဖဲပနီၢ်ဆံးအဆၢကတီၢ်ပတၢ်ကြးယုတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဘၣ်.(.....)

(ဃ)မိၢ်ပၢ်ခံဂါသးမုၢ်သးမံလၢထံၣ်ဘၣ်ဖိမ့ၢ်ဖိခွါလၢအသးဆးခံဂါအယိလီၤ.(.....)

(င)ပမ့ၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဒိကန့ၣ်ဒီးလူၤပသးန့ၣ်ပမိၢ်ပၢ်ပသရၣ်သမၢ်အသးမုၢ်လီၤ.(.....)

၃.ကွဲးစံးဆၢက့ၤတၢ်သံကွၢ်လၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

(က)မိၢ်ပၢ်ခံဂါအိၣ်မူယုၤအဖိခံလဲၣ်.

(ခ)မိၢ်ပၢ်ခံဂါစံးဘၣ်အဖိခံလဲၣ်.ဒီးဟ့ၣ်ထွဲဝဲတၢ်ကတီၤဒိတဘီစံးဝဲခံလဲၣ်.

(ဂ)ဖိဖျိလၢဖိမ့ၢ်ဖိခွါအိၣ်ဒီးတၢ်ဒိကန့ၣ်အယိအမိၢ်အပၢ်အသးမၤအသးဒ်လဲၣ်.

(င)ကွဲးကဒီးလံၣ်ခဲၣ်ဖျါၣ်လၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

လၢပျါလွံၢ်ဂါမၤမ့ၢ်မၤဝဲမၤကလုာ်အိၣ်ကစုမၤတီအိၣ်လီၤတၢ်ထူးတၢ်တီၤတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် ကျဲးစးဆူၣ်ဆူၣ်ကဲဘျးကဲဖိၣ်ဖျိထီၣ်ကွီ

တၢ်ကွဲးထီဖဲအကြး(၂)

ထံလၢအကဆိ

လၢပတၢ်အိၣ်မူအပူၤထံမ့ၢ်တအိၣ်,ပအိၣ်မူတဘျီ.ပလိၣ်ဘၣ်ထံလၢအကဆိလၢတၢ်အိၣ်
ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ပဘၣ်အိၣ်မူဒီးစူးကါထံကိးမ့ၢ်နံၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါအယၢ်အိၣ်လၢထံကဆဲးကဆိအကျါသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်စူးကါဘၣ်ထံလၢအတက
ဆိန့ၣ်ပကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟၢဖၢလူဒီးတၢ်ဖံးဘီညၣ်ဘီအတၢ်ဆါသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ထံကမါ(နီၣ်), ထံပူၤ(ထံနီၣ်ဘီ)တဖၣ် တၢ်တကြးမၤဘၣ်အအီၤဘၣ်. ပတကြးအိထံသံ
သိဘၣ်.ပဘၣ်ချီမံအီၤ,ပုၢ်အီၤလၢထံပုၢ်ဝံၤမးအိအီၤန့ၣ်လီၤ.

ထံပူၤ(ထံနီၣ်ဘီ), ထံကမါ(နီၣ်), ထံကျိတဖၣ် ပဘၣ်ဟ်အီၤကဆဲးကဆိထီဘီန့ၣ်လီၤ. ထံ
အိအထံလၢပစူးကါအီၤတဖၣ်ဘၣ်ဟ်အီၤကဆဲးကဆိန့ၣ်လီၤ.

ထံလၢပစူးကါအီၤဒီးပအိအီၤတဖၣ် ပဘၣ်ဟ်အီၤလၢထံဒၢ, ထံကတံၤကဆဲးကဆိတဖၣ်အ
ပူၤန့ၣ်လီၤ.

ထံဒၢ, ထံသပၤ, ကတံၤမိလိတဖၣ် ဒ်သိးသၣ်ဘုလါ တၢ်ယၢ်သုတန့ၣ်လီၤဒံၣ်လီၤလၢအ
ပူၤတဂ့ၤအဂီၢ်ပဘၣ်ပလီၢ်ပသးထီဘီန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိထံမ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်ကတၢ်လၢတၢ်အိၣ်မူအပူၤတခါစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂဲၤလိ(၇)

၁.ကွဲးကဒီးလံာ်ဖျါလၢအဖိလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

စူးကါ ဟၢဖၢလူတၢ်ဆါ ဖံးဘီညၣ်ဘီတၢ်ဆါထံကမါထံပူၤထံကျိထံဒၢ သပၤ ကတံၤ မိလိ သၣ်ဘုလါ
တၢ်ယၢ်

၂.တၢ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၣ်ဒီးကွဲး(✗)တက့ၢ်.

(က)လၢပတၢ်အိၣ်မူအပူၤန့ၣ်ထံမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ပအိၣ်မူကိတစဲးလီၤ.(.....)

(ခ)ထံန့ၣ်ပဘၣ်စူးကါအီၤကိးမ့ၢ်နံၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.(.....)

(ဂ)တၢ်ဆါအယၢ်အိၣ်လၢထံကဆဲးကဆိအပူၤသ့လီၤ.(.....)

(ဃ)ပဘၣ်ပလီၢ်ပသးထီဘီဒ်သိးသၣ်ဘုလါဒီးတၢ်ယၢ်သုတန့ၣ်လီၤအိပထံတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.(.....)

၃.ကွဲးမၤပုၤက့ၤတၢ်လီၤဟံလၢလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

(က)ပလိၣ်ဘၣ်.....လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်လီၤ.

(ခ)ထံဒၢ,ထံသပၤတဖၣ်ပဘၣ်ဟ်.....အီၤထီဘီလီၤ.

(ဂ)ကိးနံၤဒဲးအိ.....တက့ၢ်.

(ဃ)ပမ့ၢ်စူးကါထံလၢအတကဆိဘၣ်န့ၣ်ပဒီးန့ၣ်.....တၢ်ဆါသ့ဝဲလီၤ.

၄.စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

(က)ပမ့ၢ်စူးကါထံလၢအတကဆိဘၣ်န့ၣ်ကဒီးန့ၣ်တၢ်ဆါမနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

(ခ)ပကြးအိထံဒ်လဲၣ်တကလုာ်လဲၣ်.

(ဂ)ပကဘၣ်ဟ်ထံအိဒီးထံလၢပစူးကါတဖၣ်ဒ်လဲၣ်.

တၢ်ကွဲးထီၣ်အကြး(၃)

သ့ၣ်လၢအသၣ်ထီၣ်အါ

တၢ်လၢသ့ၣ်န့ၣ် န်သိးကသၣ်ထီၣ်အါဒီးပဘၣ်နၢ်ပၢ်အဂ့ၢ်ဒီးကတဲာ်ကတီၤအီၤဒ်အကျဲၣ်ဒဲး
အသိးလီၤ.

လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ, သ့ၣ်အထူၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်, တုၤတၢ်စူၤလီၤသီဒီးပကဘၣ်ခူၣ်တၢ်ကွဲာ်အဂံၢ်
လီၤလံၤပုၤ လၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖံးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် န်သိးအဂံၢ်လၢအဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်တဖၣ်ကဟဲ
လီၤအသီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ကီၢ်ထီၣ်သီဒီး ဘၣ်န့ၣ်ကဖူၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝဲတရံးအထူၣ် န်သိးတၢ်
မ့ၢ်ကီၢ်ယုၤသန့က့,ကဆူးထီၣ်ထံသဝံလၢဟီၣ်ခိၣ်လၢကန့ၣ်ညီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်အထူၣ်ဂ့ၤအမုၢ်ဂ့ၤ, တုၤအသၣ်မံလၢလံးဒီးမ့ၢ်အကတီၢ်ဖဲအထံအနိတလဲၤဆူညါလၢ
ဘၣ်.က့ၤကဒါက့ၤဆူအထူၣ်မ့တမ့ၢ်အမုၢ်အလီၤပၢ်လၢအခိၣ်ဆၢၣ်တခီအယိ,ပကဘၣ်ကျိက့ၤအဒု
တနီၤလီၤ.မ့မ့ၢ်တၢ်မုၢ်ဒ်စပံးမုၢ်န့ၣ်, ဘၣ်ကျိကွဲာ်လၢအဒုခိၣ်ထံး, အမုၢ်ကပၤဒၣ်လဲာ်, န်သိးအဒုသီ
ကဟဲထီၣ်, အိၣ် ဒီးအမုၢ်အဂံၢ်အဘါဘူးဘူးတၢ်တံးဒီးကသၣ်ထီၣ်အါအါဒိၣ် ဒိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဒု ဟဲ
ထီၣ်မ့ၢ်အါကဲၣ်ဆိး ဒီး ဘၣ်မၤတဲာ်ကွဲာ်အီၤတနီၤဒ်သိး ဒုလၢ ပဟ်ထီၣ်အီၤတဖၣ် တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါကပာ်
ဖိၣ်အသးပုၤအလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်အမုၢ်ဂ့ၤ, အထူၣ်ဂ့ၤ, သါန့ၣ်ကလံၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. အယိ, န်သိးကလံၤကလဲၤဖျိကွဲာ်အီၤ
ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်အဂီၢ် အဒုအဖီလၢအဘူး ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်, ဘၣ်ပဲာ်ဟီၣ်အီၤလၢကလံၤကဘၣ်သ့ၣ်
အမိၢ်ပုၤကစီဒီန့ၣ်လီၤ. န်န့ၣ်အသိး သ့ၣ်န့ၣ်, အဲၣ် ဒီးစ့ၢ်ကိးတၢ်ကပီၤအယိ လၢအခိၣ်တခီကြးန့ၣ်
တၢ်ကပီၤဒီးမ့ၢ်အတၢ်ကီၢ်ဆါဆဲးဘၣ်အီၤဒၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ. အန့ၣ်သတး ဒီး, နကန့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်လၢအ
သၣ်ထီၣ်အါ,ဒိၣ်ဒီးဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂဲၤလိ(၈)

- ၁.ကွဲးကဒီး,လံာ်ဖျါၣ်လၢလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
- ကတဲာ်ကတီၤဒ်အကျဲၣ်ဒဲးခူၣ်တၢ်ကွဲာ်အဂံၢ်လီၤလံၤပုၤ ဟ်ဖိၣ်အသး ပုၤအလီၤကျိကွဲာ်အဒုတနီၤ
ကြးန့ၣ်တၢ်ကပီၤ သ့ၣ်အမိၢ်ပုၤ မ့ၢ်အါကဲၣ်ဆိး
- ၂.မၤပုၤတၢ်လီၤလီၤဟီၣ်တဖၣ်တက့ၢ်.
- (က)သ့ၣ်န့ၣ်ဒ်သိးက----အါအဂီၢ်ပဘၣ်-----အဂ့ၢ်လီၤ.
- (ခ)ပဘၣ်က-----အီၤ---အ-----ဒဲးအသိးန့ၣ်လီၤ.
- (ဂ)သ့ၣ်အမုၢ်ဂ့ၤအထူၣ်ဂ့ၤ-----ကလံၤလီၤ.
- (ဃ)စပံးအမုၢ်န့ၣ်ဘၣ်-----ကွဲာ်အီၤလၢအ-----ထံးန့ၣ်လီၤ.
- (င) သ့ၣ်န့ၣ်အဲၣ် ဒီးစ့ၢ်ကိး-----အယိလၢ-----တခီကြးန့ၣ်တၢ်ကပီၤဒီး-----
ဆဲးဘၣ်အီၤဒၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ.

၃. မှန်ဘဉ်ဒီးကွဲး(✓) မှန်ကမဉ်ဒီးကွဲး(✗) တကွါ.

(က) သွန်အထူဂံၤအမုၢ်ဂံၤတုၤအသၢ်မံလၢၣ်န့ၣ်ပကဘၣ်ကျိကွံၣ်အဒုတနီၤလီၤ.(.....)

(ခ) သွန်ထူၣ်မိၢ်ပုၢ်န့ၣ်တလိၣ်ဘၣ်ကလံၤဘၣ်.(.....)

(ဂ) တုၤတၢ်စူၤလီၤသီန့ၣ်ပဘၣ်ပၢ်ယၢ်သ့ၣ်ဂံၢ်တဖၣ်ဂံၢ်လီၤ.(.....)

(ဃ) သွန်ထူၣ်မိၢ်ပုၢ်န့ၣ်လိၣ်ဘၣ်မုၢ်အတၢ်ကပိၤလီၤ.(.....)

(င) သွန်ထူၣ်န့ၣ်တကြၢၤလၢမုၢ်အတၢ်ကိၢ်ဆါဆဲးဘၣ်အခိၣ်ဘၣ်.(.....)

၄. စံးဆါတၢ်သံကွါတဖၣ်တကွါ.

(က) ငံးသိးသ့ၣ်ဂံၢ်လၢအဂံၢ်အဘါဆူၣ်တဖၣ်ကဟဲထီၣ်အသီအဂီၢ်ပဘၣ်မၤဒဲလဲၣ်.

(ခ) ဘၣ်မနုၤအယိလၢတုၤတၢ်ကိၢ်ထီၣ်သီန့ၣ်ပကဘၣ်န့ၣ်ကဖူၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝဲးတရံးသ့ၣ်အထူၣ်န့ၣ်လဲၣ်.

(ဂ) သွန်အထူၣ်လိၣ်ဘၣ်ကလံၤဒီးမုၢ်တၢ်ကပိၤလၢမနုၤအဂီၢ်လဲၣ်.

(ဃ) သွန်အထူၣ်မုၢ်ဂံၤအမုၢ်မုၢ်ဂံၤတုၤအသၢ်မံလၢၣ်လံးဒီးဘၣ်မနုၤပဘၣ်ကျိကွံၣ်အဒုတနီၤလဲၣ်.

(င) ဘၣ်မနုၤအယိလၢသ့ၣ်ဒုမုၢ်ဟဲထီၣ်အါကဲၣ်ဆိးန့ၣ်ပဘၣ်မၤတၢ်ကွံၣ်အီၤတနီၤန့ၣ်လဲၣ်.

တၢ်ကွဲးထီၣ်ဖဲအကြၢၤ(၄)...(၄၀မံးနံး)

ကလံၤလွံၢ်ကျိၤဒီးအသနၢ်အဂ့ၢ်

၁. မုၢ်ထီၣ်, မုၢ်န့ၣ်, ကလံၤစိး, ကလံၤထံးန့ၣ် ပုၤကညိကိးအီၤလၢ “ကလံၤလွံၢ်ကျိၤ” မ့တမ့ၢ် “မူထံးလွံၢ်ခိ” လီၤ.

မုၢ်ဟဲထီၣ်အလီၢ်မုၢ်မုၢ်ထီၣ်, မုၢ်လီၤန့ၣ်အလီၢ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ် လီၤ. ငံးသိးပကသ့ၣ်ညါဘၣ်က့ၤ ကလံၤစိး ဒီးကလံၤထံးအဂီၢ် ပဘၣ်မၤဒဲအံၤလီၤ. ဆါထၢၣ်ကွါယီၤတၢ်လီၤလီၤဆူမုၢ်ဟဲထီၣ်တကွါ. မုၢ်ဝံးဒီး တယၢ်ထီၣ်နစုခံခိဆူအကပၤတကွါ. နမဲၣ်ညါန့ၣ်မုၢ်မုၢ်ထီၣ်, နလီၢ်ခံန့ၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်, နစုထွဲ န့ၣ်မုၢ်ကလံၤထံး, နစုစ့ၣ်တကပၤန့ၣ်မုၢ်ဝဲကလံၤစိးလီၤ.

၂. မၤကဒီးတၢ်လၢ “ကလံၤလွံၢ်ကျိၤ” အံၤ, ခံကျိၤခံကျိၤအဘၢ်စၢၤန့ၣ် ကျိၤအသနၢ်အိၣ်ကဒီးဝဲလွံၢ်သနၢ်-

(၅) မုၢ်ထီၣ်ကလံၤစိးအသနၢ်

(၆) မုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအသနၢ်

(၇) မုၢ်န့ၣ်ကလံၤထံးအသနၢ်

(၈) မုၢ်န့ၣ်ကလံၤစိးအသနၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၃. လာသွန်ဒိန်ပုဂံလင်ကျိဒီးပိန်လဲင်ပိန်တြီဖးဒိန်ဖးလဲင်အသးကံပူန့ဒ်ဒ်သီးပကသွန်ညါမုာ်ထီၣ်, မုာ်န့ၣ်, ကလံၤစိး, ကလံၤထံး, ကလံၤလွံၣ်ကျိအံၤအဂီၢ် ပဘၣ်အိၣ် ဒီးတံၢ်ပနီၣ်လၢအဘၣ် တံၢ်ဘျီအီၤလၢထး လၢအမုာ်ဒီလုာ်ဂီၤ, ဒီးလၢတံၢ်ဂီၤအခၢၣ်သးန့ၣ် ထးမူဖိက်တံၢ်အီၤအိၣ်ဝဲတဘိဖိ, လၢအထိးနါတခါအိၣ် ဒီးထးနါလၢအဒုးနဲၣ်အသး - လိၤလိၤဆူကလံၤစိးထီၣ်တထံၣ်ယီ တလီၤ တူၣ်လီၤကံၢ်နီၣ်တဘျီဘၣ်.ဒီးတကဒံကဒါနီၣ်တစဲးဘၣ်လီၤ. ထးဖိလၢတံၢ်ထီၣ်အထိးနါလၢထးတ ဘိန့ၣ် အက့ၢ်အဂီၢ်လိၤကံၢ်ဒီလုာ်အယိ, တံၢ်ကိးအီၤလၢ “ ဒီလုာ်ဂီၤ ” န့ၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်လၢတံၢ်ထီ ထီၣ်ထးနါတစဲးန့ၣ် တံၢ်ကိးအီၤလၢ “ ဒီလုာ်အိၣ် ” န့ၣ်လီၤ. တုၤပသွန်ညါကလံၤစိးအလီၢ်လံ န့ၣ်ဒီးအိၣ်တံၢ်ကလံၤကျိအဂၤသၢကျိမုာ်ဂ့ၤ,အသနၢၣ်အဂၤလွံၣ်နၢၣ်မုာ်ဂ့ၤ, ပဒုးက့ၤအီၤသ့ညီမး လီၤ. ပုၤအိၣ်လၢကစၢၢ်ခိၣ်ကလိကျိတဖၣ်အဒီလုာ်ဂီၤတအိၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ် မုာ်ဟးကမၣ်ကျဲလၢမုာ် နၢၣ်န့ၣ်ကွၢ်ထီၣ်ဝဲဆူမုာ်ခိၣ် ဒီးထံၣ်ဘၣ်ဝဲဆၣ်ကဆိဒီး သွန်ညါဝဲတဘျီယီလၢအမုာ်ကလံၤစိးန့ၣ်လီၤ မုာ်ကလံၤအဂၤသၢကျိဒီးအသနၢၣ်လွံၣ်သနၢၣ်န့ၣ်သွန်ညါဝဲချသဒံးန့ၣ်လီၤ.

တံၢ်မၤဂဲၤလိ(၉)

- ၁. မၤပဲၤတံၢ်လီၤဟီၤလၢအဖိလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
 - (က) ကလံၤလွံၣ်ကျိန့ၣ်ပကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢ.....လီၤ.
 - (ခ) ပုၤလၢအလဲၤတံၢ်လၢပိန်လဲင်ပူၤတဖၣ်သ့ဝဲ.....ဒ်သီးကသွန်ညါဝဲမုာ်ထီၣ်, မုာ်န့ၣ်, ကလံၤထံး, ကလံၤစိးအဂီၢ်လီၤ.
 - (ဂ) ထးအိၣ်လၢတံၢ်ထီထီၣ်ထးနါတစဲးန့ၣ်တံၢ်ကိးအီၤလၢ.....လီၤ.

- ၂. လံာ်ကျိလၢလံာ်တဖၣ်အံၤမုာ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓) မုာ်ကမၣ်ဒီးကွဲး(✗) တက့ၢ်.
 - (က) ပုၤအိၣ်လၢကစၢၢ်ခိၣ်ကလိကျိတဖၣ်သ့ဝဲတံၢ်ပနီၣ်လၢအမုာ်ဆၣ်ကဆိဖဲအဟးကမၣ်ကျဲလၢ မုာ်နၢၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.(.....)
 - (ခ) ပမုာ်ဆၢထၢၣ်ကွၢ်တံၢ်လိၤလိၤဆူမုာ်ထီၣ်န့ၣ်လၢပစုအထွဲတကပၤမုာ်ဝဲကလံၤစိးလီၤ.(.....)
 - (ဂ) မုာ်ထီၣ်, မုာ်န့ၣ်, ကလံၤထံး, ကလံၤစိးန့ၣ်ပကိးအီၤလၢမူထံးလွံၣ်ခိလီၤ.(.....)

- ၃. စံးဆၢတံၢ်သံကွၢ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
 - (က) ကွဲးဖျါထီၣ်ကလံၤလွံၣ်ကျိမ့တမုာ်မူထံးလွံၣ်ခိအမံၤတက့ၢ်.
 - (ခ) ဒ်သီးပကသွန်ညါဘၣ်မုာ်ထီၣ်, မုာ်န့ၣ်, ကလံၤထံး, ကလံၤစိးအဂီၢ်ပမၤကွၢ်အီၤသ့လၢကျဲးလဲၣ်.
- ၄. ကွဲးကဒီး, လံာ်ဖျါလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်. ကလံၤလွံၣ်ကျိမူထံးလွံၣ်ခိကျိအသနၢၣ် ပိန်လဲင်ပိန်တြီတံၢ်ဘျီအီၤလၢထးဒီလုာ်ဂီၤဒီလုာ်အိၣ်ကစၢၢ်ခိၣ်ကလိကျိဆၣ်ကဆိချသဒံး

တၢ်ကွဲးထီဖဲအကြး(၅)

ပဒဲဖိလၢအကူၢ်တၢ်သ့တဒု

လၢတၢ်လီၢ်တတီၤန့ၣ် ပဒဲဖိအိၣ်ဝဲတဒုလီၤ. ပဒဲဖိန့ၣ်ကူၢ်တၢ်သ့ဂ့ၤမးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ် အိၣ်ဝဲ ကစုဒုလီၤ. ဖဲတၢ်လီၢ်အဝဲန့ၣ် ခုယုၢ်ကဲစီၤပၤလီၤ. တၢ်သၣ်ဝံၤအသး ဒိၣ်မးဘၣ်ဆၣ် ကၢၣ်ယုအိၣ်အ ဆၣ်လီၤ. အဝဲကူၢ်ထီၣ်လၢကမၤန့ၢ်အဆၣ်အိၣ်အဂီၢ်လီၤ. တနံၤတခိၣ် ပဒဲဖိအသ ကိးဟဲတဲအီၤလၢ စီၤပၤခုယုၢ်မၤလိာ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံၤလၢကိးဒုလၢကဟဲသကိးဆူအအိၣ်န့ၣ်လီၤ

တုၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဟဲတုၤဝဲလၢလံန့ၣ်,စီၤပၤခုယုၢ်မၤဝဲတၢ်အုးလၢကနၢ်ကွၢ်အကိာ်ပူၤန့ၣ် လီၤ. တၢ်အုးနၢ်ကွၢ်ခုယုၢ်အကိာ်ပူၤဒီး မ့ၢ်လၢအကိာ်ပူၤနၢ်အုၣ်အယိ, စံးဆၢဝဲတီတီလီၤလီၤလၢ “န ကိာ်ပူၤနၢ်အုၣ်” န့ၣ်လီၤ. ခုယုၢ်စံးဘၣ်အီၤလၢ “ယမ့ၢ်နစီၤပၤဒီၤဂၤညါ, နတပးကဲယၤဘၣ် ဒီး နစံး လၢယကိာ်ပူၤနၢ်အုၣ်အယိယကအိၣ်နၢ်လီၤ.” ဒီးခုယုၢ်အိၣ်ဝဲတၢ်အုးန့ၣ်လီၤ

ခုယုၢ်အိၣ်တၢ်အုးဝံၤ မၤကဒီးတၢ်ဖး လၢကဟဲနၢ်အကိာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖးဆိကမိၣ်ဝဲလၢ ယမ့ၢ်တဲလၢအကိာ်ပူၤနၢ်မူန့ၣ် တမ့ၢ်လၢအကအိၣ်ယၤဘၣ်အယိ, တၢ်ဖးစံးဘၣ်ခုယုၢ်လၢ “နကိာ် ပူၤနၢ်မူလီၤ.” ခုယုၢ်စံးဘၣ်အီၤလၢ “နတဲလံၣ်တဲလီတၢ်လီၤ. ယအိၣ်တၢ်ဖဲတၢ်ညၣ်တဘၢးဘၢးညါ န့ၣ် နစံးလၢယကိာ်ပူၤနၢ်မူကသ့ဝဲလဲၣ်.” ဒီးခုယုၢ်အိၣ်ကဒီးတၢ်ဖးတဒုန့ၣ်လီၤ.

ခုယုၢ်အိၣ်တၢ်ဖးတဒုလၢဝံၤ ကိးထီၣ်ပဒဲဖိလၢကနၢ်ကွၢ်အကိာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ပဒဲဖိဆိကမိၣ် ထီၣ်ဝဲ, တၢ်အုးစံးလၢအကိာ်ပူၤနၢ်အုၣ်ဒီး အိၣ်တၢ်အုး, တၢ်ဖးစံးလၢအကိာ်ပူၤနၢ်မူဒီးအိၣ်တၢ် ဖးအယိ, လၢခံကတၢ် ပဒဲဖိစံးဆၢ ခုယုၢ်လၢ, “ကစၢ်စီၤပၤစၢ, ယနါဒုခံဘံးအယိ ယနၢ်တၢ်တ ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်. ” သတး ဒီး ပဒဲဖိလၢအနါဒုခံဘံး ဒီးကူၢ်တၢ်သ့တဒုအံၤ ပူၤဒီးခုယုၢ်အတၢ်အိၣ် သံအီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤဂဲၤလီ(၁၀)

၁.မၤပဲၤတၢ်လီၢ်ဟံၤလၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

- (က)ပဒဲဖိလၢအကူၢ်တၢ်သ့တဒုအံၤအိၣ်ဒုၣ်အတၢ်.....လီၤ.
 - (ခ)တၢ်လီၢ်တတီၤယီဖဲပဒဲဖိလၢအကူၢ်တၢ်သ့တဒုအိၣ်န့ၣ်.....စီၤပၤလီၤ.
 - (ဂ)စီၤပၤခုယုၢ်တဒုအံၤတၢ်သၣ်ဝံၤအသးဒိၣ်မးဘၣ်ဆၣ်.....လီၤ.
- ၂.လံာ်ကျိၤလၢလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၣ်ကွဲး(✗)တက့ၢ်.
- (က)ခုယုၢ်စီၤပၤတဒုအံၤဒ်သိးကအိၣ်ဘၣ်အဆၣ်န့ၣ်မၤလိာ်တၢ်အုးလၢကဟဲဆူအအိၣ်လီၤ.(.....)
 - (ခ)တၢ်ဖးဆိကမိၣ်လၢတၢ်အုးတဲလၢခုယုၢ်ထးခိၣ်နၢ်အုၣ်အယိဘၣ်တၢ်အိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.(.....)
 - (ဂ)တၢ်ဖးတဲလၢခုယုၢ်ထးခိၣ်နၢ်မူအယိအဝဲပူၤဖျဲးလၢတၢ်အိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.(.....)

၃.စံးဆာတ်သံကွါလၢလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

(က)ဘၣ်မနုၤအယိၤလၢခူယုၢ်ကိးတၢ်မံၤလၢတဖၣ်လၢအကဟဲဆူအအိၣ်လဲၣ်.

(ခ)ဘၣ်မနုၤအယိၤလၢတဖၣ်စံးဝဲလၢခူယုၢ်အကိၣ်ပူၤနၢမူလဲၣ်.

(ဂ)သၢဝီတဝီဒီးလၢခံကတၢ်တဝီန့ၣ်မတၢ်ဘၣ်နၢကွါခူယုၢ်အကိၣ်ပူၤလဲၣ်.

(ဃ)နဆိကမိၣ်လၢပဒဲဖိမ့ၢ်ပုၤဒ်လဲၣ်.

၄.ကွဲးကဒီး,လံာ်ဖျါလၢလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတၢ်မံၤလၢနၢကွါအကိၣ်ပူၤ တဲလံာ်တဲလီတၢ်တဖၣ်တၢ်ညၣ်တဖၣ်တဖၣ်

နၢဒုခံဘံးကူၣ်တၢ်သ့ခူယုၢ်တၢ်အိၣ်သံအီၤ

၂.၃. ဖးတၢ်ကွဲးအထီတဖၣ် ဒီးမၤအစံးဆာတ်သံကွါဖိတဖၣ် ဝံၤပာ်ဖျါထီၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်
လၢဖးဝဲတဖၣ်(၅န့ၣ်ရံၣ်)

(က)စံးဆာတ်သံကွါဖိတဖၣ်... ၂:၃၀န့ၣ်ရံၣ်

တၢ်ကွဲးအထီ(၁)

ကညီကလုာ်အတၢ်ဟဲလီၤစၢၤအထူအထံးအဂ့ၢ်

ပဝဲကညီတကလုာ်အံၤပမ့ၢ်ပုၤကလုာ်ထူလံၤဖးဒိၣ်တန့ၣ်လၢအဟဲတုၤဆိကတၢ်တဖုဆူကိၣ်လါ(ခဲ
အံၤကဲထီၣ်ကိၣ်ပယီၤ)အပူၤလၢအပူၤကွဲးအနံၣ်အါန့ၢ်(၂၇၆၀)နံၣ်ယၣ်ယၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ.ပတမ့ၢ်ကလု
ာ်န့ၣ်ဖိတန့ၣ်လၢအဟဲဖးဒုထီၣ်အသးလၢကလုာ်န့ၣ်အဂၤတဖုအပူၤဒ်ပယီၤကွဲးကညီအတၢ်ဟဲလီၤ
စၢၤအတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤအသိးန့ၣ်ဘၣ်.

ပတံဖုဖးဒိၣ်လၢပျါတဖၣ်စံၣ်ယဲၤက့ၤအဖိအလံၤလၢလုၢ်ပူၤထီၣ်ပူၤဒီးစံးဝဲပပုၤကလုာ်အိၣ်ဟဲ
လီၤအထူအထံးအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိမ့ၢ်လၢဆၣ်ကဆိအဖိလၢ(ကလံၤစိးတကပၤ)လၢထံဆဲးမဲးယွၤတၢ်
လီၤန့ၣ်လီၤ. ပတံဖး ဒိၣ် ဖုဖး ဒိၣ်လၢညါတဖၣ် စံးလီၤအသးလၢ ပပုၤကညီအံၤမ့ၢ်ဝဲ “ဖိဝဲကိ” အစၢၤ,
အိၣ်ဟဲအထူအထံးလၢ “ယိၣ်လၢၢ်မ့ၢ်ထံး” န့ၣ်လီၤ.ပမ့ၢ်ကွါကဒါက့ၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤအ
ပူၤန့ၣ်ဖဲထံလုာ်ဘၢကွဲးဟီၣ်ခိၣ်ဝံၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဟဲအါထီၣ်ကဒါက့ၤခိဖျိလၢစိၤနီၤအဒီးအဖိခွါသၢဂၤ
(စိၤရှ့ၣ်,စိၤယၣ်,စိၤယုဖးသး)အစၢၤန့ၣ်လီၤ.

ဖိခွါသၢဂၤအကျါ ဖိဝဲကိစိၤရှ့ၣ်အစၢၤအသ့ၣ်တဖၣ် ဟးထီၣ်ယုလီၤယုကျဲ တဆိဘၣ်တဆိ
ဆူမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတခိပၤ,ဖဲအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ယိၣ်လၢၢ်မ့ၢ်ထံးဒီးအတၢ်လီၤပျီၢ်န့ၢ်အီၤဝံၤအလီၢ်ခံ
တၢ်ဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.ဖိဝဲကိစိၤရှ့ၣ်အစၢၤလၢအဟးထီၣ်ယုလီၤယုကျဲဆူမ့ၢ်ထီၣ်တကပၤအက
ျါ,မ့ၢ်တနံၤပုၤလၢအကဲထီၣ်ကညီကလုာ်လၢအမ့ၢ်ဖါစဂီၤဒီးနီၢ်ပအိၣ်အဖိအလံၤအန့ၣ်ဖိထၢဖိတဖၣ်
န့ၣ်ပၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.ဖုစဂီၤဒီးပံအိၣ်ခံဂၤအံၤတၢ်စံးဝဲဒၣ်လၢအဖိအိၣ်အပိာ်ခွါလွံၢ်ဂၤဒီးအပိာ်
မုာ်သၢဂၤလီၤ. ဖိခွါလွံၢ်ဂၤန့ၣ် အမံၤမ့ၢ်ဝဲ စိၤပကူ, စိၤမိၤန့ၢ်ပုၤ, စိၤဝုၤဝီၤဒီး စိၤခွဲၣ်(ခွီ)န့ၣ်လီၤ.
မ့ၢ်အဖိမုာ်သၢဂၤန့ၣ်အမံၤမ့ၢ်ဝဲနီၢ်ဝဲဒး,နီၢ်ဘိကျိၣ်,ဒီးနီၢ်ပအိၣ်လီၤ.

ဖဲမိၢ်ပၢ်ခံၣ်လၢအမ့ၢ် ဖါစဂီၤဒီးနီၢ်ပအိၣ် အံၤတဘၣ်လိာ်တဲာ်တဘၣ်လိာ်တီၤလၢဘၣ် ဒီး လီၤမ့ၢ်လီၤဖးဝဲအခါအဖိမုၢ်သၢဂၢၢ်ဝဲလၢသါကဲပိာ်မုၢ်ဒီးသါမ့ၢ်နီၢ်ပအိၣ်အစၢၤအယိၤသါထူသါ ထံးဟဲလၢသါမိၢ်တကပၤလီၤလၢတၢ်န့ၣ်အယိၤဟံးန့ၣ်သါဝဲအမိၢ်အမံၤလၢအမ့ၢ်နီၢ်ပအိၣ်ဒီးကိးလီၤအ သးလၢပုၤ “ပအိၣ်” လီၤ.မံၤ “ပအိၣ်” တဖျၢၣ်အံၤတုၤမ့ၢ်အယိၤထီၣ်ဒီးတၢ်ကိးဖုၣ်က့ၤအီၤလၢ “ပိာ်” န့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယိၤပုၤကညီမိၢ်ထံးဖိ(ပုၤလၢဟံးန့ၣ်သါအမိၢ်အထူတထံး)တဖၣ်ခဲအံၤဘၣ်တၢ်သ့ န့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးအီၤဒ်အမ့ၢ်ကညီပိာ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်အဖိခါလွံၢ်ဂၤတဒိစံးဝဲလၢသါကဲပိာ်ခါဒီးသါမ့ၢ်ပၢ်ဖါစဂီၤအစၢၤအသ့ၣ်အထူအထံးအ ယိကိးလီၤအသးလၢပုၤ “စဂီၤ” လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသးမံၤ “စဂီၤ” တဖျၢၣ်အံၤတုၤမ့ၢ်အယိၤထီၣ်ဒီးတၢ်ကိး ဖုၣ်က့ၤအီၤလၢ “စီၤ” န့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိၤပုၤကညီပၢ်ထံးဖိ(ပုၤလၢအဟံးန့ၣ်အပၢ်အထူအ ထံး)တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢပုၤကညီစီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကျဲၤအံၤန့ၣ်ပပုၤကညီကလုာ်န့ၣ်ကဲထီၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ဖးဒိၣ်ခဲန့ၣ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသး “ပိာ်” ဒီး “စီၤ”, ဒီးပကိးစ့ၢ်ကိးလၢ “မိၢ်ထံး” ဒီး “ပၢ်ထံး” န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်ပိာ်(မိၢ်ထံး)ဒီးစီၤ(ပၢ်ထံး)အဖိတဖၣ်ဟံး န့ၣ်လိာ်အသး,ဆိဟံၣ်ဆိယိဝံၤထီၣ်ဖိန့ၣ်အဖိအလံၤတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ “ဘဲ” လီၤ.လၢခဲဖိလံၤ ဒ်အံၤအသးအိၣ်ဝဲအါထီၣ်အါထီၣ်တုၤအကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးကညီကလုာ်အန့ၣ်ဖးဒိၣ်တန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.လၢ တၢ်န့ၣ်အယိၤပပုၤကလုာ်ကညီအံၤအိၣ်ဒီးန့ၣ်ဖးဒိၣ်သၢန့ၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲပိာ်,စီၤဒီးဘဲအန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်တၢ်ဆၢကတီၢ်သးအသးအသးတုၤမ့ၢ်န့ၣ်ထၢဖးဒိၣ်သၢန့ၣ်အံၤအါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်တ ဝဲဆိး,တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်အကျဲတလၢတလိာ်လၢဘၣ်အယိၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်,လၢတၢ်တဘၣ်လိာ်ဖိဒုလိာ် သးအယိၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်လီၤမ့ၢ်ပြဲၤဝဲဆူတၢ်လီၢ်အါပုၤ,ဒီးတၢ်စံးတၢ်ကတိၤတဖၣ်အသိၣ်လီၤဆိလိာ်အသး အယိၤအကျိာ်တဖၣ်လီၤဆိလိာ်အသးအါထီၣ်အါထီၣ်ဒီးအမံၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်တၢ်ကိးကဒီးအီၤလၢအသိ န့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယိၤစးထီၣ်လၢကညီကလုာ်အန့ၣ်ဖးဒိၣ်သၢန့ၣ်န့ၣ်တၢ်စံးဝဲလၢကလုာ်န့ၣ်ဖိအဂၤ တဖၣ်ဟဲအိၣ်ထီၣ်ကဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ.

လၢမိၢ်ထံး(ပိာ်)တဖၣ်အစၢၤန့ၣ် ကလုာ်န့ၣ်ဖိတဖၣ်ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ အန့ၣ်လၢအဆံးဒ်, ဒ်အမ့ၢ်ဝဲ ပိာ်ဘီကျိာ်,ပိာ်ပဒဲး,ပိာ်ပအၣ်(တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးလၢပိာ်တအိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ပိာ်တီသ့),ပိာ်မိၢ်ပုၤ,ပိာ်ထီၣ်ကံၣ် ,ပိာ်ယဲၤစကီၤ,ပိာ်မဲာ်ငီ,ပိာ်လုခိၣ်,ပိာ်ခမူး,ပိာ်လီၤလီၤ,ပိာ်ပလိာ်ပိာ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.လၢပၢ်ထံးအစၢၤ စ့ၢ်ကိးအကလုာ်န့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲစီၤပကူ,စီၤမိၤန့ၣ်ပုၤ,စီၤဝဲၤဝီၤ,စီၤ(ခဲၣ်-ခီ)သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤဂဲၤလိ(၁၁)

၁.မၤပုၤတၢ်လီၤဟိလၢအဖိလၢတဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

- (က)ကညီတကလုာ်မ့ၢ်ပုၤကလုာ်ထူလံၤဖးဒိၣ်တန့ၣ်လၢအဟဲတုၤဆိကတၢ်ဆူ.....န့ၣ်လီၤ.
- (ခ)ပဖံဖုဖးဒိၣ်လၢပုၤတဖၣ်စံးဝဲလၢပပုၤကလုာ်အထူအထံးမ့ၢ်လၢ.....တၢ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- (ဂ)ကညီကလုာ်လၢအမ့ၢ်ဖါစဂီၤဒီးနီၢ်ပအိၣ်အဖိအလံၤအန့ၣ်ဖိထၢဖိတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပုၤလီၤစၢၤလၢ.....လီၤ.

၂.လံာ်ကျိၤလၢလံာ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၣ်ကွဲး(✗)တက့ၢ်.

(က)စ့ၢ်ဒီးပၢ်ထံးန့ၣ်မ့ၢ်ပုၤတဖုယလီၤ.(.....)

(ခ)ပိုၢ်ဒီးမိၢ်ထံးန့ၣ်ပစံးလၢအမ့ၢ်ပုၤတဖုယီတသ့ဘၣ်.(.....)

(ဂ)ပိုၢ်ထီၣ်ပုၢ်ဒီးစ့ၢ်အဖိအလံၤတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢဘဲလီၤ.(.....)

၃.စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

(က)ကီၢ်လၢန့ၣ်ခဲအံၤဘၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢကီၢ်မတၤလဲၣ်.

(ခ)မိၢ်ပၢ်ဖံဖုဖးဒိၣ်လၢပျၢၤတဖၣ်စံးဝဲလၢပထူပထံးအလီၢ်လၢသီမ့ၢ်ဖဲလဲၣ်.

(ဂ)ကညီကလုာ်အန့ၣ်ဖးဒိၣ်အိၣ်ပဲၤန့ၣ်ဒီးမ့ၢ်မတၤတဖၣ်လဲၣ်.

(ဃ)နဆိကမိၣ်လၢနမ့ၢ်ကညီကလုာ်ဖဲလဲၣ်တန့ၣ်လဲၣ်.ဘၣ်မနုၤအယိလၢနဆိကမိၣ်ဒ်န့ၣ်လဲၣ်.

၄.ကွဲးကဒီး.လံာ်ပျၢၣ်လၢလံာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.

ကလုာ်ထူလံၤယိၣ်လၢမ့ၢ်ထံးဖါစဂီၤနီၢ်ပအိၣ်စ့ၢ်ပကူစ့ၢ်မိၤန့ၢ်ပုၤစ့ၢ်ဝုၤဝီၤစ့ၢ်(ခွဲၣ်-ခွဲၣ်)ပိုၢ်ဘိကျိၣ်ပိုၢ်ဝဲဒးပိုၢ်ပအာ်

တၢ်ကွဲးအထီ(၂)

ပပုၤကလုာ်ကညီအတၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲၤတတီၤဘၣ်တတီၤ

ပပံပဖုတဖၣ်ဟးထီၣ်လၢယိၣ်လၢမ့ၢ်ထံးလၢချ.ခ.န.၂၂၄န့ၣ်အခါဒီးဟဲဝဲတဆိဘၣ်တဆိဆူမ့ၢ်ထီၣ် တကပၤတုၤယီၤဆူကိးဘၢ်(မိၣ်ကိလံယါ)ဒီးအိၣ်ဆိးဝဲဖဲန့ၣ်ဖးယံာ်ဝံၤဟဲလီၤကဒီးဝဲဆူမ့ၢ်ထီၣ်တၢ်ကိးစတၢ်(ကီၢ်လီၢ်ပၤ)ဒီးဆူကီၢ်သံဘိသံမ့ၢ်(ထံးဘဲး),ဝံၤဒီးန့ၣ်လီၤဝဲဆူကီၢ်စံၣ်(တရူးကီၢ်)အပူၤဖဲယုၣ်န့ၣ်ကီၢ်ဆၣ်ဒီးအိၣ် ဝဲဖဲန့ၣ်ဖးယံာ်ဖးထၢညါလီၤ.ဖဲဖုအိၣ်ထံးတဖုဟဲန့ၣ်လီၤဝဲဆူကီၢ်လါ(ခဲအံၤကီၢ်ပယီၤ)အပူၤဖဲချ.ခ.န.၁၁၂ ၅န့ၣ်အခါဒီးပုၤခဲန့ၣ်တန့ၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤကဒီးဆူကီၢ်လါအပူၤဖဲချ.ခ.န.၇၃၉န့ၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.ပုၤအိၣ်ထံးကတၢ် တန့ၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤတုၤဆူကီၢ်လါအခါထံၣ်ဝဲလၢယိၤဒိၣ်တဖၣ်ဟဲအိၣ်ဟဲလံၤလၢအဝဲသ့ၣ်မဲာ်ညါလံၤအယိလဲၤခိ ဝဲဆူမ့ၢ်န့ၣ်တကပၤ,ဟဲလီၤအလီၢ်အကျဲဖဲယဲဝါကျိ(ပျၢၣ်လိာ်ကျိ)အနံၤပၤခိၣ်တၢ်လီၢ်တဖၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲအ လီၢ်အကျဲအူအဝုၤတဖၣ်အိၣ်ရဲလီၤအသးတုၤလၢပျၢၣ်ထီၣ်တၢ်ပၤခိၣ်အတၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပုၤအန့ၣ်တဖၣ် အံၤမ့ၢ်ဝဲ ပိုၢ်,ဘဲ ဒီးစ့ၢ်အန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိုၢ် ဒီး စ့ၢ်အန့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲအူအဝုၤ ပၤတၢ်ပြးတၢ်အိၣ် ဒီး အလိၣ်အပၤဒီးဒိၣ်စိဝဲတဘျုးလၢအစိၤတဖၣ်ညါန့ၣ်လီၤ.

ပုၤခဲန့ၣ်တန့ၣ်လၢအဟဲလီၤဆူကီၢ်လါအပူၤတဖၣ်န့ၣ်ပိာ်လီၤဝဲယိၣ်လိာ်ကျိဒီးဟဲလီၤဝဲဆူကလံၤထံး တကပၤတဆိဘၣ်တဆိတုၤလီၤဆူတနီၤသရံၣ်ဒီးဆူပိၣ်လဲၣ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ကီၢ်လၢကညီဖိဟဲဒီးအိၣ်ဆိးဝဲလၢအ ပူၤတဘၣ်အံၤအိၣ်ဒီးသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဘိ,ထံကျိထံကွာ်,တၢ်လုာ်တၢ်တီၤအါမးအိၣ်ပျိဝဲလါဟ့ယံလၢဘၣ်အဝဲသ့ၣ် အမဲာ်အယိဖဲပုၤလၢပျၢၤတဖၣ်ကိးန့ၢ်ကီၢ်တဘၣ်အံၤအမံၤလၢ “ကီၢ်လါ” န့ၣ်လီၤ.ကီၢ်လါလၢပအိၣ်ပဆိးလၢအ ပူၤတဘၣ်အံၤလၢညါခါလၢပယီၤတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤအလံာ်အပူၤန့ၣ်ပယီၤတကိးအီၤ,ကွဲးအီၤအမံၤလၢကီၢ်ပယီၤ ဒ်မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤအသိးနီတဘျိဘၣ်.ပယီၤအလံာ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤလၢညါတဖၣ်န့ၣ်ကိးဒီးကွဲးဒ်ကီၢ်တဘၣ် အံၤအမံၤလၢ “ကီၢ်လါ” မ့တမ့ၢ် “ကညီကီၢ်” န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢကညီကလုာ်န့ၣ်ဖးဒိၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ-ပိုၢ်, စိုၤ, ဘဲ သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲတုၤဆူကီၢ်လါ, လီၤဆိဒၣ်တၢ် စးထီၣ်လၢပိုၢ်အန့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ထီၣ်အဘိအမ့ၢ် ဒီးပိုၢ်ဘိမ့ၢ်ဒိၣ်စိအစိ တုၤဆူန့ၣ်ပကၣ် စိပၤပၤတၢ်အခိၣ်ထံးတစိန့ၣ် ပုၤပၤတၢ်တၢ်စိလိၣ်စိပၤတဖၣ်မ့ၢ်ဒၣ် ပိုၢ်, စိုၤ,ဘဲ အစၢၤတဖၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်စံၣ်စိတဲစိပၤပၤဖျါဝဲလၢ ကညီစိပၤပၤတၢ်တဖၣ် အနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲ(၁,၃၉၃)ဂၤန့ၣ်လီၤ.စး ထီၣ်က့ၤဖဲန့ၣ်ပကၣ်စိပၤလၢခံတစိ ပုၤပၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်က့ၤဝဲလၢပယီၤကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤစိပၤ ပၤပၤကဒီးတၢ် တဂၤဝံၤတဂၤ တုၤလီၤဆူ အနီၣ်ရထၣ်(ခ.န.၁၀၄၄) စိတဘျီ အဝဲဒုးဒီးမၤနၤ ကွံာ်ကလုာ်န့ၣ်အဂၤတဖၣ်(ပိုၢ်,စိုၤ,ဘဲ,တလၢၤ,ယီၤ,ရခၢၣ်)ခဲလၢာ် ဒီး အနီၣ်ရထၣ် ကထီၣ်ဝဲဒၣ် ပုၤသ့ၣ်ထီၣ်ကီၢ်ပယီၤအဘိအမ့ၢ်အဆိကတၢ်တဂၤ ဒီးဒိၣ်စိလုာ်ဘၢကွံာ်ဝဲကလုာ်န့ၣ်အဂၤတဖၣ်ခဲ လၢာ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢန့ၣ်လံၤလံၤ တၢ်ကိးလၢအမ့ၢ် ကညီကီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကီၢ်လါမ့ၢ်ဂ့ၤအံၤန့ၣ် ပယီၤပုၤ ကွဲးလံာ်တၢ်စံၣ်စိတဲစိပၤသရၣ်လၢခံတစိတဖၣ် မၤလီၤမၢ်ကွံာ်ဝဲခဲလၢာ် ဒီး လၢတၢ်ကိးဝဲန့ၣ်အလီၢ် ကွဲးဆိတလဲက့ၤဝဲကီၢ်တဘျီအံၤအမံၤဆူကီၢ်ပယီၤတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤလီၤ.

တၢ်မၤဂဲၤလိ(၁၂)

- ၁.မၤပဲၤတၢ်လီၤဟံၤလၢအဖိလၢာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
 - (က)ကညီဖိအထူထံးဖဲဖုလၢပျၢၤတဖၣ်ဟးထီၣ်လၢ.....ဖဲချ.ခ.န.၂၂၃၄နံၣ်လီၤ.
 - (ခ)ဖဲမိၢ်ပၤဖဲဖုလၢပျၢၤတဖၣ်က့ၤအိၣ်ဆိးဖဲတရူးကီၢ်န့ၣ်အိၣ်သကိးဝဲဖဲ.....ကီၢ်ဆၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (ဂ)ကီၢ်ပယီၤန့ၣ်လၢဖဲဖုအစိလၢအခိၣ်ထံးန့ၣ်ကိးဝဲအမံၤလၢ.....လီၤ.

- ၂.လံာ်ကျိၤလၢလၢာ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးကွဲး(✓)မ့ၢ်ကမၣ်ကွဲး(✗)တက့ၢ်.
 - (က)ကညီကီၢ်ဒီးကီၢ်လါန့ၣ်အိၣ်ဘူးလိာ်အသးလီၤ.(.....)
 - (ခ)ပိုၢ်မ့ၢ်ကညီကလုာ်န့ၣ်ဖးဒိၣ်အဆိကတၢ်တန့ၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ကညီအဘိအမ့ၢ်လီၤ.(.....)
 - (ဂ)အနီၣ်ရထၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအသ့ၣ်ထီၣ်ပယီၤဘိမ့ၢ်အဆိကတၢ်တဂၤလီၤ.(.....)

- ၃.စံးဆၢတၢ်သံကွၢ်လၢလၢာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်.
 - (က)ကညီကလုာ်ထူထံးမိၢ်ပၤတဖၣ်ဟးထီၣ်လၢယိၣ်လၢမ့ၢ်ထံးတုၤအတုၤက့ၤလၢကီၢ်လါန့ၣ်လဲၤ ခိဖျိအိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢကီၢ်ပုၤဘျီလဲၣ်.
 - (ခ)ကလုာ်ကညီအခိၣ်ထံးကတၢ်တန့ၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤတုၤဆူကီၢ်လါအခါထံၣ်ဝဲလၢမတၤတဖၣ်ဟဲ အိၣ်ဟံၤလံၤလၢအဝဲသ့ၣ်ခဲညါလံၤလဲၣ်.
 - (ဂ)တၢ်စံၣ်စိတဲစိပၤပၤဖျါဝဲလၢကညီစိပၤပၤတၢ်တဖၣ် အနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ပုၤဂၤလဲၣ်.
 - (ဃ)ကလုာ်ကညီလၢခံတန့ၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤတုၤဆူကီၢ်လါဖဲနံၣ်မတၤလဲၣ်.

၄. ကွဲးကဒီး, လံာ်ဖျါၣ်လၢလၢာ်တဖၣ်အံၤတက့ၢ်. ကီၢ်လီၢ်ပၤ ကီၢ်သံဘိသံမ့ၢ် ကီၢ်စံၣ် ယဲဝါကျိ ပျၢၣ်လိာ်ကျိယိၣ်လိာ်ကျိတၢ်လုၢ်တၢ်တြီၤလါဟ့ၣ်ယံၤလၢစိလိၣ်စိပၤတၢ်စံၣ်စိတဲစိ

တၢ်ကွဲးဖးထီၣ်(၄)ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီလၢပျၢၤအဂီၢ်

လၢအပူၤကွၢ်န့ၣ်လၢအကယၤတဖၣ်န့ၣ် ပုၤကညီမၤန့ၣ်ထီၣ်သီ(န့ၣ်ကျိး) စးထီၣ်လၢလါ(၁၂) ဘၣ်အကတၢ်တနၤ ဖဲဆီဖါအိၣ်အိၣ်ထီၣ်အဆိကတၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. မၤဝဲတစီၤဘၣ်တစီၤန့ၣ်လီၤ. လၢညါ ဆီဖါအိၣ်အိၣ် ဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်ဂ့ၤမး ဖဲဖးဖိမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီတဖၣ် ဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲဒီးမၤလၢကပီၤန့ၣ်ထီၣ်သီ(န့ၣ်ကျိး) တုၤဒၣ်လဲၣ်ဆိကတီၢ်ကွၢ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ် ဒီး မၤမူးမၤဝဲဒ်သိးသိး ပုၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ဖဲသးညီ စံးဘျးစံးထီၣ်ပတြၢၤယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)န့ၣ်လီၤ. ပုၤကဲဒိၣ် (ပုၤတၢ်အိၣ်တၢ်ယၤ)တဖၣ်မၤသံထိး, ဆီဖိဒီးဘၣ်အိၣ်ဘၣ်အိၣ်ပုၤကမျၢၢ်လၢ (၃) သီအတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢနံၤသီအဝဲန့ၣ်အပူၤ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤအါဝဲလၢအကကွဲးလိာ်အသး, ငးအိၣ် ငးအိၣ်လိာ်အသး, ဆၢဂ့ၤဆၢဝါလိာ်အသး ဒီး ကူကၤတၢ်ကူတၢ်ကၤဆုၣ်ဆုၣ်ဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လဲၤဟးအိၣ်သကိးလိာ်အသး ဆူတဂၤအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီးဟ့ၣ်လိာ်သးတၢ်ဟ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. သ့ၣ်က့သးပုၤ ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်လိာ်အသးတၢ်ဟ့ၣ် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်တၢ်အလွဲၤဝါဒ်ပစံးတၢ်အသိး တၢ်ကူတၢ်ကၤအဝါ မ့တမ့ၢ် ဟ့သးလၢအမ့ၢ်တၢ်အဝါ ဒ်အမ့ၢ်“တၢ်ကဆီ” အတၢ်ပနီၣ် ဒီး “တၢ်ပူၤဒုၣ်ပူၤဒါ” န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံၣ်ကဲလိာ်သးအဂီၢ် စူၢ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်အဝါအံၤ မ့ၢ်တၢ်ပူၤဖျဲးလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ,တၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢအလၢပုၤဒီး တၢ်အိၣ်ကုၣ်အိၣ်ပုၤ, တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ပုၤဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါလၢသးသမူအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤဖုံလီၤဝဲဒၣ်ဟ့သး ဆၢဂ့ၤဆၢဝါ, ဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါလိာ်သးဒီးဖိၣ်လိာ်အဖဲဘၣ်ခိၣ်ဒီးသကူးလီၤအသးဆူတဂၤဒီးတဂၤအဘိးပၤစုၣ်စုၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ပုၤခိၣ်, လုာ်ထံ, မၤကဆဲးကဆီအသး ဒီးကူကၤထီၣ်တၢ်ကူတၢ်ကၤအသီ မ့မ့ၢ်မုၢ်လိာ်ဘိတ ဖၣ်မၤနၢမူနၢဆီအသး, ဆိုးထီၣ်သံၣ်ဒီးဖိၣ်လိာ်အခိၣ်, ငံးထီၣ်သိးထီၣ် ထံဖုံၣ်,နၢဒံး, ထူၤလဲၤလဲၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်ကျိးဆၢအံၤ ငးလုာ်ပုၤသ့ၣ်က့သးပုၤ ဖဲဖုတဖၣ်လၢထံ မၤကဆဲးကဆီဝဲဝဲဒၣ်ကူဒုးကၤထီၣ်ဝဲတၢ်ကူတၢ်ကၤ ဖျၢနၢမူနၢဆီထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိး အဝဲသ့ၣ်လဲၤဘျီထီၣ်ဘါထီၣ်, လုာ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တၢ်ဆူယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)ကသ့အဂီၢ်န့ၣ် ပုၤလုာ်တၢ်အဒိၣ်(ဘျီခိၣ်) ဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤအကလုာ်ဆူကမျၢၢ်ဒ်သိးအကသကူးလီၤအခိၣ် ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ယူးယီၣ်ဆူယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)ဒီးအဝဲဒၣ်ယုတၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤ လၢအကလုာ်ဖး ဒိၣ်ဝဲဟ့ၣ်လီၤအခွဲးအယာ်လၢကမျၢၢ်တဖၣ်ကစံးထီၣ်ပတြၢၤယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)လၢတၢ်ရူးထီၣ်သကိးထါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံ ဘျီခိၣ်ဘါထုကဖၣ်တၢ်ဒီးစံးဝဲ, “မိယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်) ဆိၣ်ဂ့ၤပထံပကီၢ်တက့ၢ်.” ကမျၢၢ်တခိစံးဆၢယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)ဒါ, မၤပုၤပတၢ်အဲၣ် ဒီးတဖၣ်တက့ၢ်. ဘျီခိၣ်ကစံးကဒီး, “ယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)ဒါဆိၣ်ဂ့ၤပခိၣ်ပနၢတက့ၢ်.” ကမျၢၢ်တခိစံးကဒီး “ဝဲသးစူၤမၤပုၤပတၢ်သးလီတက့ၢ်.” ဘျီခိၣ်စံးကဒီးသၢဘျီတဘျီယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)ဒါဆိၣ်ဂ့ၤဘၣ်ပပုၤကလုာ်ဒ်သိးကပူၤဖျဲး ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ, တၢ်ကီတၢ်ခဲဒီးကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်, ကမၤန့ၢ်အိၣ်ကဲ,ကယူကဖိးတက့ၢ်.” ကမျၢၢ်တခိစံးဆၢ, “ယုၤ(သံဘီသံမ့ၢ်)ဒါ ကန့ၣ်ပတၢ်ယုကညး, မၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်အီၤတက့ၢ်.” လၢခံကတၢ် ဘျီခိၣ်စံးကဒီး, “န့ၢ်သါ, န့ၢ်သါ, န့ၢ်သါ” သၢဘျီဝဲဟ့ၣ်လီၤဝဲအခွဲးလၢကမျၢၢ်တဖၣ်ကဘျီထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘူဉ်ထီဉ်ဘါထီဉ်တံဝံ ပိဉ်မုဉ် ဒီးပိဉ်ခါတဖဉ် မၤထီဒိထီဆူတဂၤဒီးတဂၤအအိဉ်န့ဉ်လီၤ.အဝဲသ့ဉ် ဒိကျိဉ်, အူကွဲၤ, သ့ဉ်ဝံဉ်သးဆၢတၢ်ဒီးဝဲၤကလံဉ်သကိးဝဲပဲၤဒီးတၢ်သ့ဉ်သးခု, တၢ်သ့ဉ်ဖုံသးညီ, တၢ်သ့ဉ်မံ သးမုဉ်ဒီးပိဉ်ထွဲလိာ်အံလၢတၢ်အိဉ်သကိးမူးဖး ဒိဉ် လၢအမ့ၢ်တၢ်အိဉ်မ့ၤအီထံ တၢ်အိတၢ်အိဉ် ယုဉ်ဒီးကိဉ်ဇိ နီဇိ သ့ဉ်သ့ဉ်သ့ဉ် ပဲၤဒီးတၢ်သ့ဉ်ဖုံသးညီန့ဉ်လီၤ.မၤသကိးတၢ်သ့ဉ်ဖုံသးညီ နံဉ်ဆဲးဆၢနံဉ်ထီဉ်သီအံလၢ (၃)သီအတီၢ်ပူၤဝံလီၤဖးလိာ်အသးလၢတၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါလိာ်သးဆူတဂၤဘဉ်တဂၤန့ဉ်လီၤ.(ဟံးန့ၢ်လၢဆၢ ဂ့ၤအတၢ်ကွဲး,ကျဲးစးကတြျၢ်(၄၆)နီဉ်ဂံၢ်(၁)၂၀၀၃)

တၢ်ကွဲးဖးထီ(၆)

ကညီနီဉ်တယၢ်ကဲထီဉ်အဂ့ၢ်

ဖဲၤ၁၉၃၀-၁၉၄၀နံဉ်အပူၤအံၤန့ဉ်ပုၤကူဉ်လိာ်တၢ်အထီဉ်စံးမၤအီဉ်န့ဉ်လီၤ.အထီဉ်ဒ်သိးကန့ၢ်ဘဉ်တၢ်ပျဲ လၢကညီဒိကလုာ်အနီဉ်တယၢ် ဒီး ကညီဖိဒိကလုာ်တၢ်သးဝံဉ်န့ဉ်လီၤ. ဖဲတၢ်ပျဲန့ၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံဒိ ကလုာ်ကရၢ ကွဲဝဲကညီဖိဒဲလၢကဟ့ဉ်ထီဉ်ကညီနီဉ်တယၢ်အဒိတဖဉ် ဒ်တၢ်ပြုတခါအသိး န့ဉ်လီၤ. တယံာ်ဘဉ် ဒီးမၤန့ၢ်ဝဲ ကညီအနီဉ်တယၢ်အဒိ လၢအကယၤတဖဉ်လၢအဟဲလၢတၢ်လီၢ် အါပူၤန့ဉ်လီၤ. အဆိကတၢ်အဝဲသ့ဉ်ယုထီထီဉ် နီဉ်တယၢ်အဒိ(၁၂) ခါဒီးယုထီထီဉ်ကဒီးဝဲအ ဂ့ၤကတၢ်,အကြးကတၢ်သၢခါန့ဉ်လီၤ.နီဉ်တယၢ်အဒိသၢခါအံၤဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အီၤခိဉ်ဖးန့ဉ်လီၤ. ပုၤမၤန့ၢ်တၢ်တဂၤမ့ၢ်ဝဲ မါဘးခုဉ် ဒီးအနီဉ်တယၢ်အဒိပူၤ အိဉ်ယုဉ်ဒီးတီၢ်ဘီကျိဉ်တဖုန့ဉ် လီၤ. ခံဂၤတဂၤမ့ၢ်ဝဲ သရဉ်မိလိၤဒီးလၢအနီဉ်တယၢ်အဒိပူၤအိဉ်ဒီးမုဉ်အတၢ်ကပီၤအယဲၤတဖဉ် န့ဉ်လီၤ. သၢဂၤတဂၤမ့ၢ်ဝဲ မါစီၤဘး န့ဉ်ဒီးလၢအနီဉ်တယၢ်အဒိပူၤအိဉ် ဒီးကဆိဝါတဖုလီၤ. လၢ တၢ်န့ဉ်အယိ မါဘးခုဉ်ဒီးန့ၢ်ဘဉ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကတုၤန့ၢ်ကညီဒိကလုာ်အနီဉ်တယၢ်အဂီၤလၢအဘဉ်တၢ်သန့ ၤထီဉ်အသးလၢနီဉ်တယၢ်သၢခါအံၤလီၤ.နီဉ်တယၢ်လၢပဆိးကါအီၤခဲအံၤမ့ၢ်ကညီဒိကလုာ်ကရၢ ပာ်ဂၢ်ပာ်ကျၢၤအီၤဒီးဒီးန့ၢ်ဘဉ်တၢ်ပျဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢထံကီၢ်ပဒိဉ်အအိဉ်န့ဉ်လီၤ.

နိဗ္ဗာန်တယာ်အံၤအပူၤ ပကထံၣ်ဘၣ်တၢ်အလွဲၤအိၣ်သၢကလုာ် လၢအမ့ၢ် အဂီၤ, အဝါ, အလါအဲး
ဒီးမုၢ်တၢ်ကပီၤအယဲၤခွဲၤဒီးတၢ်ဘိကျိၣ်တနုၤန့ၣ်လီၤ. နိဗ္ဗာန်တယာ်လၢအဘၣ်တၢ်တုၤအီၤလၢမၤဘးခ့ၣ်
အနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဟ်ဖျါဝဲအခိပညိၣ်အဖျါဝဲလၢအဖိလၢအံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

- (၁) တၢ်အလွဲၤဂီၤ...ဟ်ဖျါထီၣ်ကညိဖိတဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်နုၤသးနုၤ
- (၂) တၢ်အလွဲၤအဝါ...ဟ်ဖျါထီၣ်ကညိဖိတဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်စီတၢ်ဆံၣ်
- (၃) တၢ်အလွဲၤအလါအဲး...ဟ်ဖျါထီၣ်ကညိဖိတဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်လိၤ
- (၄) မုၢ်တၢ်ကပီၤအယဲၤ...မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ကုာ်အိၣ်ဒုၤဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ကိးကပဲၤဒး
- (၅) တၢ်ဘိကျိၣ်...ဟ်ဖျါထီၣ်ကညိဖိတဖၣ် အိၣ် ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢထူးထူးတီၤတီၤ, လံာ်လံာ်
တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဆူညါန့ၣ်လီၤ. (ဟံးန့ၢ်လၢဆၢဂ့ၤအတၢ်ကွဲး, ကျဲးစး ကတြုၢ်(၄၆)
နိဗ္ဗာန်ဂံၢ်(၁)၂၀၀၃)

တၢ်မၤလိ(၃)

ကွဲးတၢ်ညိညိဖိ, ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်ဒီးသိးပုၤန့ၢ်ပၢၢ်ကသ့....(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)

★ တၢ်ပညိၣ်ကွဲးစိ

သ့တၢ်ကတိၤလၢတၢ်ကွဲးအပူၤဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်

- သ့ညါန့ၢ်ပၢၢ်ကညိဝီၢ်ဩတဖၣ်အါထီၣ်ဒီးသ့အီၤဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်ဂ့ၤထီၣ်
- ကွဲးနိဗ္ဗာန်တၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်
- ရံၣ်လီၤတၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်
- ကွဲးတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ညါသ့ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၣ်

စုကဝဲၤပိးလီၤလၢတၢ်မၤလိသၢပတီၢ်တပတီၢ်အဂီၢ်

★ ဝီၢ်ဩအသိအဖျါၣ်၃၀၀ဟ်ဖိၣ်လံာ်ကဘျဲးတဖၣ်

တၢ်သိၣ်လိာ်အကျဲဒီးအပတီၢ်တဖၣ်

၃.၁.သိၣ်လိာ်ဝီၤဩတဖၣ်(၃န့ၣ်ရံၣ်).....မၤအသုဝီၤဩတဖၣ်လၢကျိၤပဲၤအပူၤဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ

၃.၂.သိၣ်လိာ်တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်အကျဲ(၂န့ၣ်ရံၣ်)

.....မၤအကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်ဘၣ်ဃး (က)အနီၤကစၢ် (၂) အန့ၣ်ဖိထၢဖိ (၃) အန့ၣ်သဝီ (၄) အထံအကီၢ် (၅) အတံၤသကိးလၢအအဲၣ်ဝဲဒိၣ်ကတၢၢ်(၆)တၢ်လၢအအဲၣ်မၤဝဲဒိၣ်ကတၢၢ်တခါ(၇)တၢ်လၢအိၣ်ဝဲဝဲဒိၣ်ကတၢၢ်

၃.၃.သိၣ်လိာ်အိၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်တၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၃န့ၣ်ရံၣ်)

လၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်,တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီတဘျီအဂီၢ်,တၢ်ဘျီတၢ်ဘါကတီၢ်အဂီၢ်,

၃.၄.ရဲၣ်လိာ်တၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၁န့ၣ်ရံၣ်)

၃.၅.ကွဲးတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါသ့ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၁န့ၣ်ရံၣ်)

၃.၁.သိၣ်လိာ်ဝီၤဩတဖၣ်(၃န့ၣ်ရံၣ်)

က.တၢ်ကျဲးစးတီၢ်န့ၣ်ဝီၣ်ဩအိၣ်ပညိ(၁:၃၀န့ၣ်ရံၣ်)

(က.၁) ကွၢ်လၢကွိၣ်ဖိအနီၤဂံၢ်အိၣ်ထဲလဲၣ် ဒီးနီၤဖးလီၤန့ၣ်အိၣ်ဝီၤဩအပျၢၣ် ၃၀၀ လၢတၢ်ကတီၢ်ပၢ်န့ၣ်အိၣ်န့ၣ် တၢ်ဂၤဒီးတၢ်ပဲၤသိးသိးတက့ၢ်.

(က.၂) နီၤဖးမ့ၢ်ဝံၤဒီးဟ့ၣ်လီၤအိၣ်စးခိ(လံာ်ကဘျးလၢအတီၣ်တစး) မၤအတရံးန့ၣ်လံာ်အိၣ်တဖၣ်ပဲၤသိး ဒီးဝီၤဩလၢအဖိၣ်န့ၣ်ဝဲ

(က.၃)ဒီးမၤကွဲးကူလီၤန့ၣ်ဝဲဝီၤဩတဖၣ်လၢလံာ်အိၣ်လၢအတရံးဟံးဝဲအပူၤတက့-ဝီၤဩအပျၢၣ်

(က.၄)ဒီးလံာ်တက့န့ၣ်အိၣ်ခံကပၤအယိ...တကပၤန့ၣ်ကွဲးလိာ်ဝီၤဩဒီးအဝဲတကပၤန့ၣ်ကွဲးလိာ်အိၣ်ပညိ

(က.၅)မ့ၢ်ဝံၤဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆၢကတီၢ်တခါန့ၣ်ရံၣ်မၤအကွၢ်နီၣ်ဝီၤဩဒီးအိၣ်ပညိ

(က.၆)မၤယုန့ၣ်အသကိးတၢ်ဂၤဒီးဆိတလဲလိာ်အဝီၤဩလၢအန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ

(က.၇)မၤအန့ၣ်ထီၣ်အဝီၤဩဒီးအသကိးလၢဆိတလဲလိာ်အသးတၢ်ဂၤဒီးကဘၣ်တဲဝဲအိၣ်ပညိ...မ့ၢ်ဘၣ်တပျၢၣ်ဒီးဟ့ၣ်အိၣ်တဖိး...တီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးကဒီးန့ၣ်ဝဲအဖိးအါလီၤ.

(က.၈)မၤဒ်သိးအံၤမၤအဆိတလဲအကူၢ်ကွၢ်ကွၢ်တုၤလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢာ်တစုတက့ၢ်.

(ခ) မာအကွင်လီဝီၤဩအဖျာၣ် (၃၀၀)အလံာ်ကဘျဲး ဒီးဂုာ်ကျဲးစား ဒီးဒီးကဲထီၣ်အီၤလၢကျိၤပဲၤလၢအအိၣ် ဒီးအခိပညီတဖၣ်အစ့ၤကတၢၢ်အဖျာၣ် ၅၀ တက့ၢ်. မ့ၢ်န့ၢ်ဒီးအါဒီးဂ့ၢ်ဒီးကိုဖိလၢအမၤန့ၢ်ဝဲအါဒီးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ် ကျိၤန့ၢ်ကတီၤပာ်န့ၢ်အီၤတၢ်ဟ့ၣ်လၢကပီၤတမံၤမံၤတက့ၢ်. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲအကွဲးကျိၤပဲၤဝံၤန့ၢ် မံၤသရၣ်တဖၣ် ကကွၢ်ထံကွၢ်ဆးဒီးသမံၤသမိးန့ၢ်အီၤဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်တက့ၢ်.(၁:၃၀န့ၣ်ရံၣ်)

★ဝီၢ်ဩအသီအဖျာၣ်၃၀၀ဟံၣ်ဖိၣ်လံာ်ကဘျဲးတဖၣ်

- (၁)ကစၢ်ဒိၣ်လၢအလုၢ်ကီ = တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအဒိၣ်လၢပဂီၢ်
- (၂)ကစုၤ = တသီၣ်တသဲ
- (၃)ကစီၢ်ကလဲာ် = တကျါၤတန့ၤ,ဟူးဝး,ကလဲာ်ကလိာ်
- (၄)ကဆံကဆွဲ = ဖုၣ်ထီၤယီၢ်လီၤ,တယူတဖိး
- (၅)ကညိၣ်ကညး = တဆူၣ်တချ့,တကဲတကီ
- (၆)ကညီၢ်ကဘျာၣ်တအးတပိၤ = လီၤပျံၤတုၤပကွၢ်တဘျာၣ်
- (၇)ကညီၢ်အးယီၤ,တအးတပိၤ = လီၤပျံၤတုၤပကန့ၣ်တဘျာၣ်
- (၈)ကတါစ့,ပုၤကတါစ့ = ဟ့ၣ်လီၤစ့ဖိၣ်ပြီ,မၤလီၤဖံၣ်တီၢ်
- (၉)ကတံၤ = တရၢ်(ထံဒၤဖးဒိၣ်ပုၤတုၤလၢကပံာ်ဟီၣ်ခိၣ်)
- (၁၀)ကတူၢ်ကတဲာ်=စံးဝံၤစံးက့ၤ
- (၁၁)ကတိၤကျဲး,ကတူၤကျဲး,တိကျဲး = ပျါထိး
- (၁၂)ကတိၤကပျီၤတၢ် = တဲတပိာ်ခိၣ်တၢ်,တဲကြီကးကိာ်တၢ်
- (၁၃)ကတိၤကျါၢ်တံၢ် = တဲက့ၤတၢ်လၢခံကတၢၢ်ဒီးတဲပာ်ဖိၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်လၢအလိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်ဖုၣ်ဖုၣ်ဖိ
- (၁၄)ကတိၤခံကွၢ်စီၤကွၢ် = ကတိၤပာ်ဖးနီၤဖးတၢ်
- (၁၅)ကတိၤခိတၢ်=တဲတၢ်လီၤလီၤဘၣ်-တဲတၢ်အဒိလၢအဂၤတခါဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဘၣ်ထူးယီၤန့ၢ်က့ၤအခိပညီ လၢအဘၣ်
- (၁၆)ကတိၤသွံးစ့ၤ=တဲအိၣ်လီၤတဲစ့ၤလီၤ
- (၁၇)ကတြၢ် = ကိညာ်လီၤ
- (၁၈)ကနၢ် = ပုၢ်ယိာ်
- (၁၉)ကနၢၤ = ပမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်ပမၤဒီးဟ့ၣ်အမိာ်အပာ်လၢစ့ဒီးပစံးလၢအကနၢၤလီၤ.
- (၂၀)ကပျါၤ = ဟီၣ်ခိၣ်တုာ်ဒီးစိၣ်ဒီးထံ,ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ပုာ်လၢအိၣ်ပဲၤဒီးထံ
- (၂၁)ကပျါၣ်=ကမူၣ်ခူၣ်

- (၂၂)ကဖျိန်=တၢ်အမုၢ်ကဖျိန်ကဖျိန်,မုၢ်တၢ်ဒီးလၢပသ့ၣ်လၢခုးပူၤအလၢၣ်ထဲသိး(နီၤသိး)စုမုၢ်ဒိၣ်,အထံး(အထူၣ်)ထဲစုလၢၣ်,အလၢၣ်ဟဲဒ်မိၢ်ဟဲသးတဖဲးစဲး
- (၂၃)ကဘျးကဘျး=တတိတလိၤ
- (၂၄)ကမုၢ်=ခွဲးဒုၤဝီၤ
- (၂၅)ကမဲးကမိး =ခိၣ်ဖုံခံဖုံမုၢ်မုၢ်ဖိးဖိး
- (၂၆)ကမဲၤစံၣ်စိ = သးဝံၣ်တၢ်
- (၂၇)ကမျၢ=ထံပူၤလၢပုၤခူၣ်န့ၢ်ဝဲ
- (၂၈)ကယၢ် = အိၣ်ပိၤတြီယၢ်
- (၂၉)ကယး = အိၣ်ဂၢၢ်လီၤစၢ်လီၤကဘး
- (၃၀)ကလၢတၢ်ကူၤ = တအိၣ်လၢၤဘၣ်
- (၃၁)ကလံၢ်=ကွဲးန့ၢ်လွဲးန့ၢ်
- (၃၂)ကလိ = တချုးဒီးလၢ,လိၣ်ဖးယံၣ်ဒီး
- (၃၃)ကလိးပစီၢ် = ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ယူးယိၣ်
- (၃၄)ကဝီၢ်နူ = တဘၣ်လၢၤအလိၢ်
- (၃၅)ကသူ = တၢ်ဖဲးတၢ်ညၣ်,ညၣ်,တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်လၢပဖီထီၣ်ဒီးသိ,အံၤသ့ၣ်,ညၣ်အုၣ်,သယီ,ပသၢ,မိၢ်ဂံၢ်
- (၃၆)ကါတြီၢ် = ဆဲးဖးအသးဒိပၤဒိပၤ
- (၃၇)ကၢ်စီၤပီၤ= တတုၤလီၤထီၣ်ဘး
- (၃၈)ကးစိ =မုၢ်ခံးယိၣ်
- (၃၉)ကၤကျဲ = ဖိးလိၣ်သး(ခံၣ်),ဖိၣ်လိၣ်ဖံဘၣ်ခိၣ်ခံၣ်,အစ့ၤကတၢၢ်လဲၤသယဲၤတၢ်
- (၄၀)ကၤမဲၤရီၤ = ထဲဖးထီ
- (၄၁)ကံၢ်နီၢ်သဲးစး= ဖိးထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သိ
- (၄၂)ကၢ်လၢ် = ဟီၣ်ခိၣ်လီၤလၢ်ဖဲအလီၤကအိၣ်ဒီးတၢ်စုၣ်စီၣ်အိၣ်ဝဲအခါ
- (၄၃)ကၤ = ဟံးန့ၢ်ပၤယၢ်
- (၄၄)ကုၢ် = လိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်,ကျဲးစးလၢၢ်ဂံၢ်လၢၢ်ဘါ
- (၄၅)ကူၢ်ယံ = မၤကီၢ်မၤဂီၤ
- (၄၆)ကူၢ်မုၢ်မၤဝဲၤ= ဖဲးခုး,မၤတၢ်မၤ
- (၄၇)ကူၣ်တဘၣ်ယၢ်တဘၣ် = စုကတၢၢ်ခိၣ်ကတၢၢ်,မၤတသ့တဲတဘၣ်
- (၄၈)ကူၣ်လံၣ် = ပုၤလၢအဒီးလဲလီၤအိၣ်အသးလၢတၢ်မၤအယၢအစုၣ်

- (၄၉)ကိမာ် = တယံဘၣ်
- (၅၀)ကိလီ = ဖဲးသ့ၣ်ဖး
- (၅၁)ကိးမးကိးမး = ခဲအံၤခဲအံၤ
- (၅၂)ကိၣ်ဖြီ = ကိၣ်အိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်နံၤ
- (၅၃)ကိၤပအး = ကိၤကသါတစိၣ်ဖိဝံသးစူၤအိၣ်ခိးတၢ်တစိၣ်ဖိတမၤဟူးအသးဘၣ်
- (၅၄)ကြိၣ်ကြိၣ် = မၤတံၢ်တံၢ်
- (၅၅)ကြိၣ် = ဟးထၢတၢ်ဘူၣ်
- (၅၆)ကျါ = လီၤကံၢ်
- (၅၇)ကျါတ့ၣ် = တအိၣ်လၢၤနီတစဲး
- (၅၈)ကျံကျူ = ကၢၣ်,တသ့ၣ်နီၣ်မၤတၢ်
- (၅၉)ကျါ်မၢ် = အနီၣ်ကိၣ်,သပှၢ်တၢ်
- (၆၀)ကျၢ်,တကျၢ် = ပခးတၢ်တဘၣ်,တန့ၢ်အိၣ်ဘၣ်.ပိၣ်မုၣ်ပိၣ်ခါကွၢ်လိာ်သးဂ့ၤဘၣ်ဆၣ်တန့ၢ်လိာ်သး ဘၣ်.
- (၆၁)ကျူး = ဣၤ,ထွါ,ထူးတရူၣ်
- (၆၂)ကျုၤ = ကတိၤတၢ်
- (၆၃)ကျုၤကျိၤ = ဖးဒိၣ်ဖးလဲၣ်
- (၆၄)ကျဲမုၢ်သါ = ကျဲလၢပုၤလ့ၢ်လိၤအါ
- (၆၅)ကျဲမုၢ်သီ = ကျဲလၢပုၤတလ့ၢ်လိၤလၢၤ
- (၆၆)ကျိကျိၣ် = သ့ၣ်ဖိနာမူဘီ
- (၆၇)ကျိး = ဟိၣ်ခိၣ်တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲလၢပုၤသ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢ်လၢတၢ်ယီၤခါ
- (၆၈)ကွၢ်သကွၢ် = ကွၢ်စိယီၤတၢ်လၢအယံၤ
- (၇၀)ကွၢ်စိး = တၢ်တြီၤအစိးခံ,တၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါဒီးထံခံ
- (၇၁)ကွီထဲ = စူးကွံၣ်
- (၇၂)ခးတပိၢ် = မ့တမ့ၢ်လၢ,မ့မ့ၢ်လၢ
- (၇၃)ခံစိၤ = ထိၣ်ကွၢ်တဲာ်ကွၢ်
- (၇၄)ခၢၣ်စး = ကဲန့ၢ်,မၤန့ၢ်တၢ်လၢပုၤအလီၢ်
- (၇၅)ခၢၣ်သနၢ် = ဂၢ်ဂၢ်ကျါၤကျါၤ
- (၇၆)ခး = (ယး) - တၢ်ကူၣ်လီၤသ့ၣ်ဖိဝံၣ်ဖိ,လိကီ,ခွဲၣ်ကီ,ဂီၢ်ခးဝံၤထိၣ်လီၤဘု - တၢ်သ့ၣ်ဘုလၢပာ်ဂံၢ်ပာ်
ဘါမူခိၣ်ထံ

- (၇၇) ခူနီနီနီ = စီပုအခုအပု
- (၇၈) ခုတံပုပု = ခုပုလုအဆုအချ
- (၇၉) ခဲခဲ = ဆုခဲဆုလု, ခါဆုညါ
- (၈၀) ခဲစု = လုအပုကွံ
- (၈၁) ခဲနဲ = ကတိလုဖးတံ
- (၈၂) ခိခိ = ဟိခိလုထံတဆိ
- (၈၃) ခိယု = တံလုပကပိကပုဝးဝး
- (၈၄) ခိဖးလုဆိုး = စုဟုဆိသိကနုဘုတံခွဲတံယု, မုတမုတံမံလုဆုမုလုလုကနုဘု
- (၈၅) ခိခိ = ကတံကတိထိသး
- (၈၆) ခိဆု = ကတိဆုတံလုအတကြား
- (၈၇) ခိတံ = ခိက
- (၈၈) ခိခဲခဲ = ယံယံလုလုဘုဂုဘုဝိ
- (၈၉) ခြးဝဲ = ဆံဆံဖိ
- (၉၀) ချံတုပိက = ဖဲမနုမလုအလိ
- (၉၁) ချါချဲ = တလိတံလိခဲ
- (၉၂) ချိုးမ = စုကွံဟုလိ
- (၉၃) ခွံတလု = မိအလုတမုတဂု
- (၉၄) ခွံခွံ = လိသဒု, လိကဒု
- (၉၅) ဂံ = ထိဂဲထိပုအသးဒိသိပုကမလုချ
- (၉၆) ဂံ = ဘုလိအသး, မလုဘု
- (၉၇) ဂံဂု = ထုတရု
- (၉၈) ဂံဘါမိပု = တံပဂံပဂံဘါ
- (၉၉) ဂု = ကရု
- (၁၀၀) ဂုပုခိ = ကတိပုဖျးအသး
- (၁၀၁) ဂိမိ = တံသကိ
- (၁၀၂) ဂိဂု = တဒိဒိးတဆံဘု
- (၁၀၃) ဂိမံ = လိကမံ
- (၁၀၄) ဂိပုနုမိ = ပုလုကုသးပုတဖုထိဖိနုမိ

- (၁၀၅) ဂီတီဘွဲ့, တာဝန်, စာလုံးကိုင် = နိုင်စီဘွဲ့, သွန်လှိုင်တကလှိုင်လအမသံလှိုင်
- (၁၀၆) ယါပနာ = သပွန်ကတော်
- (၁၀၇) ယာ = တာကယာကယဲပီးလီ
- (၁၀၈) ယုယိန် = လီပလိန်
- (၁၀၉) ယုကဒိန် = စာဖိုင်
- (၁၁၀) ယိကဒိ = ဂါတပာ, တသိန်တသဲ
- (၁၁၁) ယိယဲ = တဘျတဆို
- (၁၁၂) ယိထံ = ယုသွန်ညါတဂ်တဂ်ကျါ
- (၁၁၃) ယိ(ဆီမိယိ) = ဆီမိမသိန်အကလှိုင်ဖအတချူးဒိုင်လီ
- (၁၁၄) ယိ = လီပိုင်လီယု
- (၁၁၅) ယိ(ဖိသန်) = မာဖိသန်အလဲကဘဲကဘဲ, ဟးစာအိကဘဲကဘဲ
- (၁၁၆) ယိယာ = တကထိန်ဒဲဘန်
- (၁၁၇) ငါ = တာကီနုဖုတော်
- (၁၁၈) ငိတ် = အိရိုင်, စံးတသုကတိတဘန်
- (၁၁၉) စဘံစဘါ = သးဘန်တံတံ
- (၁၂၀) စံဆါ = ပာစို, ပာခိအိန်
- (၁၂၁) စံ = တာလီလပုသုဘုဒီးဖဲပုကသုဘုနုပုဘန်ထိုင်တဒီးကျိ, ပနာ-ပာဂံပာဘါထံဘိကျိဒီး
မူခိန်ထံ
- (၁၂၂) စံစိနု, နုစံစိ = ပန်ယုလတံစံစိတဲစိအပူ, တာတုနုအိလတံစံစိတဲစိအပူ
- (၁၂၃) စံတုန် = ကတ်ခိတ်
- (၁၂၄) စာကအူး = စာတလါ, ဖးယံ
- (၁၂၅) စုသကီသး = မုပစုညါသးအသးကံပူ
- (၁၂၆) စုစဲ, စဲခံ = တချူးနုတံဆါကတိလါဘန်
- (၁၂၇) စု = ပိစာ, ဒိကနုမထွဲ
- (၁၂၈) စူးကါ = သု
- (၁၂၉) စုတပျိုင်စုတပျိုင် = စုသိန်စုသဲ
- (၁၃၀) စုကတံ = တာဟဲဝံဂု, ဝံကလါဂု, တာဘုဂုတိဂု
- (၁၃၁) စိရီ = အိန်လါပုဖိခိန်

- (၁၃၂)စိမ်လိင် = ချူးလိင်အခံ,ကတိတ်တုသ
- (၁၃၃)စိပ်ပိုင် = ဖုရုဒီးကး
- (၁၃၄)စိမ်မိခိုင် = တိကစိထိုင်အလိင်
- (၁၃၅)စိမ်ကိ = င်လၢသိအခိုင်ထံး
- (၁၃၆)စိမ်စံ = လိမ်ဆီ
- (၁၃၇)စို = စိမ်ပါ
- (၁၃၈)စို = ယွထိုင်ဖိုးထိုင်
- (၁၃၉)စို = တိဒိတိပိုင်
- (၁၄၀)စို = ဟံးယံဖိုင်ယံ,တိုင်ထိုင်
- (၁၄၁)စို = သံသိခဲ
- (၁၄၂)စို = ထံကျိတတိဖဲထံခိုင်ဒီးယွချ
- (၁၄၃)စို = တိထုတကလုလၢပုဖိုင်ယံဆီ
- (၁၄၄)စို = စုလိခိုင်ထိုင်
- (၁၄၅)စိုမဲး = ယုထိဒီးကံညီဘူးညီ
- (၁၄၆)စို(မုတမု)စို = ပုအရၢအစၢလၢအခိုင်သံသိမိလံတိ(အိုင်ပုညည်)
- (၁၄၇)ဆိခိုင်ထံ = ခိုင်မး
- (၁၄၈)ဆိဆါဘျါဘျါ = တိကတိဆါ,တိကတိဆဲးအဲး,ကလုခိုင်
- (၁၄၉)ဆဲးစၢ = မိဆဲးစၢအမိ,(တမုမိအိုင်ဖျိုင်ဘု,ဖိသုအိုင်ဖျိုင်)
- (၁၅၀)ဆဲးဖးဝံလဲ = လိမးပြုပြု
- (၁၅၁)ဆါကိလၢပု = လၢဂံလၢဘါ
- (၁၅၂)ဆါနၢ = တဘျါဘု,တလိဘု
- (၁၅၃)ဆုဒီးလိဘု = ဆုဘုလၢဆါပုခံဂၢ,လၢကျိုင်ဂၢဘိဂၢဘိ(တမုဆါယီဘု)
- (၁၅၄)ဆုသံတိကျိဘု = ဆုဘုလၢဆါပုသၢဂၢလၢကျိုင်ဂၢဘိဂၢဘိ(တမုဆါယီဘု)
- (၁၅၅)ဆုဖိုးဆုပု = တဆဲးတလၢ
- (၁၅၆)ဆု = ထုးတလုး
- (၁၅၇)ဆု = ဝံ,ဘူးလိဖဲလၢဖဲဘုခိုင်
- (၁၅၈)ဆဲခိုင် = ဖိသုလၢအမိဒီးအပံသံသုဒုအိ
- (၁၅၉)ဆဲတိုင် = ဘူးတံဒုလဲတအိုင် ဘု,ပုအိုင်ထဲတဂၢဇိ

- (၁၆၀)ဆဲဖူဆဲကရဲ = ကတီၤကွၢ်သူတၢ်ထဲအလီၤအိၣ်
- (၁၆၁)ဆဲရဲ = ဖိသၣ်လၢမိၢ်ပၢ်ဒိပုၢ်ဝဲၣ်တအိၣ်,သံသဒၣ်အီၤ,သနၢ်က့ဘူးတၢ်အိၣ်ဒံး
- (၁၆၂)ဆဲးယီၢ် = ဆဲးကံၣ်ဆဲးကွီအသး,ဆဲးလါဆဲးဂီၤ,ဆဲးပနီၣ်ဆဲးစ့ၤ
- (၁၆၃)ဆဲၣ်ကဟၣ် = ဟ်ဒိၣ်ဟ်ပံၤအသး
- (၁၆၄)ဆဲၣ်တကဲၢ် = ဆိၣ်ပနီၢ်,တဆိၣ်လီၤသး
- (၁၆၅)ဆိသူ = နီတဘျီလ့ၤတက့ၤ
- (၁၆၆)ဆိၣ်ဘူး = ဖျီယုၣ်
- (၁၆၇)ဆိပုၢ်သံၣ်သူ = ပုၤလၢအစံးကတီၤသ့ဒီးဖိလံၤရိအီၤ
- (၁၆၈)ဆိထူၣ် = သူၣ်လီၤအသးလိၤလီၤ
- (၁၆၉)ဆိဖိပံ = ဆိဖိဆံးဆံးဖိ
- (၁၇၀)ဆုံ = ကွၢ်ဖျါသဂၢ်
- (၁၇၁)ညါ = မုၢ်ဂၢ်
- (၁၇၂)ညၣ်ကၤ = ညၣ်တအိၣ်ဘၣ်
- (၁၇၃)ညၣ်ယု = ညၣ်လၢပုၤစံးဒီးအံၣ်ဒီးပုၤလိယုအီၤ
- (၁၇၄)ညၣ်စံးဆါ = ညၣ်လၢပုၤစံးဟ်ဒီးအံၣ်(အသံသိလီၤ)
- (၁၇၅)ညၣ်အုၣ် = ညၣ်လၢပုၤမၤအုၣ်အီၤ
- (၁၇၆)ညိ = ဖုလီၤ
- (၁၇၇)ညိၣ် = စူၣ်
- (၁၇၈)တကပိၣ်စု = စုနၢ်ခံတုၤလၢစုဒု
- (၁၇၉)တကုးဟုး = တဘျဲအိၣ်ဘျဲအီ
- (၁၈၀)တကွၢ်ကီၢ် = မုၣ်ကီၤလံၢ်
- (၁၈၁)တကျၢ်ခွါ = ပိၣ်ခွါလၢပိၣ်မုၣ်အဲၣ်အီၤတအိ
- (၁၈၂)တကျၢ်မုၣ် = ပိၣ်မုၣ်လၢပိၣ်ခွါအဲၣ်အီၤတအိၣ်
- (၁၈၃)တခံၣ်,ဒုခံ = တအိၣ်ဆါထၢၣ်ဘျါဘျါဘၣ်
- (၁၈၄)တစ့ၤဘၢ = ပုၤတမၤတၢ်လၢသူၣ်ကံၢ်သးလဲ,မၤတၢ်ဖဲအမံၤထီၣ်မၤဝဲ
- (၁၈၅)တဆၣ် = စုနၢ်ခံတုၤလၢစုဆၣ်စိး
- (၁၈၆)တဆိုမ့ၣ် = မုၢ်ဟါလီၤယံၣ်တနၢ်ရံၣ်ဒီးလါဟဲထီၣ်န့ၣ်ပစံးလၢမုၢ်ဟါလီၤတဆိုမ့ၣ်
- (၁၈၇)တတၢ် = စုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးစုနဲၣ်အကတၢ်

- (၁၈၈)တဒီး,အဲဒ်ခိာ်=တၢ်ဒၢတဖျၢၣ်လၢတၢ်တ့ၢ်န့ၢ်လီၤပာ်သဘျုးလၢ,သဲးသၢ(သဲးချ့)ၤတၢ်ကအိၣ်အိၤအဂီၢ်
- (၁၈၉)တပစါ = တကလိာ်ကလၢာ်ဘၣ်
- (၁၉၀)တပစာ် = အိၣ်မ့ၤတဘျီ,အိၣ်မ့ၤတကပၤ
- (၁၉၁)တပယုာ်ယီ = လီၤထူလီၤယိာ်,လီၤစိၤလီၤယၢ
- (၁၉၂)တပံာ်ခါ = အဖိအိၣ်ထဲအပိာ်ခါ,မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိာ်ဖိဒီးပစံးလၢတပံာ်ဖါ
- (၁၉၃)တပံာ်မုာ် = အဖိအိၣ်ထဲအပိာ်မုာ်,မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိာ်ဖိဒီးအစံးလၢတပံာ်မိာ်
- (၁၉၄)တပုၤတၢ် = ကျိပျီဒီးသ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်ဖဲမ့ၢ်အူလဲးအလီၢ်
- (၁၉၅)တပုၤမုာ်ဖိ = ပုၤအနီၢ်ဖုာ်ဖုာ်ဖိ
- (၁၉၆)တပျၢ် = စုနၢၣ်ခံတုၤစုပျၢ်စိး
- (၁၉၇)တယီၢ်,တယီၢ်တယာ် = စံးထီၣ်ပတြၢၤ,စံးဒိၣ်
- (၁၉၈)တရူၤတနဲၤ = တၢ်တတူၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ
- (၁၉၉)တကျိၣ် = တၢ်မဲာ်ဆုးတအိၣ်,မဲာ်ကဲၤ
- (၂၀၀)တယိတိၤ = ဘၣ်န့ၣ်ဘၣ်န့
- (၂၀၁)တဇိာ် = လူၤသဖို
- (၂၀၂)တတုာ် = တၢ်ဒိသဒၢအလီၢ်
- (၂၀၃)တပနာ် = တစိာ်
- (၂၀၄)တပူတပြၢ် = အါအါဂီၢ်ဂီၢ်
- (၂၀၅)တပုာ် = ဘီကဆု
- (၂၀၆)တပျီၤ = တၢ်ကွဲၤကူးလၢာ်
- (၂၀၇)တဖုာ်လုာ် = ဆိတလၢကဲာ်ဆိး
- (၂၀၈)တမိာ်ဘၣ် = ဖးယံာ်
- (၂၀၉)တမ့ၢ် = နါစိၤကလိကလိ
- (၂၁၀)တယၤ = တကူတလၢ
- (၂၁၁)တရဲပိထဲ = စိၤကျိၤ,ကနုတလီၤတၢ်
- (၂၁၂)တလၢကၢ် = အနီၢ်ကိာ်
- (၂၁၃)တလူာ် = တူၢ်ရဲၣ်လီၤအသး
- (၂၁၄)တဝါ = အိၣ်ဆိးအလီၢ်အကျဲ

- (၂၁၅)တကြိုင် = အ ဆာထိုင်တဲာ်
- (၂၁၆)တံကတိသတူကလံာ် = တိတံလံာ်တံကတဲာ်ကတိသးဆါကတိတအိဉ်ဘဉ်
- (၂၁၇)တံကူဉ်ဆုါ = တံကူဉ်ဂ့ၤ,တံကူဉ်ဖျဲဉ်,တံကူဉ်ချသဒံး
- (၂၁၈)တံခိဉ်လီ = တံဘိဒါ
- (၂၁၉)တံဆးဆုဉ်ဒုဉ် = တံဘဉ်အိတစဲးကနဉ်သုဉ်ညါဝဲ
- (၂၂၀)တံဖိညါ = ထိးဆိ,သဉ်မံညါမံလံာ်ပုၤလံာ်အဟးယုဖိဉ်အိဉ်ဆိ
- (၂၂၁)တံဖိဉ်တံယံာ် = တံတကူတလါ
- (၂၂၂)တံထါ = တံထါ,ထါမံထါမဉ်ကဒံကဒါ
- (၂၂၃)တံထွဲ = ကတိမလိာ်
- (၂၂၄)တံလီာ် = ဘဉ်လီာ်ဘဉ်စး
- (၂၂၅)တံဖျိ = ခိဖျိ
- (၂၂၆)တံလဲ = ဒိးကသံဉ်ဒိးကလံာ်
- (၂၂၇)တံသံ = တံနံာ်လံာ်သး
- (၂၂၈)တံဖျိး = ဟးကမဉ်လံာ်ပုၤကျါ
- (၂၂၉)တံဖျါအိဉ်မး = ခွဲးယံာ်ပုၤသိးတုၤသိး
- (၂၃၀)တြါ = ပုၤထုနံာ်ဝဲ-ပုၤဘုဉ်ထိဉ်ဟံထိဉ်လံာ်အပုၤ
- (၂၃၁)တြး = ဟံဉ်ဖိလံာ်ပုၤအိဉ်ဘုး
- (၂၃၂)တြါလီၤနူ = စးထိဉ်တံဖိးတံမါ
- (၂၃၃)တွံာ် = လီၤကံာ်
- (၂၃၄)ထးခိဉ်ထံယုၤ = ထုးပုၤထံလီၤ
- (၂၃၅)ထံခံ = ထံကျိအစိးခံ
- (၂၃၆)ထါမံထါမဉ် = ကဒံကဒါ
- (၂၃၇)ထုသနူ = တံလုာ်တံလံာ်
- (၂၃၈)ထုးဖျဉ်တံလုၤ = တချုးလိာ်ခံတလါတပုၤ
- (၂၃၉)ထိဉ်တၤ = ထိဉ်ဒုဉ်ထိကိာ်
- (၂၄၀)ထိဉ်ထုဉ် = နိသိးသိး,တနါတယဉ်
- (၂၄၁)ဒါကါ = တလိလိာ်အသးဘဉ်

- (၂၄၂) နှစ်ဒါ = ပုလဲအသးဟ့ပု
- (၂၄၃) နှစ်လီယိယာ = ဟ်ဂါဟ်ကျါ
- (၂၄၄) နှစ်ပီလီ = အိန်ဖျိန်အိန်ဆိးလီခိန်ထံး
- (၂၄၅) နှစ်တုန်ခိန်ပဲ = ဆူပဲဒီးပဲ, နါဟ်တါခဲလါ
- (၂၄၆) နှစ်နီ = အါမး
- (၂၄၇) နှစ်ခိန်ကနီ = လီဘူးလီတံ
- (၂၄၈) နှစ်ဘုန် = နးစဲဘူးမထီမဂုအါထီ
- (၂၄၉) နှစ်သဒါ = တြီယာ်တချူးအတုအိန်ဒီးပု
- (၂၅၀) နှစ်ဟံခိယီ = ပုကိးဂါဒီး, ပုခဲလါ
- (၂၅၁) နှစ်ဆါ = တါဘန်တုလါဟီခိန်ချါတမံလါလါ
- (၂၅၂) နှစ်ခဲ = မတါလါပုအဂီ
- (၂၅၃) နှစ်ဂံနီဘါ = ဒီးနီဘန်တါဂံတါဘါ
- (၂၅၄) နှစ်တုန်ပဲခီ = ယုသုညါ
- (၂၅၅) ဟ်ယာ် = ဟံးယာ်
- (၂၅၆) ပဲအါ = စံးအါစံးသီ
- (၂၅၇) ပီပု = ဟူးဝး
- (၂၅၈) ပုကမာကမန် = လီတိလီဆီဘန်ပု
- (၂၅၉) ပုခိန်လုထံ = စိန်မဲခိန်နါ
- (၂၆၀) ပုထူးပုတီ = ပုလဲအတါအိန်လါအိန်ပုကိးမံ, ပုလဲအိန်ဒီးကျိန်စုအါအါ
- (၂၆၁) ပုယိန် = ပုမုန်သီထီ
- (၂၆၂) ပုလါကျါ = ပုပု
- (၂၆၃) ပြု = သမုသကိးပုလဲပအိန်
- (၂၆၄) ပျါ = သးတထံဘန်, ခိန်နုန်ဘန်ခိ
- (၂၆၅) ပျီ = တါလီလါစံအိန်ပဲအါမးလဲမးအလီ
- (၂၆၆) ဖါသဒီ = ကဆီဖါလါအမဲဒ်သိးကဆီမိ
- (၂၆၇) ဖးဖိ = ခါန်သးကတါ, ခါန်သးတီတီ
- (၂၆၈) ဖုလီ = စံန်လီ

- (၂၆၉)ဖိပ်ယဲ = ဖိသပ်လၢအမိၢ်မ့တမ့ၢ်အပၢ်သံသဒၣ်အိၤ (tattoo)
- (၂၇၀)ဘံယၣ်ဘံယု = လဲၤယုၣ်အိၣ်ယုၣ်
- (၂၇၁)ဘၢ်ထီၣ်ယီ = ယုကျဲလၢပကမၤတၢ်
- (၂၇၂)ဘုကမၣ် = တမၢ်ဝါ,ပုၢ်ဝါ
- (၂၇၃)ဘုကူၣ် = ဘုတကလုၢ်လၢတၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်မၤကမူၣ်ဝံၤမးပုၤအိၣ်ဝဲ-ပယီၤဖိကိးဝဲလၢ(ဂျဲ)
- ကိၣ်တဲၣ်ဖိကိးဝဲလၢဃါၤၤၤၤ
- (၂၇၄)ဘျါ = တပျံၤတၢ်ဘၣ်
- (၂၇၅)ဘျးဘျၣ်စိလဲၤ = တတိတလိၤ
- (၂၇၆)ဘျး = ဝး,သကုၤ
- (၂၇၇)ဘျိၣ် = စွါဖးထီလၢအသးနါပုၢ်
- (၂၇၈)မၢ်မံၤ = န့ၣ်န့ၣ်
- (၂၇၉)မၤလၢၢ်ဂီၤ = မၤလၢၢ်တၢ်အါန့ၢ်အကြးမၤဝဲ
- (၂၈၀)မံၤမၢ် = မံၤဟးဂီၤ
- (၂၈၁)မၤသၢဘ့ၣ် = တၢ်မူၤတၢ်ဘျီး,တၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့,ပိၢ်မုၢ်ဟးဂီၤ
- (၂၈၂)မၤဆူၣ် = မၤတၢ်လၢအတအဲၣ်ဒီးမၤ
- (၂၈၃)မုၢ်ဆ့ၣ်ဝါ = မုၢ်ဝါထီၣ်
- (၂၈၄)မူကပိၢ်လိၤ = မူဖးဖိ
- (၂၈၅)မိၢ်ပုၢ် = တၢ်အခိၣ်သ့ၣ် ဖးဒိၣ်
- (၂၈၆)မိလိ = ဒဲးနါ(ထံအိၣ်ပုၤတုၤလၢကပံၢ်ဟီၣ်ခိၣ်)
- (၂၈၇)ယၢၤထီၣ် = တဲၤဖျါထီၣ်
- (၂၈၈)ရဲၣ်ကနံ = ဖျါကတံၢ်ကတူၢ်အါအါ
- (၂၈၉)လုၤတုၢ်လုၤတိၤ = လိၤတံၢ်လိၤဆဲး
- (၂၉၀)လုၢ်ထီၣ် = ဝါထီၣ်
- (၂၉၁)လိၢ်လိ = တဘၣ်အလိၢ်ဘၣ်
- (၂၉၂)လိၤတူၢ် = ပျီလံ,တအိၣ်လၢၤ
- (၂၉၃)လွဲၢ်စၢ = အလွဲၢ်အကလုၢ်ကလုၢ်
- (၂၉၄)သတူၢ်ကလၢ် = လၢတၢ်တပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သး,လၢတၢ်တဆိကမိၣ်အပူၤ

(၂၉၅)သးကွံ = သးလီ,အဲဒ်ဒိး

(၂၉၆)သံင်ကျါ = ခုးလာပုၤမၤဘုဝံၤသီကအိၣ်တနံၣ်ခံနံၣ်

(၂၉၇)သ့ၣ်ပိၣ်ဝံၣ်ပိၣ် = လူၤသးမၤဒၣ်တၢ်

(၂၉၈)ဟၢဖၢလူ = ဟၢဖၢလဲၤ

(၂၉၉)အခိၣ်သ့ၣ် = အမိၢ်ပုၢ်

(၃၀၀)အယၢၤ = အကပၤ

(၃၀၁)အဒၢ = ပုၤကညီဘုၣ်ဘျါဝဲ

(၃၀၂)အမံၤ = အိၣ်လာပုၢ်ပူၤ-အကစၢ်တအိၣ်,တၢ်တမၤဘျါအိၤ

(၃၀၃)အုလံးဘီသ့ၣ် = ကတိၤကလိၣ်ကလံၣ်တၢ်,ကတိၤကလိၣ်ကလံၣ်တၢ်

(၃၀၄)အိၣ်ရိၤ = ပုၢ်တယဲး

(၃၀၅)အိၣ်အိ = ဆီဖါအလုၢ်အလၢ်လာဘၣ်ကိးသကြိထီၣ်ဒ်အန့ဆၢၣ်ဒၣ်ဝဲ

၃.၂. တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်အကျဲ(၂န့ၣ်ရံၣ်)

(က) သိၣ်လိတၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်အကျဲ(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(ခ) မၤအကွဲးလိလံာ်ဆီရဲၣ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(မၤကွဲးဖိဖိၣ်တၢ်ဖးဒီးကွဲးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီလၢအဖိၣ်န့ၣ်ဝဲ)

(က) တၢ်တီတၢ်လီၤ (၂) တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွဲး (၃) တၢ်ယူတၢ်ဖိး (၄) တၢ်ဝံသးစူၤ (၅) တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ (၆) တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့(၇)တၢ်ဆိၣ်လီၤသး

တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်အကျဲ

လံာ်မဲာ်ဖျါၣ်ဖိတဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဆီရဲၣ်လီၤအီၤအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အဝီလၢပနၢ်ပၢ်အီၤသ့တကျိၤန့ၣ်, ပကိးလၢကျိၤပဲၤလီၤ. ကျိၤပဲၤတဖၣ်ဟ်ဖိၣ်ထီၣ်အသး, ဆီရဲၣ်လီၤအသး,ဟံးန့ၢ်တၢ်လီၤလၢအဘၣ်ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီတခါန့ၣ်,ပကိးအီၤလၢလံာ်ဆီရဲၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအကျဲဂံၢ်ထံးတဖၣ်လီၤ.လံာ်ဆီရဲၣ်န့ၣ်,ကဘၣ်အိၣ်ယုာ်ဒီး-

- (၁) တၢ်ကွဲးအခိၣ်ထံး,တၢ်ကွဲးအခါၣ်သး,တၢ်ကွဲးမၤကတၢ်.
- (၂) တၢ်ကွဲးအခါၣ်သးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအသးအကၢ်တဖၣ်မ့ၢ်အါဒီး,ပဘၣ်ကွဲးဝဲၤအီၤတကဒါတကဒါလီၤ.ဒီးလံာ်လၢတၢ်ကွဲးဝဲၤအီၤတကဒါတကဒါန့ၣ်,ပကိးအီၤလၢ လံာ်ကလၢၤ,တကရူၢ်ဖိန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတကလၢၤလီၤ.
- (၃) တၢ်ကွဲးမ့ၢ်ကယၢကယဲအသးထဲလဲၣ်ထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်,အကတၢ်ကဘၣ်တၢ်စ့ၤတၢ်က့ၤအီၤဒ်သိးကဖိးမံက့ၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီ,ဖဲတၢ်ကွဲးကျါၢ်တၢ်က့ၤအီၤန့ၣ်လီၤ.
- (၄) လံာ်ဖျါၣ် ဒီးစုလီၢ်တဖၣ်ကွဲးအီၤဒွဲဒွဲဖိ ဒ်သိးကထးန့ၢ်ပုၤကွဲးလံာ်ဖိအသး, တဘၣ်စူးကါတၢ်ကတီၤလၢပုၤန့ၢ်ပၢ်အီၤကီဘၣ်.
- (၅) တၢ်ကွဲးအခိၣ်ထံးဒီးတၢ်ကွဲးအကျါၢ်တၢ်တဖၣ်တဘၣ်ထီတုၤဒေၣ်လဲာ်ကဘၣ်တၢ်ဝဲၤကွဲးအီၤန့ၣ်ဘၣ်.
- (၆) ပုၤကွဲးတၢ်တကၤကဘၣ်သ့ၣ်ညါဟ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢကကွဲးဝဲတခါဂ့ၤဂ့ၤ,တသ့ဖဲအသ့န့ၣ်လီၤ.
- (၇) နးဘၣ်ထွဲ,ထီၣ်သတြီၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂ့ၤအဂၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဒိလၢလံာ်ဆီရဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်လၢဒိအံၤအသးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဆဲကဆီ

[တၢ်ကဆဲကဆီမ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်မးလၢပကအိၣ်မူဒီးမၤထွဲအိၣ်အဂီၢ်လီၤ.တၢ်ကဆဲကဆီမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလီၤ.] **တၢ်ကွဲးအခိၣ်ထံး**

[တၢ်ကဆဲကဆီအိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လီၤ.နီၢ်ခိမိၢ်ပုၤတၢ်ကဆဲကဆီ,ဟံၣ်ယီတၢ်ကဆဲကဆီ,နူသဝီတၢ်ကဆဲကဆီ,ကွီအတၢ်ကဆဲကဆီဒီးတၢ်လီၢ်အဂၤတဖၣ်လီၤ.ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ကဆဲကဆီန့ၣ်ကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဝဲလီၤ.ဟံၣ်လၢအကဆီန့ၣ်ပုၤအိၣ်ဝဲမုၢ်လီၤ.] **တကလၢၤ**

[ပုၤလၢအအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲကဆဲကဆီတဖၣ်န့ၣ်ကပူၤဖျဲး ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါလီၤ. ပုၤလၢအအိၣ်တၢ်ကဆဲကဆီန့ၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢပမၤထီၣ်မၤထီတၢ်လီၤ.မ့ၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဒိကန့ၣ်လီၤ.ပုၤကိးဂၤဒဲးဘၣ်မၤကဆီတၢ်ဒိတၢ်လီၤဘၣ်အိၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.] **တကလၢၤ**

[ပုၤလၢအမၤကဆဲကဆီတၢ်တဖၣ်န့ၣ်အသးကဆီဝဲလီၤ.ကအိၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဂ့ၢ်လီၤ.ကအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဖုံသးညီလီၤ.] **တၢ်ကွဲးအခါၣ်သး**

[ဒ်သိးပသးကဖုံအဂီၢ်,ပကအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်,ပတၢ်အိၣ်မူအပတၢ်ကထီအဂီၢ်ပကမၤကဆဲကဆီဒ်အလိၣ်ဒီးအကြးဝဲဝဲပအိၣ်ဆိးတပူၤလၢလၢလီၤ.] **တၢ်ကွဲးမၤကတၢ်**

(ခ)မၤအကွဲးလိလံာ်ဆီရဲၣ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(မၤကွီဖိဖိၣ်တၢ်ဖး ဒီးကွဲးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီလၢအဖိၣ်န့ၢ်ဝဲ) ဝံၤမၤကွဲးအိၣ်န့ၢ်အစ့ၤကတၢ် ၁၂ ကျိၤ(မ့တမ့ၢ်) လံာ်မဲာ်ဖျၢၣ်အဖျၢၣ်(၃၀၀)တက့ၢ်.

(က) တၢ်တီတၢ်လီၤ (၂) တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံ (၃) တၢ်ယူတၢ်ဖိး (၄) တၢ်ဝံသးစူၤ (၅) တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ (၆) တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့(၇)တၢ်ဆီၣ်လီၤသး

★ကွီဖိကွဲးမ့ၢ်ဝံၤဒီးသရၣ်ကကွၢ်ထံကွၢ်ဆးသမံသမိးန့ၢ်အိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဝံၤ တၢ်ဘျီက့ၤအလီၢ်မ့ၢ်အိၣ် ဒီးဘျီဘၣ်န့ၢ်က့ၤအိၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ် ဝံၤဒီးမၤအက့ၤကွဲးက့ၤဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤတက့ၢ်. တၢ်ကွဲးလၢအဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤတဖၣ် မ့ၢ်သ့ကျးလီၤအိၣ်လၢပုၤထံၣ်အိၣ်သ့ ဒ်သိးပုၤကဖးဘၣ်အတၢ်ကွဲး ဒီးဟ့ၣ်လၢကပီၤကွီဖိလၢကွဲးတၢ်န့ၣ်လၢကျဲတဘိဘိတက့ၢ်.★

၃.၃.သိင်္ဂါလိအိတ်ကွဲးနိင်တၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၃န့ၣ်ရံၣ်)

★စုကဝဲၤလၢတၢ်သိင်္ဂါလိအိတ်

★တၢ်ကွဲးနိင်အိတ်အကလုာ်ကလုာ်ဖဲမၤန့ၢ်သ့(အစ့ၤကတၢၢ်၃-၅ကလုာ်)

(က)လၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(ခ)တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီတဘျီအဂီၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(ဂ)တၢ်ဘျီတၢ်ဘါကတီၢ်အဂီၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(က)လၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်(ညီညီဖိ)(၁န့ၣ်ရံၣ်)

★ဒုးကွၢ်တၢ်ကွဲးနိင်အိတ်တနီၤ...ဒုးကွၢ်အိတ်အိတ်လၢတၢ်ယုပာ်အိတ်တဖၣ်ဒီးတၢ်အိတ်အိတ်အိတ်လၢတနီၤ

အိတ်(၁)

လၢယနူၤအိတ်ရံၣ် ၂၀သီ, ၂၀၁၀န့ၣ်(မုၢ်သာနံၤ)

မံၤဂဲၤဆၢထၢၣ်လၢဂီၤဖိး၀၀န့ၣ်ရံၣ်

တၢ်မၤလၢမၤအိတ်ဆိကတၢၢ်...ဘါထုကဖၣ်,ဖးလံာ်စီဆံ-မးသဲၤ၅.ဖးကိၣ်လၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်

တၢ်မၤလၢဘၣ်ယးဒီးနီၢ်ဒိ...ဖိအိၣ်မ့ၤ,ဆျၢၣ်တၢ်,သ့ၣ်လုာ်ခ့ၣ်

တၢ်မၤလၢသ့ၣ်လၢသး...ဘါသကိးယုဒီးနီၣ်ဖိထၢဖိလၢမုၢ်နၢၤခိတချုးမံ

တၢ်မၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤတဝါ(ပုၤဂုၤပုၤဂၤ)...လဲၤမၤကဆိသကိးတၢ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်

တၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆိလၢမၤသးလၢတနံၤအံၤ...စီၤပၤဟဲအိၣ်သကိးမုစ့ၣ်ခံ

တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢဘၣ်ကွၢ်ဆါခဲၣ်...တံၤသကိးလၢအဲၣ်အိတ်နီၣ်ကတၢၢ်သးတဖံးန့ၢ်,အိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်

စ့ၤဟဲန့ၣ်လၢတနံၤအံၤခဲလၢၢ်...၅၀၀ဘး

စ့ၤဟးထီၣ်လၢတနံၤအံၤခဲလၢၢ်...၆၀ဘး

★တၢ်ဂ့ၢ်လၢတဲသကိးတဖၣ်

(၁) တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိအါၤလၢကညီတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအဂီၢ်...အၢၣ်လီၤလၢ

တၢ်ဆၢကတီၢ်-လၢအိးကထိဘၢၢ် ၂၃-၃၀သီ, ၂၀၀၅နံၣ်, တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ...တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ထံမဲၣ်ကလၢ

(၂) တၢ်ယုထၢထီၣ်တၢ်မၤလိအကမံးတံၢ်...အၢၣ်လီၤလၢကမ့ၢ်ဝဲ ပိာ်မုၢ်ကရၢခိၣ်န့ၢ်, ကျဲးစးကရၢ ခိၣ်န့ၢ်, အိၣ်ဘျးနံၣ်တၢ်မၤလိသရၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်သးကညီၤကရၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်

(၃) တၢ်ယုထၢထီၣ်တၢ်မၤလိအပုၤပၤစု...အၢၣ်လီၤလၢကမ့ၢ်ဝဲသရၣ်မုၢ်ဒံလၢဖိန့ၣ်လီၤ.

(၄) တၢ်ယုထၢထီၣ်သရၣ်ကိၣ်ခိၣ်လၢသိၣ်လိတၢ်...အၢၣ်လီၤသကိးလၢကမ့ၢ်ဝဲသရၣ်မုၢ်နဲလ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၅) တၢ်ယုထၢထီၣ်သရၣ်သိၣ်လိတၢ်တဖၣ်...အၢၣ်လီၤလၢတၢ်သိၣ်လိန့ၣ်ကနီၤဖးအီၤတကျိၤဒီးတကျိၤလၢအမ့ၢ်ဝဲ

★တၢ်သိၣ်လိကညီကျိၢ်...သရၣ်မုၢ်လၢစ့ၣ်, သရၣ်မုၢ်ဖဲထူ, သရၣ်မုၢ်နီၢ်ဝါ, သရၣ်မုၢ်ထူစ့ၣ်ဖိ

★တၢ်သိၣ်လိကညီတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ...သရၣ်မုၢ်အ့ၤစတၢ်

★တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ...သရၣ်ဝ့ၢ်ထူ

★ကညီတၢ်ဒုတၢ်အူ...သရၣ်ကညီချံ

★ကညီတၢ်လိာ်ကွဲအကလုာ်ကလုာ်...သရၣ်မုၢ်ဖိကညီ, စိၤစူမိၣ်

★တၢ်ဘုးတၢ်ထါ-သရၣ်မုၢ်ထူလ့ၣ်ဝါ, သရၣ်မုၢ်လၢစ့ၣ်, သရၣ်မုၢ်ဖဲထူ, သရၣ်မုၢ်ထူစ့ၣ်ဖိ

★တၢ်ဖိအိၣ်တ့ၤအိၣ်-သးပုၤမုၢ်တၢ်ဂ့ၢ်, ကိၣ်ပုၤလူးမိၢ်, သရၣ်မုၢ်ချံၣ်ဖိ

★တၢ်ထုတၢ်ကး-သးပုၤပုၤဟဲ

★တၢ်ဖိလုၣ်, တၢ်စုၣ်လုၣ်-သးပုၤမုၢ်လုၣ်ဖိ

★တၢ်စံၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဒီးကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲ-စဝံဒံၣ်အမံၤပုၤ

★ကညီတၢ်လိာ်ကွဲအကလုာ်ကလုာ်...သရၣ်မုၢ်ကုကုး

(၆) တၢ်ယုထၢထီၣ်ပုၤကွဲးနီၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤလိအဆၢကတီၢ်အဂီၢ်...သရၣ်မုၢ်ဆံးလ့ၣ်, သးပုၤမုၢ်ယူန့ၣ်ဖိ

(၇) တၢ်ယုထၢထီၣ်ကမံးတံၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆးတၢ်...သရၣ်မုၢ်ရးဆးနံၣ်, သရၣ်မုၢ်ဘူလၢၢ်ကၤ, သရၣ်န့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်, သရၣ်ထူဝါ

(၈) တၢ်ယုထၢထီၣ်ပုၤဒီးတၢ်ဂီၤလၢတၢ်မၤလိအဆၢကတီၢ်အဂီၢ်...စိၤဘဲ, စိၤဆံးဖိ

(၉) တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိဒီးတၢ်နၢ်ပၢ်ဆူသရၣ်သိၣ်လိတၢ်တဖၣ်...သရၣ်မုၢ်အ့ၤစတၢ်

(၁၀) တၢ်ကတီၢ်တၢ်သိၣ်လိ...သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကိးဂၤ

(၁၁) တၢ်ကတီၢ်စုကဝဲပိးလိ...စိၤစူမိၣ်, နီၢ်လံလံး, သးပုၤနံၣ်လၢ,

သးပုၤမုၢ်ယူန့ၣ်ဖိ, သးပုၤဆံးလ့ၣ်

(၁၂) တၢ်သမံသမိးတၢ်ကတီၢ်သးလၢတၢ်မၤလိအဂီၢ်တပတီၢ်ဒီးတပတီၢ်အဆၢကတီၢ်...သးပုၤနီၢ်ခု, သရၣ်မုၢ်အ့ၤစတၢ်

★ပုၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤတၢ်ကတီၢ်ကျိၢ်တံၢ်

★တၢ်ကတီၢ်စံးဘျး

★ပုၤက့ၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢ...တၢ်အိၣ်ဖိၣ်သးပုၤလိးဒံတၢ်ထုကဖၣ်

အဒိ(၂)

ထံထိုင်ပေါ်သဝီဖိတဖှ်တအိန်ဖှ်သကိးလၢနံၣ် ၂၀၀၆နံၣ်-ခံဘျီတဘျီအတၢ်ကွဲးနီၣ်

တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ-ထံထိုင်ပေါ်သဝီတၢ်အိန်ဖှ်ဘျီနီၣ်ပူၤ

တၢ်ဆၢကတီၢ်-၂၀၀၆နံၣ်,လါမ့ၤ၂၁သီမုၢ်ယုၢ်လီၤ၄:၀၀န့ၣ်ရံၣ်

★ပုၤပၤလီၤဆုၣ်နီၣ်-သးပုၢ်ဒံဖိ(သဝီသးပုၢ်)

★အိးထိုင်တၢ်အိန်ဖှ်လၢတၢ်ကတီၤတူၢ်လိာ်ဒီးဆၢဂ့ၤဆၢဝါ

★ဖးပျါထိုင်က့ၤတၢ်အိန်ဖှ်လၢအပူၤကွံာ်တဘျီအတၢ်ကွဲးနီၣ်

★ကတီၤသကိးတၢ်ဂ့ၢ်အိန်ထိုင်လၢတၢ်ကွဲးနီၣ်အပူၤ

(၁) တၢ်တဘၣ်လီၤဘၣ်စးလၢပုၤဟဲက့ၤအိန်က့ၤဆိးအသီတဖှ်အကျါ

(၂) တၢ်ဆါန့ၢ်ပုၤတၢ်လီၤတၢ်ကျဲဖဲတဂၤဒီးတဂၤအတၢ်ဘၣ်အသးဒၣ်ဝဲ

★တၢ်လဲၤဆူညါ

(၁) တၢ်မၤဂ့ၤထိုင်က့ၤကျဲလၢန့ၣ်သဝီအပူၤ... အၢၣ်လီၤလၢကမၤဂ့ၤဆိကျဲလၢအအိန်လၢတၢ်အိန်ဖှ်အလီၤအဲၣ်ညါဒီးအကပၤ,မ့ၢ်လၢသိလ့ၣ်တဖှ်တၢ်ဂ့ၤဝီအသးအါမး ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကမူၣ်အါမးအယိလီၤ. အးလီၤက့ၤတၢ်မၤကျဲအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢန့ၣ်သဝီကမံးတံာ်သ့ၣ်တဖှ်အစုပူၤလၢကကွၢ်ရဲၣ်ကျဲဒီးမၤဘၣ်က့ၤအိၤဖဲအဆိအံၤန့ၣ်လီၤ.

(၂) စ့တၢ်မၤစၢၤလီၤဆိလၢသ့ၣ်က့ၤသးပုၢ်လၢဖိလံၤတအိန်ကွၢ်ထွဲအိၤသ့ၣ်တဖှ်အဂီၢ်...အၢၣ်လီၤလၢန့ၣ်သဝီတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤကမံးတံာ်တဖှ်ကယုၤကွၢ်က့ၤသ့ၣ်က့ၤသးပုၢ်လၢလိာ်ဘၣ်တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲလီၤဆိတဖှ်ဒီးသးကျဲက့ၤတၢ်မၤစၢၤလီၤဆိတဖှ်လၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(၃) တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲပုၤဆူးပုၤဆါ,ပုၤလီၤဒုလီၤတီၤ...အၢၣ်လီၤလၢန့ၣ်သဝီတၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့ကမံးတံာ်တဖှ်ကဟံးမူၣ်ဒါလူၤကွဲးမၤနီၣ်မၤယါက့ၤပုၤဆူးပုၤဆါ,ပုၤလီၤဒုလီၤတီၤတဖှ်အမံၤအသၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဖဲအဆိအချ့အံၤဒီးဆုၢ်ထိုင်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်ဆူတၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့ဝဲကျိၤခိၣ်အအိန်အစဲၤခံကတၢ်လါတဘျီအံၤအလၢာ်ဒ်သိးကကျဲန့ၢ်ဝဲတၢ်စၢၤဖဲလါထိုင်ကဒီးတဘျီအံၤ ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(၄) န့ၣ်သဝီမုၢ်တၢ်ခုၣ်,တၢ်ဘျီတၢ်ဘျီခါဆူညါအဂီၢ်...အးလီၤက့ၤလၢန့ၣ်သဝီခိၣ်နီၣ်ဒီးပၤပြးကမံးတံာ်အစုပူၤဒ်သိးကယုၤသ့ၣ်ညါက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး ဒီးအိန် ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလီၤဆိတမံၤမံၤဒ်ပၤပြးပဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

- ★ပုဂံပုဂံလီၤဆုၣ်နီၤတၢ်ကတိၤကျါၣ်တံၢ်
- ★တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ
- ★တၢ်စံးဘျး စံးဖိၣ်
- ★ပျါက့ၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲမုၢ်ယုၢ်လီၤ၆:၀၀န့ၣ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ★ မၤကွဲးလိတၢ်ကွဲးနီၣ်ဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တခါခါအဂ့ၢ်(အဒိ-ပိၣ်မုၢ်ကရၢတၢ်ဘုးတၢ်ထါကရၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်, ကိၣ်ဖိလီၤလံၤကရၢအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်, နူသဝီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်, ကိၣ်သရၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်,.....)

(ဂ)တၢ်ဘျးတၢ်ဘါကတိၤအဂီၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

- ကဝီၤဘၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤတနံၣ်တဘျီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်(၁၃)ဘျီတဘျီ
 - ၁၉၈၇န့ၣ်,လါဒံၣ်စ့ဘၣ်(၃၀)သီ,ဟါ(၆:၀၀)န့ၣ်ရံၣ်
 - တၢ်အိးထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်လိၣ်အတၢ်ရဲၣ်လီၤ
 - တၢ်တကတိၤ-တၢ်အိးထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အတၢ်ရဲၣ်လီၤ.
 - ပုဂံပုဂံလီၤဆုၣ်နီၤ -သရၣ်မုၢ်ထူလီၤအဲၣ်(ပုဂံပုဂံလီၤဆုၣ်နီၤခါၣ်စး)
 - ★တၢ်ဒုတၢ်ဆူဆါန့ၣ်-ယုၤအဘျးလံာ်စီဆုံကိၣ်ဒီးဆိၣ်သၢထူၣ်တီၤထီၣ်ကိၣ်(ဖဲန့ၣ်အခါပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါပံးန့ၣ်အလီၢ်)
 - ★အိးထီၣ်တၢ်ဘါ-ပုဂံပုဂံလီၤဆုၣ်နီၤ
 - ★ကမျါၣ်ထါသးဝံၣ်-နီၣ်ဂံၢ်(၂)
 - ★တၢ်ကတိၤလီၤဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ-သရၣ်ဒိၣ်အဲၣ်မ့ၢ်(ကီၢ်မိၢ်ပုၤကရၢခိၣ်ခါၣ်စး)
- ကတိၤဆိၣ်ရဲၣ်အိၣ်ဖိၣ်ဖျါ ဒီးနံၣ်ထီၣ်သီအတၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါအတၢ်ကတိၤတဖၣ်ဝံၤကတိၤလီၤတၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်(၃) မံၤအဖိ ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁.ကွၢ်ကဒါက့ၤ.

ကွၢ်ကဒါက့ၤကဝီၤဒီးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အတၢ်မၤတဖၣ်,ဒီးနံၣ်လၢအပူၤကွၢ်တဖၣ်အတၢ်တိၣ်ကျဲၤအတၢ်မၤတဖၣ်တက့ၢ်. တၢ်မၤလၢတလီၤသးမံး နံးဘၣ်တဖၣ် ဆူညါပကဘၣ်မၤဒံး ဒံးလဲၣ်. အီၤလီၤပသးဆူကစၢ်ယုၤအစုပူၤ လၢတၢ်ပီၢ်ယၢ်လီၤက့ၤ သးအပူၤဒီးပျဲကစၢ်ယုၤသ့ပုၤတက့ၢ်.

- ၂.ကွၢ်ထံကစၢ်ယုၤဒီးကဲထီၣ်ပုၤအုၣ်အသးလၢအဝဲအတၢ်အဲၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်.
- ၃.ကွၢ်လၢယုၤအသးစီဆုံအကျဲလၢကဒုးန့ၣ်ပုၤကျဲဒီးဟ့ၣ်ပုၤတၢ်သးနူအဂီၢ်တက့ၢ်.
- ★တၢ်ထုကဖၣ်လီၤဆီဒီးလုၢ်ထီၣ်တၢ်မၤဘျး-သရၣ်ဒိၣ်လီၤဝံးဒံး
- ★ထံမူထီၣ်လံာ်စီဆုံကိၣ်တၢ်သးဝံၣ်ရိအခါတၢ်ထါဖိၣ်.
- ★တူၢ်လိၣ်တမံၤလီၤဆီ-သရၣ်ဒိၣ်ထံၣ်န့ၣ်ဂ့ၤ(ကဝီၤနဲၣ်ရဲၣ်)

တမံၤလီၤဆီလၢအဖဲတဖၣ်.

- (၁) သရၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ဂ့ၤ(ကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်ဘျါထံခရံၣ်ဖိကရၢပုၤပုၤစ့)
- (၂) သရၣ်ဒိၣ်ထံမူထီၣ်(ပုၤနဲၣ်တၢ်-ကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်ခရံၣ်ဖိတၢ်မၤဂ့ၤမၤစၢၤဝဲၤကျိၤ)
- (၃) သရၣ်မုၢ်ဆၣ်အဲၣ်မူ-(ပုၤနဲၣ်တၢ်-ကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်ခရံၣ်ဖိစၢၤဖိၣ်ပိၣ်မုၢ်ဝဲၤကျိၤ)
- (၄) သရၣ်ဒိၣ်လၢလုၢ်-(ပုၤနဲၣ်တၢ်-ကျိၣ်စ့ဝဲၤကျိၤ,ထံမူထီၣ်လံာ်စီဆုံကိၣ်)

- ★ဖးထီၣ်ကီၣ်ကွီၣ်တဲၣ်ဘျၢထံခရံၣ်ဖိအတၢ်ဆၢဂ့ၤ-သရၣ်ဒိၣ်န့ၢ်ဂ့ၤ
- ★တၢ်ကတိၤဆၢဂ့ၤဆၢဝါ-သရၣ်ဒိၣ်ထံမူထီ
- ★တၢ်တဲၣ်ဖျါတၢ်ထၢဖိၣ်လီၤဆီအဂ့ၢ်-လၢသရၣ်ဒိၣ်ဆၢထံၣ်(တၢ်ထၢဖိၣ်လီၤဆီလၢကီၢ်ဆီထံးပုၤဘၣ်ဒိၣ်လၢသိလ့ၣ်အဂီၢ်)
- ဝံၤလ့ၢ်ထီၣ်ဆိတၢ်မၤဘူၣ်
- ★တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ထံကဝီၤထၣ်တၢ်သးဝံၣ်ရိအခါတၢ်ထၢဖိၣ်
- ★တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ
- ★ကမျၢၢ်ထါသးဝံၣ်ပျၢ်-“ယုၣ်ရူၤးစၢဆူညါ”
- ★တၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤပျၢ်-သရၣ်ဒိၣ်လၢၢ်ထူ
- ခံကတီၢ်တကတီၢ်-တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ထံလီၤသံးအတၢ်တူၢ်လိာ်
- ★တၢ်ကတိၤတူၢ်လိာ်-သရၣ်ဆၣ်လီၤအဲၣ်(ထံလီၤသံးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ်)
- ★တၢ်တူၢ်လိာ်တၢ်သးဝံၣ်-တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ထံလီၤသံးကျဲးစးကရၢ
- ★တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ဒုးနဲၣ်
- သၢကတီၢ်တကတီၢ်-ကဝီၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ပြုတၢ်ရဲၣ်လီၤ.

အိ(၂)

- ဂီၤ(၁၀:၃၀-၁၂:၀၀)န့ၣ်ရဲၣ်တၢ်ဘါအတၢ်ကွဲးနီၣ်
- ပုၤပၤလီၢ်ဆ့ၣ်နီၤ-သရၣ်ထူဝါ
- တၢ်ဒုတၢ်အူဆုၢ်န့ၣ်...သရၣ်ဆၣ်ယူၤ
- ပုၤဆုၢ်ထီၣ်ကမျၢၢ်ဆူတၢ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ကစၢ်ယွၤ...သရၣ်ဖိဝါ
- အိးထီၣ်တၢ်ဘါ...ဖးလံာ်စီဆုံ,ထုကဖၣ်,သးဝံၣ်“ဟဲလီၤကစၢ်ယွၤစၢ”
- ခွါယၢ်-လၢကျဲးစးကရၢအခါအိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ထၢဖိၣ်
- လ့ၢ်ထီၣ်တၢ်မၤဘူၣ်-လၢတၢ်သးဝံၣ်“တၢ်ဘျးတၢ်ဖိၣ်”
- ★ကမျၢၢ်ထါသးဝံၣ်-၄၄၈
- ★ဖးလံာ်စီဆုံ-ပုၤပၤလီၢ်ဆ့ၣ်နီၤ(မၤတၢ်၁:၈,ယရူၤ၄၃:၁၀-၁၂)
- ★ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကစီၣ်-သရၣ်ဒိၣ်တံၤမသး
- တၢ်ဂ့ၢ်-သုမ့ၢ်ယပုၤအုၣ်အသး
- တၢ်နီၤဖး(၁)သုမ့ၢ်(၂)ယပုၤ(၃)အုၣ်အသး
- တၢ်ထုကဖၣ်လၢခံလၢပုၤပၤလီၢ်ဆ့ၣ်နီၤ
- တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ
- တၢ်ကွဲးနီၣ်လၢအပူၤကွီၣ်တန့ၢ်
- ထါသးဝံၣ်ပျၢ်...,“ယုၣ်ရူၤးစၢ,ဟဲန့ၣ်ယသး”-တၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤပျၢ်-လၢသရၣ်ဒိၣ်သးန့ၢ်
- ကွၢ်က့ၤတၢ်မၤဘူၣ်န့ၢ်၁၆,၃၁၄ဘး

★မၤအကွဲးလိတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအတၢ်ကွဲးနီၣ်တခါခါအဂ့ၢ် (အဒိ- မုၢ်ထူၣ်တၢ်ဘါ,ကျဲးစးကရၢတၢ်ဘါ,သးစၢ်ကရၢတၢ်ဘါ,ကဝီၤတၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤဟါတၢ်ဘါ,.....)

၃.၄.ရဲၣ်လီၤတၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၁န့ၣ်ရဲၣ်)

(က)ကွၢ်ယုၤန့ၢ်တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤအကလုာ်ကလုာ်ဒီးန့ၢ်ကွၢ်အိၤအိၤ(တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အတၢ်ရဲၣ်လီၤ,တၢ်တုၤတၢ်ဖျိအတၢ်ရဲၣ်လီၤ,တၢ်စံးဘျုးအတၢ်ရဲၣ်လီၤ,အိၣ်ဘျးနံၤတၢ်ဘါအတၢ်ရဲၣ်လီၤ,တၢ်မၤလၢကပီၤအတၢ်ရဲၣ်လီၤ,ပုၤမံၣ်လၢခရံၣ်ပုၤတၢ်ဘါအတၢ်ရဲၣ်လီၤ.....)

(ခ) မၤအကွဲးထီၣ်တၢ်ရဲၣ်လီၤလၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ အစ့ၤကတၢၢ်တဂၤ (၃) ခါ ဝံၤသရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကွၢ်သမံၤမိးလီၤတၢ်လီၤဆဲး,ဘျီဘၣ်န့ၢ်အိၤဒီးမၤအကွဲးက့ၤတုၤအဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤတက့ၢ်.

အိၣ်(၁)

ပၢ်မုၢ်နံၤတၢ်ဘါတၢ်ရဲၣ်လီၤ

၁၉လၢယုၤ ၂၀၁၉န့ၣ်

- ★တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢလၢကဆုၤထီၣ်ပသးဆူကစၢ်ယုၤအိၣ်...ကျဲးစးကရၤ
- ★ဖးလံာ်စီဆုံ,ထုကဖၣ်,သးဝံၣ် “အိၣ်ဘါက့ၤကစၢ်”
- ★န့ၢ်ညါဒီးကတိၤတုၤလိာ်တမံၤ
- ★ခွါယၢ်အိၣ်ယုၤဒီးတၢ်ထၢဖိၣ်...ဖိဒီးမိာ်တဖၣ်
- ★လုာ်ထီၣ်တၢ်မၤဘျုး...ယတၢ်ထုးတီၤခဲလၢန့ၣ်မံၣ်အကဲနတၢ်တက့ၢ်
- ★ဖးထီၣ်လံာ်စီဆုံ...န့ၤတြီၤ၁၃၃,၁၇ဒီးထါသးဝံၣ်လၢကမျၢၢ်ဂီၢ်... “ပၢ်သ့ၣ်တၢ်န့ၣ်” အခါဟဲစီၣ်ထီၣ်ပၢ်လၢလဲၤပုၤကွံာ်ဟီၣ်ခိၣ်လံာ်အဂီၢ်တဖၣ်
- ★ဆၢကတီၢ်လီၤဆီလၢတၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤပၢ်လၢလဲၤပုၤကွံာ်တဖၣ်
- ◌ထုကဖၣ်စံးဘျုးယုၤလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအတၢ်န့ၣ်
- ◌ယုၤလၢအဝဲသ့ၣ်အသးကလီၤဘၣ်လၢပဝဲဖိလံာ်တဖၣ်အလီၤ
- ★ခွါယၢ်...ပၢ်တဖၣ်
- ★ဖးလံာ်စီဆုံလၢတၢ်စံာ်တဲၤတဲၤလီၤအဂီၢ်
- ★တၢ်စံာ်တဲၤတဲၤလီၤ...သရၣ်ခိၣ်
- ★ခွါထဲး
- ★တၢ်ကတိၤစံးဘျုးပၢ်...စီဆဲးဖိ
- ★တၢ်သးဝံၣ်လီၤဆီ...လၢဖိခွါဖိတဖၣ်
- ★ဖိဆဲးတဖၣ်တၢ်ဆၢဂ့ၤအတၢ်ဟ့ၣ်ဆူပၢ်တဖၣ်
- ★တၢ်ဟ့ၣ်ဆူပၢ်တဖၣ်...ကျဲးစးကရၤဒီးမိာ်တဖၣ်
- ★တၢ်ထုကဖၣ်လၢပၢ်တဖၣ်အဂီၢ်...ဝံးဝီမိာ်
- ★တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢပၢ်ခါၣ်စးကတိၤတၢ်တဂၤ
- ★တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ,စရုတၢ်ဟံာ်ဖျါ
- ★တၢ်ကတိၤစံးဘျုး
- ★တၢ်သးဝံၣ်ပျၢ်...ပၢ်သးဘိၣ်န့ၢ်အိၣ်ယုၤဒီး(၁ဒီး၅)
- ★ဆိၣ်ဂ့ၤပျၢ်ဒီးသးဝံၣ်ဆိၣ်ထွဲ “အၤမ့ၣ်”

အဒိ(၂)

တၢ်ဖျိအတၢ်ရဲၣ်လီၤ

ပှၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ-သရၣ်လီၤအဲၣ်ထူ

တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ-သဝီသီ

★တၢ်ဒုတၢ်အူဆၢန့ၣ်

★တလးမူးပိၣ်ခွါဒီအတံၤသကိးဟဲန့ၣ်

★တလးပိၣ်မုၢ်ဒီးအတံၤသကိးဟဲန့ၣ်

★အိးထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ-ပှၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ

(သးဝံၣ်-ဟဲလီၤကစၢ်ယွၤဒၢ)

★တၢ်သးဝံၣ် -သရၣ်မ့ၤထူထူဒီးအသကိး

★တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတလးမူးပိၣ်မုၢ်ဆူတလးမူးပိၣ်ခွါ

★တၢ်ဖးထီၣ်ခရံၣ်ဖိအတၢ်တုၤတၢ်ဖျိအဂ့ၢ် -ပှၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ

★တၢ်ဖျိ -သရၣ်ဒိၣ်ကပီၤစ့

★တၢ်သးဝံၣ်စိလိၣ် -သရၣ်ဂ့ၤထူ

★တၢ်ထုကဖၣ်လၢန့ၣ်ဖိထၢဖိအသီအဂီၢ်-ဖုသရၣ်ဒိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်မုၢ်

★တၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢတၢ်ဖျိလိာ်အုၣ်သးအပူၤ-တၢ်သးဝံၣ်လၢသရၣ်အဲၣ်ဒိၣ်မူ

★တၢ်ကတိၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဘါန့ၣ်ဖိထၢဖိအသီ-သရၣ်ဒိၣ်မူလါ

★တၢ်သးဝံၣ်

★တၢ်စံးဘျး -န့ၣ်ဖိထၢဖိအသီ

★တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ

★တၢ်ထုကဖၣ်ကျါတံၢ်

★ကမျါထါသးဝံၣ် -ဖဲတၢ်အဲၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်ပူၤ

★ဆိၣ်ဂ့ၤပျါတၢ် -သရၣ်ဒိၣ်ထူထူ

၃.၅.ကွဲးတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါသ့ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(က)ယုန့ၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါအကလုာ်ကလုာ်အဒိဒီးဒုးကွၢ်ကွီဖိ(၁၅-၂၀မံးနံး)

တၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်, တၢ်ကွဲးမုၢ်လၢတၢ်တုၤတၢ်ဖျိ, တၢ်ထီၣ်က့ၤဟံၣ်(ဒၢး)သီ, တၢ်ဟံးစီဆံၣ်ဝဲၤလီၤ, တၢ်မၤဘျီမၤပွဲ
ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂ့ၢ်အဂၤဖဲအလီၤအိၣ်

(ခ)မၤကွဲးလိတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ(၅-၁၀)ခါကွၢ်ဘျီဘၣ်ဒီး ဒုးကွဲးက့ၤတုၤအဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ(၄၀-၄၅မံးနံး)

တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်အစ့ၤကတၢၢ်ကဘၣ်အိၣ်ယုၣ်ဒီး

- (၁) တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲး
- (၂) တၢ်ဆၢကတီၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး
- (၃) တၢ်လီၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး
- (၄) ပုၤဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်အမံၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲး

အိၣ် (၁) -ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ် နူဖီသဝီဖိကိးဂၤ လၢကဟဲအိၣ်ဖိၣ်သကိးဘၣ်ယူယူဖိးဖိး လၢတၢ်ယုသကိးကျဲ
လၢပဏုသဝီအတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢအတုၤအိၣ်ပုၤသတူၢ်ကလၢအယိန့ၣ်တက့ၢ်.ပကအိၣ်ဖိၣ်သကိးဖဲနူသဝီတၢ်အိ
ၣ်ဖိၣ်ဘျီၣ်န့ၣ်အပူၤဖဲလၢယူၤထီၣ်၃သီမုၢ်ယဲၢ်နံၤဟါၤ၆:၀၀န့ၣ်ရံၣ်တီတီန့ၣ်လီၤ.

သဝီသးပုၢ်မူဟဲ

အိၣ် _____ (၂) -ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ဒီးပုၢ်ဝဲၢ်,မိၢ်ပၢ်,

ဖံးဘူးညၣ်တံၢ်လၢကဟဲသးခုယုၣ်ဒီးပုၤလၢပတၢ်တုၤဖျိပဖိမုၢ်နီၢ်ဖိလီၤအဲၣ်ဖဲလၢယူၤလံထီၣ်၁၅

သီ,မုၢ်ယုနံၤ ၂၀၁၂န့ၣ်-ဂီၤ၁၀:၀၀န့ၣ်ရံၣ်ဖဲတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ထံဖိခံန့ၣ်လီၤ.

ဆဲးလီၤ

သးပုၢ်ဖိဆံးဒီးသး ပုၢ်မုၢ်ဝါဖိ

တၢ်မၤလိ(၄)

တၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါဒီးပမံၤပပှၢ်တၢ်ကတိၤဒိဒီးတၢ်ပိုၤပံၤပိုၤပိုၢ်

(၁၀န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ

ဒ်သိးကွီဖိတဖၣ်ကသ့ၣ်ညါဝဲလၢပမံၤပပှၢ်အတၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါ,အတၢ်ကတိၤဒိဒီးတၢ်ပိုၤပံၤပိုၤပိုၢ်တဖၣ်
မ့ၢ်ပတၢ်န့ၢ်သါအလံအလၢလုၢ်ပူၤဒိၣ်လၢပကြၢၤပၢ်ဟံးယၢ်ကျၢၤက့ၤအိၤ

ဒ်သိးကွီဖိကသ့ၣ်ညါဝဲလၢကညီကိၣ်မ့ၢ်ကိၣ်လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပူၤဒိၣ်လၢအိၣ်ဒီးအိၣ်ပညိၣ်အိၣ်အယိၣ်

(က)သိၣ်လိတၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါ(၃န့ၣ်ရံၣ်)

(ခ)သိၣ်လိပမံၤပပှၢ်တၢ်ကတိၤဒိ(၄န့ၣ်ရံၣ်)

(ဂ)သိၣ်လိတၢ်ပိုၤပံၤပိုၤပိုၢ်(၃န့ၣ်ရံၣ်)

(က)သိၣ်လိတၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါ(၃န့ၣ်ရံၣ်)

၁.မၤအဖးလိဘျးဘျးဘျီးဘျီး(၃၀မံးနံး)

၂.တၢ်န့ၢ်အိၤဒိဖျိလိၣ်ကွဲက့ၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

၃.မၤအဆိကမိၣ်ထီၣ်န့ၢ်တၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါလၢန့ၢ်ဟူညီန့ၢ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်တဘၣ်တၢ်ကွဲးလီၤဒံးဖဲအံၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
(၃၀မံးနံး)

၄.မၤအမၤတၢ်မၤဂဲၤလိတဖၣ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ကတိၤဒိမိၢ်ဖါတဖၣ်

၁.မၤအဖးလိဘျးဘျးဘျီးဘျီး(၃၀မံးနံး)

ကစၢ်ကလိ

ကဒံကဒါ

ကလိၣ်ကလၢ်

ကလုၢ်ကလိၤ

ကတံၢ်ကတူၢ်

ကနူးကန့ၣ်

ကမၤကမၢ်

ကရီကဒး

ကနူၤကပၤ

ကတံၢ်ကတူၢ်

ကၢ်မုၢ်ကၢ်တူၢ်

ကသူဟီၣ်ဘီၣ်

ကာလာ်ကာလု
ကာ်ခိ်ကာ်နာ်
ကာ်သုကျူသံ
ကဲဘျူးကဲဖိ်
ကဲထီ်လိ်ထီ်
ကဲထီ်ကဲထီ
ကဲကီးကဲယီ်
ကဲဒိ်ကဲပှ်
ကီးမံကီးမိ
ကီးကလု်ကီးမိ
ကိ်လိ်ကိ်တိ
ခိ်ခံကဒါ
ချူးဆာချူးကတိ်
ဂု်လိ်ဘိ်လိ်
ဂိမိ်သကိး
ဂု်ဆု်ပျိဆု်
ဂု်ဖံးဂု်မၤ
ယု်ဂု်ယု်ဝိ
ယု်မုံဟးဖျိး
ယုယုဖိးဖိး
ယိ်ခိၤဝု်ခိၤ
စုလိ်ခိ်ခိ်
စိ်မံစိ်နာ်
တသုတဘိ်
တလိၤတိ်တလိၤဆဲး
တမု်တပၤ
တဂုၤတဝါ
တသူတသု်
တၢ်ကိ်တၢ်ခဲ
တၢ်တိတၢ်လိၤ
တၢ်မု်တၢ်တိ
တၢ်မံထံမံနိ
တၢ်စိတၢ်ဆုံ
တၢ်စု်တၢ်နာ်
တၢ်တုတၢ်ဖျိ

တၢ်ဆဲၣ်တၢ်ကွံ
တၢ်ယူတၢ်ဖိး
တၢ်သုၣ်ခုသးခု
တၢ်သုၣ်စူၤသးစူၤ
တၢ်သုၣ်ညါသုၣ်ခိး
တၢ်သုၣ်ဝံၣ်သးဆါ
တၢ်သုၣ်အးသးအး
တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤ
တၢ်ဟီၣ်တၢ်ယၤ
တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ
တၢ်လူၢ်တၢ်တြီၤ
တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ
တၢ်သံတၢ်ပှ်
တၢ်ဟီၣ်တၢ်ယၤ
တၢ်သံတၢ်ပှ်
တၢ်သုၣ်အးသးအး
ထံကျိထံကွၢ်
န့ၣ်န့ၣ်စံးအါ
ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်
ဒိၣ်တုၢ်ဒိၣ်ပှ်
ပန့ၣ်ဟးဆဲး
ပှ်ပှ်ဆါဆါ
ပှ်ပှ်ချ့ချ့
ပၤကဒံပၤကဒါ
လီၤတံၢ်လီၤဆဲး
နးအိၣ်နးအိ
ဒိးစုၣ်နးဘျါ
ဒိဘူးဒိတံၢ်
ပှ်န့ၣ်လံၤ
ပိၢ်မုၢ်ပိၢ်မၤ
ပိၢ်တံၢ်ပိၢ်ခါ
ပှ်န့ၣ်ပှ်ယိ
ပှ်အါပှ်သီ
ပှ်ဂ့ၤပှ်ဝါ
ပှ်မုၢ်ပှ်ခုၣ်

ပှၤခုပှၤဆှါ
မုၢ်ကမဲးဖိၣ်ယဲ
ဖံး ဘူးညၣ်တံၢ်
ဖိလံးပျဲၣ်ဘိၣ်
ပနံၣ်တၢ်ကၤ
ပုၣ်ထီၣ်ယုၤလီၤ
ပူထီၣ်လီထီၣ်
ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ
ဘၣ်မိၣ်ဘၣ်မး
လီၤကဟုလီၤကညီၢ်
လီၤစူၣ်လီၤစဲၤ
လီၤရၢၢ်လီၤစၢၢ်
လီၤစိၤလီၤယၣ်
လီၤတံၢ်လီၤဆဲး
လီၤတူၣ်လီၤကၢ်
လီၤပျံၤလီၤဖုး
လီၤမုၢ်လီၤဖး
လီၤဆုၤလီၤပလုၤ
လီၤလိၢ်လီၤလး
လီၤတိၢ်လီၤဆိ
လီၤကမၤလီၤကမၣ်
လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်
လုၣ်သ့ၣ်ခါပတ်
လုၢ်အိၣ်လုၢ်အိ
လုၢ်လၢ်ထူသနူ
လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်
လိၢ်လံးဖိယး
လီၤမူၤလီၤမၢ်
လီၤမုၢ်လီၤဖး
လီၤပြီလီၤပြါ
လီၤဘုံးလီၤတီၤ
ဝံၣ်သိဝံၣ်ဘဲး
သရၣ်သမါ
သိၣ်လိန့ၣ်ယုၤ
သံၣ်သုမိၢ်ကျၢ်

သျှင်ကညီသးကညီ၊
သျှင်ကညီတၢ်သု,သးကညီတၢ်ဘၣ်
သျှင်ကုသးပုၢ်
သျှင်ပိၢ်သးဝး
သူးသ့ၣ်လၢကပီၤ
သျှင်ဒိၣ်သးဖျိး
သျှင်က့ၣ်သးကါ
သုးမုၢ်သံၣ်ဘိ
သက့ၢ်ကညး
ဟံးဃာ်ပၤဃာ်
ဟါမူၤဟါမၢ်
ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤ
အထူးအစီ
အသံးအကၢ်
အါစုအါဘျီ
အါဒံအါဂၤ
အ့ၣ်ဂံၢ်အ့ၣ်ထူး
အ့န့အ့စီၢ်
အိၣ်ကၤအိၣ်ခိး
အိၣ်ကၤအိၣ်ကျဲၤ
အိၣ်ဘံးအိၣ်သာ
အိၣ်ဘျဲၣ်အိၣ်စဲၣ်
တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး
တၢ်သူတၢ်စွဲ
တၢ်အိၣ်တၢ်ကွံ

၂.တိန်နီအိဒီဖိုလိန်ကွဲကွမ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

စုကဝဲပီးလီလကွမ်အဂီၢ်...တၢ်ကတိၤဒီမိၢ်ဖါတဖျၢၣ်န့ၣ်နီၤဖးအိၤခံၣ်-အခိပညီ
တၢ်ကတိၤဒီမိၢ်ဖါတဖျၢၣ်န့ၣ်အလံာ်ကွဲတီၣ်ဖိကအိၣ်ခံၣ်

■ မၤန့ၣ်အိၤအံၤတုၤအကူတၢ်ကတိၤဒီမိၢ်ဖါလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤပာ်အသိး

၂.၁.မၤကွဲဖိတဖၣ်ဆုၣ်နီၤကဝီၤကျိၤဒီးနီၤလီၤန့ၣ်အိၤလံာ်အကွဲတဖၣ်ပဲၤသိးသိး

■ မၤကွဲဖိတဂၤပာ်လီၤဆိအလံာ်ကွဲလၢန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတခီဝံၤဒီးအသကိးအဂၤ တဂၤဂ့ၤတဂၤဂ့ၤလၢအအိၣ်
ဒီးအလံာ်ကွဲလၢအတၢ်ကတိၤဒီကူၢ်ဒီးအဝဲအတၢ်ကတိၤန့ၣ်မၤပာ်လီၤဖဲအဝဲအလံာ်ကွဲကပၤ

■ ဝံၤဒီးပုၤခံၣ်တဂၤလၢအပာ်လီၤပဲၤထီၣ်ပုၤတၢ်ကတိၤဒီမိၢ်ဖါတဂၤအံၤကပာ်လီၤကဒီးအလံာ်ကွဲလၢ
အသိတခီ-ဝံၤဒီးအသကိးလၢအကျါလၢအတၢ်ကတိၤဒီကူၢ်ဒီးအိၤအိၣ်တဂၤကပာ်ဝဲဖဲအလံာ်ကွဲခိကပၤဝံၤဒီး
ကမၤဝဲဒ်ပုၤခံၣ်တဂၤမၤဝဲအသိးဒ်န့ၣ်ကွဲၤကွဲၤဒီးပုၤလၢအလံာ်ကွဲလၢဆိကတၢ်တဂၤန့ၣ်မၤန့ၣ်တဖျၢၣ်မၤ

၃.မၤအဆိကမိၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်ကတိၤဒီမိၢ်ဖါလၢန့ၣ်ဟူညီန့ၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်တဘၣ်တၢ်ကွဲလီၤဒီးဖဲအံၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
(၃၀မံးနံး)-ပုၤလၢမၤန့ၣ်ဝဲအါကတၢ်န့ၣ်ကျဲၤပာ်တၢ်လၢကဝီၤလၢအဂီၢ်တက့ၢ်.

၄.မၤအမၤတၢ်မၤဂဲၤလိတဖၣ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်မၤဂဲၤလိ(၁)

မၤပုၤကွဲတၢ်ကတိၤဒီမိၢ်ဖါတဖၣ်အံၤအကူၢ်တက့ၢ်.

ကစၢ်.....

.....ကဒါ

ကလိာ်.....

.....ကလိၤ

ကတံာ်.....

.....ကဒုၣ်

ကမၤ.....

.....ကဒး

ကနူၤ.....

.....ကတူၣ်

ကၢ်မုၢ်.....

.....ဟီၣ်ဘီၣ်

ကၢ်လၢၢ်.....

.....ကၢ်နၢ်

ကၢ်သ့.....

.....ကဲဖိုၣ်

ကထိန်.....
ကထိ
 ကကိး.....
ကပှ်
 ကိးမံ.....
ကိးမို့
 ကိ်လိ်.....
ကဒါ
 ချူးဆါ.....
ဘိုလိ်
 ဂိးမိ်.....
ပျိဆူ်
 ဂှ်ဖံး.....
ဃှ်ဝိး
 ဃှ်မုံ.....
ဖိးဖိး
 ဃိ်ခိး.....
ခိ်ခိ်
 စိ်မံ.....
တဘ်
 တလိ်တံ်.....
တပါ
 တဂုး.....
တသ်
 တဂ်ကိး.....
တဂ်လိး
 တဂ်မု်.....
မံနိ
 တဂ်စိး.....
တဂ်နံ
 တဂ်တုး.....
တဂ်ကုံ
 တဂ်ယူး.....
သးခု

တၢ်သုၣ်စုၤ.....
.....သုၣ်ခိး
တၢ်သုၣ်ဝံၣ်.....
.....သးအုး
တၢ်ဟးဂုၢ်.....
.....တၢ်ယၤ
တၢ်မုၢ်.....
.....တၢ်တြီၤ
တၢ်လီၤ.....
.....တၢ်ပုၢ်
တၢ်ဟီၣ်.....
.....တၢ်ပုၢ်
တၢ်သုၣ်အုး.....
.....ထံကွၢ်
ဒုၣ်ဒွဲၣ်.....
.....မုၢ်မုၢ်
ဒိၣ်တုၢ်.....
.....ဟးဆဲး
ပုၢ်ပုၢ်.....
.....ချၢချၢ
.....ပၤကဒါ
လီၤတၢ်.....
.....ဒုးအီ
ဒိးစုၣ်.....
.....ဒိတၢ်
ပုၢ်ဒုး.....
.....ပိၣ်မၤ
ပိၣ်တၢ်.....
.....ပုၤဃီၤ
ပုၤအၤ.....
.....ပုၤဝါ
ပုၤမုၢ်.....
.....ပုၤဆါ
မုၢ်ကဲ.....
.....ညၣ် တၢ်

ဖိလံ.....
တၢ်ကၢ
 ပုၣ်ထီၣ်.....
လီၤထီၣ်
 ဘၣ်ကီ.....
ဘၣ်မး
 လီၤကဟု.....
လီၤစဲၤ
 လီၤရၢၢ်.....
လီၤယၣ်
 လီၤတၢ်.....
လီၤကၢ်
 လီၤပျံ.....
လီၤဖး
 လီၤဆု.....
လီၤလး
 လီၤတၢ်.....
လီၤကမၣ်
 လုၣ်ကီ.....
ခါပတၢ်
 လုၣ်အိၣ်.....
ထူသနူ
 လုၣ်ဒိၣ်.....
ဖိပး
 လီၤမူ.....
လီၤဖး
 လီၤပြီ.....
လီၤတီၤ
 ဝံၣ်သိ.....
သမါ
 သိၣ်လိ.....
ဇိၣ်ကျၢ်
 သုၣ်ကညီ.....
သးကညီတၢ်ဘၣ်
 သုၣ်က့.....

.....သးဝး
သူးသုၣ်.....
.....သးဖျိး
သုၣ်ကုၣ်.....
.....သံၣ်ဘိ
သက့ၣ်.....
.....ပၤယၢ်
ဟါမူၤ.....
.....ဟးဂီၤ
အထုး.....
.....အကၢ်
အါစုး.....
.....အါဂၤ
အုၣ်ကံၢ်.....
.....အ့စိၢ်
အိၣ်ကၤ.....
.....အိၣ်ကျဲၤ
အိၣ်ဘျံး.....
.....အိၣ်စဲၣ်
တၢ်အိၣ်.....
.....တၢ်စွဲ
တၢ်အဲၣ်.....

(ခ)သိင်္ဂလီပမုံပပှ်တၢ်ကတိၤဒိ(၄န့ၣ်ရံၣ်)

ပမုံပပှ်အတၢ်ကတိၤဒိတနီၤဒိးအခိပညီ

တၢ်ပညိၣ်

☞ ဒ်သိးကိဖိကသ့ၣ်ညါဘၣ်ပမုံပပှ်အတၢ်ကတိၤလုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ် ဒီးဟံးန့ၢ်တၢ်မၤလိအိၣ်မူၤဒ်တၢ်ကတိၤ ဒိအတၢ်န့ၣ်ကျဲဟ့ၣ်ပလီၢ်အိၣ်ဝဲအသိး

တၢ်သိၣ်လိအစုၤပိးလိ

★တၢ်ကတိၤဒိလၢတၢ်သိၣ်လိကိဖိတဖၣ်အလံာ်က့တဆၢတခီ,ဝံၤထူယာ်အီၤတထူတထူ

(က)တဲန့ၢ်ပၢ်လီၤတံၢ်အီၤတၢ်ကတိၤဒိတဖၣ်အခိပညီ(၁:၃၀န့ၣ်ရံၣ်)

(ခ)မၤဖိၣ်တၢ်ဖးဒိးတၢ်ကတိၤဒိလၢအဖိၣ်ထီၣ်န့ၢ်ဝဲမၤတဲဖျါထီၣ်အခိပညီ(၁:၃၀န့ၣ်ရံၣ်)

(ဂ) တၢ်မၤဂဲၤလိလၢကမၤကွၢ်က့ၤကိဖိတၢ်န့ၢ်ပၢ်တၢ်ကတိၤဒိတဖၣ်(မ့ၢ်ပုၤခရံၣ်ဖိ မ့တမ့ၢ် လံာ်စီဆုံကိဖိန့ၣ် မၤအဒူးဘၣ်ထဲဒီးလံာ်စီဆုံအဆၢလၢအခိပညီလီၤဂၢ်လိာ်သး)(၁န့ၣ်ရံၣ်)

(က)တဲန့ၢ်ပၢ်လီၤတံၢ်အီၤတၢ်ကတိၤဒိတဖၣ်အခိပညီ(၁:၃၀န့ၣ်ရံၣ်)

၁.ပုၤပျၢၤစၢ်မၤကၢ်တၢ်ပံ...အခိပညီ-ပုၤလၢအသးစူၤဒီးအသးဆိၣ်လီၤအသးတဖၣ်န့ၣ်ကဒိတံၢ်ဒိသကိး န့ၣ် လံာ်ဒီးပုၤအဒိၣ်ပုၤအဆူၣ်တဖၣ်လီၤ.

၂. သ့ၣ်မုၢ်တအိၣ်မုၢ်အူလီၤပံာ်...တုၤတၢ်အတၢ်သိတအိၣ်လၢၤဘၣ် ဒီးတၢ်ထီၣ်န့ၢ်ထီၣ်ဒါဒီးတၢ်ကိာ်တၢ်ဂီၤလီၤ မၤလၢအကစၢ်ဒ်ဝဲလီၤ.

၃.တလူၤဘၣ်ဒီးယုာ်, တယုာ်ဘၣ်ဒီးလူၤ...ပတၢ်မၤသရူးကမၢ်တဖၣ်ပမ့ၢ်သမၤဘၢအီၤဘၣ်ဆၣ်,ပသးတဂၢ် တကျၢၤလၢအယိဘၣ်.

၄.ဘၣ်ပုၤသုတသးခု, ဘၣ်ဆါသုတသးအူး...ဒ်ပတကြၢၤသးခုဘၣ်လၢပတၢ်အိၣ်ကူးအိၣ်ပုၤအပူၤဘၣ်အသိး န့ၣ်,ပတကြၢၤသးအူးစ့ၢ်ကိးလၢပတၢ်အိၣ်ဝံၤအိၣ်စ့ၢ်အပူၤဘၣ်.

၅. ထုတအိၣ်ထီၣ်တဘၣ်ထု,ထီၣ်တအိၣ်ပျံၤတထူးဖျူး...တၢ်မၤသရူးကမၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ် ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ပံာ် ကမၢ်အလီၢ်တအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်.

၆. မုၢ်ဟဲထီၣ်ဆဲးသ့ၣ်လၢ်ကိးဘၣ်,တၢ်ဟဲစူၤစီၣ်သ့ၣ်လၢ်ကိးဘၣ်...တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒီးတၢ်သဘျူအိၣ်ဝဲလၢပုၤ ကိးဂၢ်အဂီၢ်,ဖဲဒ်ကယံာ်ပုၤလၢအသးအိၣ်ဒီးယုထံၣ်မၤန့ၢ်အီၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

၇. ခိုင်အိုင်ဒီးအကျို၊ ခိုင်အိုင်ဒီးအသလူး... တ်ကုန်သုဒီးတံသးဆးအဘူးအလဲအိုင်ဝဲဒီးပုကိးဂါဒဲးလါ တ်လါကပီအဂီလီ.

၈. ဖိုင်လါယဲကနူ၊ ဖိုင်လါယဲကနု... ပုလါအဆိုင်လါအသးနုတံကိတ်ဂါတအိုင်ဘူး ဒီးအီထဲသိး ပုလါအဟ်ထိုင်ထီအသးဘု.

၉. ပမံဆူပဆါ၊ ပဆါဆူပသံ... တ်နးတံဖိုင်အိုင်ထံးလါအစးထိုင်အသးလါတံကါတံကျူအပူနု အကတံကဆုပုဆုတံဟးဂါခဲလါလီ.

၁၀. မုဒိုင်ညုဟဲ၊ မုပံညုလဲ... န်တံအိုင်ကုးအိပဲမါအါထိုင်ပတံသကိးသုဝဲအသိးနု တံဖိုင်တံ ယံစုကိးမါစုလီပတံသကိးသုဝဲလီ.

၁၁. တံထီပုဒီဘု၊ တံဖုပုပဲတံ... ပုကဲဒိုင်လါအရဲဖဲးရဲမါနုကဲဒီးနုအါထိုင်တံဖဲပုအကါအိုင် တံစုတံခိုင်ဒီးမါတံတမုအခါဒိုင်လဲလီ.

၁၂. ထံလီလူတပဲ၊ တဒိုင်လီလူတပဲကုအလီဘု... ပုအဂုတဂါဒိုင်လဲမုမါကမုတံဒီးလါခဲကု မုဂုကုးစးမါကုဝဲဂုထဲထဲလဲဘုဆုအသူးအသုတအိုင်ထဲသိးအတံအိုင်မုလါအကီဘု.

၁၃. ဒုသံတတံအိုင်၊ ညုသံတတံအမဲ... ပုအါလါအတပီယံလီကုအသးနုလါမုနုအကတံ ဒိုင်လဲကတံဘုကုတံလါအမါဝဲဒီးသံဒိုင်လဲလါတံနးတံကျဲအပူလီ.

၁၄. တလံဆံးကိပု၊ ဘူးဆံးကိစထီ... ပမုသုညါလါတံတမံအါဝဲသိဝဲလံဒီးပမုဟးဆူးအီနုပက ပုဖူးဘုဆု၊ ပမုလဲတြုအီဒီးတံဘုယိုင်အလီအိုင်ဝဲဒိုင်မးလါပကစဲဘူးဒီးအီနုလီ.

၁၅. ကဆီပုယီလီဘုကုအကမု... ပမုမုတံထဲလဲထဲလဲဘုဆု၊ ပဘုဘုကုပသးအလီအိုင်ဝဲ အါမးဒဲးပတံမါသုတဘုဒိဆါကုပနီကစါဒိုင်ပဝဲတဂုနုလီ.

၁၆. ယိုင်လိတ်တလီသံး၊ ပနါအနုတလီထိုင်ဘု... တံလါအမါသးတသုအိုင်ဝဲတသုတဖုနု၊ ပမုမု လါအီသပုပုဒီးကမုတံလါအမါလီဘုးလီတံပုဒိုင်မးလီ.

၁၇. တံအဘုလဲလါအိုင်၊ တံတဘုယုလါအဒဲး... ပမါတံလါအဘုနုပုတသုထိုင်ကဲဆိးဘုသ နုကုပမုမါဘုတံအါနုပုညီနုထိုင်သုညါနုဟူအီချမးလီ. တံအဘုအမုအတီနုတအိုင်ဖျါထိုင် လါအဆီအချဘု.

၁၈. တကျိုင်အိုင်ဘု၊ သပုအိုင်သူ... ပမုဂုလိတ်တံနုတံတံလါပတံအိုင်မုအပူဒီးပဒီးနုတံကအါနုပ အိုင်တံစုတံခိုင်တကုလီ.

၁၉. ဆီမိပုဟုခံဘုတထာယီအိုင်ကျဲ ... တံလဲလါညါလိတ်သး လါတံအိုင် ဒီးတံဟုဂုလီလိတ်ပလီမု တအိုင်ဘုနုပတံဖဲး တံမါကကဲထိုင်တံကလိကလိခဲလါလီ.

၂၀. မှီခိုတုအသံ, မှီကွက်ကွက်တုအကဲ... တုပတ်လီလံပသးလၢပကမၤတၢ်ဒီးမံပမၤအီၤတုအကဲထီၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖှိၣ်သ့ဝဲတမံၤမံၤန့ၣ်တက့ၢ်.

၂၁. ဘျီၣ်ဆုၢ်တသ့လၢၣ်ပၢ်ဝၣ်, ထီၣ်တၢ်တသ့လၢၣ်မိၢ်လုၣ်... ပမ့ၢ်တမၤဒ်မိၢ်ပၢ်သရၣ်သမၤအတၢ်ဘၣ်အသးဘၣ်ဒီးကမ့ၢ်တၢ်မၤတက့ၢ်က့ၤအသးလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်လၢၣ်ဘျီၣ်လၢၣ်စ့ၤအယိၣ်ဒိၣ်မးလီၤ.

၂၂. ပအိၣ်ကုၤဘၣ်ရုၤဘျီၣ်... တၢ်လၢပမိၣ်န့ၢ်သးလီၤအီၤတမံၤန့ၣ်ပဘၣ်လူၤန့ၢ်စ့ၢ်ကိးအီၤဒီးမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုပသးဒီးတၢ်တမံၤန့ၣ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလီၤ.

၂၃. မုၢ်ဟဲထီၣ်တအိၣ်ဒီးအဖျိ, မုၢ်လီၤန့ၣ်တအိၣ်ဒီးအပူၤဘၣ်... ပတထံၣ်တုၣ်ကွၢ်ဖျါတနံၤဘၣ်တနံၤတၢ်ကမၤအသးတဖၣ်အယိ, ပကဘၣ်ပလီၢ်ပသးထီဘိလီၤ.

၂၄. ထိးတံၢ်လူၤအသ့, ပုၤကညိလူၤအဟံၣ်ပူၤ... ပမ့ၢ်မၤတၢ်လၢအဖိးမံဒီးတၢ်ဘျးဒီးအိၣ်ဆိးလၢပလီၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပပျံၤတၢ်အၤလၢအကဟဲထီၣ်ဒါပုၤတအိၣ်နီတမံၤဘၣ်.

၂၅. ထီၣ်ဒိၣ်အဒံၣ်ဒိၣ်, ထီၣ်ဆံးအဒံၣ်ဆံး... ထီၣ်သတြီၤနသး ဒီးပုၤဒိၣ်ပုၤထီတဖၣ်တဂ့ၤဒ်နမ့ၢ်တၢ်အသိးန့ၣ်ကတီၤနသးဂ့ၤဂ့ၤတက့ၢ်.

၂၆. ပလုထံၣ်ဖိ, ထံၣ်ဖိအ့ၣ်ပုၤ... ပမ့ၢ်ဖံးသိး ဒီးပုၤလၢအတကိာ်တသိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, အါဘျီန့ၣ်ကအမၤဟးဂီၤပသးပသ့ၣ်, ပလၢကပီၤလီၤ.

၂၇. ပကစၢ်ပတက့ၣ်သံ, ဘုၣ်ပတအိၣ်လီၤတူၢ်... ပတကြးသးပုၤနီၣ်ဒီးလဲၤသဒၣ်ထီၣ်ဒါပတၢ်ဘျးတၢ်ဖှိၣ်အကစၢ်ဘၣ်.

၂၈. တၢ်သရူးနွံကဘျး, တၢ်ကမၢ်နွံကထၢ... တၢ်သရူးကမၢ်န့ၣ်ပူၤကွံာ်ပုၤတမံၤ, ဒီးခိးလီၤဒီးပခိၣ်တမံၤမံၤအယိဒ်သိးပသ့တမၤဘၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်ပကဘၣ်ထၢၣ်ထံပသးထီဘိလီၤ.

၂၉. ဘုအိၣ်ဒီးအဖ့, စ့အိၣ်ဒီးအတီၢ်... သ့ၣ်ညါလၢကယဲၢ်တၢ်လၢနမၤအီၤတမံၤလၢလၢန့ၣ်အဘူးအလဲကတုၤအိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

၃၀. အိၣ်ဒံပယဲၤဒ်အထံး, အိၣ်လုၢ်ပဒူးလုၢ်အမုၢ်... တၢ်လၢပမၤအီၤကိးမံဒီးန့ၣ်မံပယုသ့ၣ်ညါအဂ့ၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးတက့ၢ်.

၃၁. ထံၣ်ညါရိ, ထံၣ်ကိာ်ညါပြု... ပုၤလၢအအိၣ် ဒီးတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံာ်, တၢ်သ့ၣ်ဂ့ၤသးဝါတဖၣ်န့ၣ်အတံၤသကိးကမၢ်ကဖိးဒီးအီၤအါဝဲလီၤ.

၃၂. ထိးတံၢ်မံတယုာ်, ပုၤဖါမံတသါ, ပမံဆူၣ်ပအိၣ်ဃး... တၢ်ကၢၣ်တၢ်ကျူ, တၢ်မံခဲမံသပုၤ, တၢ်ထုရူၤထုပျၢ်န့ၣ်ဟဲစိာ်န့ၣ်ပုၤလၢတၢ်အိၣ်ကုးအိၣ်ပုၤတသ့နီတဘျီဘၣ်.

၃၃. ပှၤကၢၢ်ဝံထံတၢ်ဝးအချၢ...ပှၤလၢအကၢၢ် ဒီးသးဆၢသးကတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်အတၢ်ဝံတၢ်ယိးကယၢဝဲလၢ တၢ်ပစုၣ်ပတုၤအဆၢကတီၢ်လီၤ.

၃၄. ပဟးဟံၣ်ပဖီၣ်သၢနံၤ,ပဟးကီၢ်ပဖီၣ်သၢနံၣ်...တၢ်အိၣ်မူဖုံဖုံညီညီ,တၢ်တကျၢၤန့ၣ်ကဒုးထံၣ်ပှၤလၢ တၢ်ဖီၣ်တၢ်ယၢလီၤ.

၃၅.ညၣ်အုၣ်လၢၣ်ပစံၢ်လၢအံၤသၣ်,အံၤသၣ်လၢၣ်ပစံၢ်လၢတၢ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်...ပှၤလၢအသးအိၣ်တူၢ်လိာ် တၢ်သိၣ်ဂ့ၤသီဘၣ်တဖၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အိၣ်လၢအဂီၢ်ထီၣ်တီၤ.

၃၆.ထံနၢၤမ့ၣ်မ့ၣ်ပံာ်,မ့ၣ်နၢၤထံထံသံး...တၢ်ရီၢ်ဖီၣ်ယူဖိးန့ၣ်အဂီၢ်ဆူၣ်ဒိၣ်မးလၢကမၤနၢၤတၢ်အဂီၢ်လီၤ.

၃၇. အိၣ်ဖုးကုးဖုး, ကတီၤဖုးကမၣ်ဖုး...ပကရၢကွၢ်တၢ်လၢပထံၣ်ဖုးထံၣ်ပျီၢ်အီၤတခါဒ်အံၤဒ်န့ၣ်ကမၣ်န့ၣ် ပှၤသ့လီၤ.

၃၈. ထံဒုတနၢၤထံဆုံ, သး ဒိၣ်တနၢၤသးစူၤဘၣ်...တၢ်ဟံးသးခုၣ်ခုၣ်မ့ၣ်မ့ၣ်အိၣ် ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆိကမိၣ် ဆးန့ၣ်မ့ၣ်တၢ်အဂ့ၤတခါလၢတၢ်မၤနၢၤအဂီၢ်လီၤ.

၃၉. ဝၣ်တဘိတဘဲထံ,ပှၤတဂၤတဝံတၢ်မံၤဘၣ်...တၢ်ဖံးတၢ်မၤန့ၣ်ကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်ဝဲတသ့လၢပှၤတဂၤအ ယိလီၤ.

၄၀.ပအိၣ်သကိးဝံၣ်,ပမံသကိးလၢ...တၢ်အိၣ်မူလၢအမ့ၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီး မ့ၣ်ဒ်သိးဖီၣ်ဒ်သိးလၢတၢ်သးတဖျၢၣ် ယီအပူၤန့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်.တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံတၢ်ယူတၢ်ဖိးအိၣ်အလီၢ်န့ၣ်တၢ်မ့ၣ်တၢ်ခုၣ်အိၣ်ဝဲလီၤ.

၄၁. မူတဒ်သိး, သံတလီၤပလိာ်ဘၣ်...ပှၤတဂၤဒီးတဂၤအတၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤခီဖျိ, တၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်,တဒ် သိးလိာ်အသးဘၣ်.

၄၂. ပဟးဒိၣ်ပဖီၣ်ဒိၣ်, ပဟးဆံးပဖီၣ်ဆံး...ပမ့ၢ်တအိၣ်ဂၢၢ်အိၣ်ကျၢၤလၢပကြၢၤအိၣ်အလီၢ်ဘၣ်ဒီး တၢ်နး တၢ်ဖီၣ်ကတုၤအိၣ်ပှၤလီၤ.

၄၃. ထံအတီအိၣ်ဒၣ်ဝဲ, မ့ၣ်အပူၤအိၣ်ဒၣ်ဝဲ...ပှၤအါဂၤသ့ၣ်ညါပှၤသ့ဝဲအယီအလီၢ်တအိၣ်ဝဲလၢပကစံးပ တၢၤလီၤပသးလၢပမၤတၢ်ဂ့ၤဒ်အံၤဒ်န့ၣ်ဘၣ်.

၄၄.သ့ၣ်လၢၣ်အိၣ်သုတပံာ်ယ့,ဝၣ်လၢၣ်အိၣ်သုတပံာ်ယ့...အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်လၢပှၤလၢနယၢၤဘၣ် ဒီးသန့ၤအသး လၢနၢၤဒီးသုတမၤနးမၤဖီၣ်အီၤလၢအတၢ်ကီတၢ်ခဲအမ့ၢ်နံၤတဖၣ်အပူၤတဂ့ၤ.

၄၅. ခိၣ်ဝါတိဆါခိၣ်ဝါဆဲး...ပှၤသ့ၣ်က့သးပှၤအတၢ်အိၣ်မူလၢတၢ်တီတၢ်လီၤအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ယံတၢ်လၢလၢအ လၢကပီၤအိၣ်ဝဲဒိၣ်နီၢ်မးလီၤ.

၄၆. သွန်တဟးအကနု, ပှကညီတဟးအကလှ်...တံးတံးကတိဒီးတံးဖဲတံးမၤမ့မ့တံးတံးမံးယီဒီးကမ့
တံးအဂ့ၤကတံးလၢပဂီၢ်လီၤ.

၄၇.ဝံဒ်ဂုၢ်, ကိာ်ဒ်န့ၣ်, ပါၢ်ခဲၣ်တံးဝဲ...အိၣ် ဒီးတံးသညးသပှ်န့ၣ်မ့တံးအသူးအသ့ၣ်အလၢကပီၤလၢပ
ဆၢတံးအပှၤအကလံၤတန့ၢ်ဘၣ်.

၄၈.ကူၣ်တဘၣ်ပဒဲ,စံၣ်တဘၣ်တၢအး,ကူၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ပဒဲကတိၤဘၢဝံၤ,စံၣ်မ့ၢ်ဘၣ်တၢအးပျါသ့ၣ်ဒုန့ၢ်...ပမၤတ
ၢ်တၢဒီးကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပှၤပဆိကမိၣ်တိာ်ဟ်အသီးတသ့ဝဲကိးဘျီဘၣ်အယိမ်ပသးအသ့တဟးဂီၤလၢအ
ယိတဂ့ၤ.

၄၉.ပှၤတဂၤဇိၤတပှဲၤပီၢ်တဘၣ်ယွဲၢ်,မဲာ်ဘၣ်ပံာ်တံးအိၣ်ကွၢ်,ခိၣ်ဘၣ်ဆဲးတံးတအိၣ်ခဲ...တံးကိးမံးဒဲးအ ပှၤ
ပမ့ၢ်မၤသကိးတံးဒီးသ့ၣ်ညါထွဲလိာ်ပခံန့ၣ်တံးအကမ့ၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဒ်လဲာ်ပှၤလၢအကတိၤန့ၢ်ခဲးတံးလၢ
ပဂီၢ်အိၣ်ဝဲဒ်လီၤ.

၅၀.သ့ၣ်တအိၣ်ထီၣ်စီၢ်လီၤထီၣ်လီၤတံာ်,တံးသ့တအိၣ်ထံယွၤထံလီၤသံး...တံးဖဲတံးမၤလၢအတအိၣ်ဒီးတံး
ပညိၣ်တိာ်ဟ်ဘၣ်န့ၣ်ကကဲထီၣ်တံးဟးဂီၤကလီကလီလီၤ.

၅၁.စိးဝဲၣ်ယးယူၤပတကွၢ်ထွဲအခံ,ပှၤမ့ၢ်ပှၤအတံးကတိၤပတဒိကန့ၣ်ဘၣ်...တံးလၢပသ့ၣ်ညါအီၤလၢအမ့ၢ်တံး
တကိာ်တသီၣ်ဒီးကဲဘျးကဲဖှိၣ်တသ့ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပဒုးဘၣ်ထွဲအီၤဒီးပတံးအိၣ်မူအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

၅၂. ထီၣ်ချုၣ်တလဲၤကၢဒီးအသ့, စီၤပတလဲၤကၢဒီးအမါဘၣ်. ..ပမၤတံးအါမံးဘၣ်ဆၣ်,ပတဲၤပျါအီၤတသ့
ခဲလၢာ်ဘၣ်အယိ,ပကြးန့ၢ်ပါၢ်လိာ်ပသးတဂၤဒီးတဂၤဒီးဆိၣ်ထွဲလိာ်ပသးလၢတံးဂ့ၤလီၤ.

၅၃.မၤတသ့ဒီပုၢ်ဝဲၣ်ကဲဒါ,မၤသ့သ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ကဲတံးသကိး...ပမ့ၢ်ခိၣ်စူကန့ၣ်အ့ၣ်အိၣ်ဒီးတံးကူၣ်တံးဆးလၢ
အဂ့ၤဒီးပပှၤဒီကလုာ်တကးဘၣ်ပါၢ်တုၤလၢကလုာ်အဂၤဒ်လဲာ်ကရိၢ်ဖှိၣ်ယူဖိးဒီးပှၤလၢတံးဟ်သးတဖျါၣ်ယီ
အပှၤလီၤ.

၅၄.သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအကိ,ဝဲၣ်အိၣ်ဒီးအပှၤ.သ့ၣ်ခိၣ်ကူၣ်လီၤဒ်အသး.ဝဲၣ်ခိၣ်ကူၣ်လီၤဒ်အသး...တံးဂံၢ်ဆံးဘါ
စၢ်အိၣ်ဒီးပဝဲပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ဝဲကိးဂၤဒဲးအယိပဟ်ကဖၤလၢပသးလၢပတံးအိၣ်မူအပှၤအလီၢ်တအိၣ်ဝဲဘၣ်.

၅၅.သဲးကစၢ်အိၣ်ဘၣ်သဲးသိ,နိၣ်ကစၢ်အိၣ်ညၣ်ခိၣ်ကိ.ဘုကစၢ်အိၣ်မ့ၤခွဲၣ်သိ,နူကစၢ်ဖဲးဘၣ်လုလီၤ...
ပှၤလၢအညီန့ၢ်ဟ်ထီၣ်ထီၣ်အသးလၢအတံးသ့တံးဘၣ်အယိတဖၣ်န့ၣ်တညီန့ၢ်အိၣ်ဘၣ်က့ၤတံးဘျးလၢအ
ယိဘၣ်.

၅၆. ဆီဖါအိန်အိဖျါလါအခိန်သံဉ်,ပုၤကညီဟူလါအမံ...ပတံၤမၤအဂ့ၤအဘဉ်န့ၣ်ကလိဉ်ဖျါထီဉ်က့ၤပသ့း ပသ့ၣ်ပလၢကပီၤဒဉ်ပဝဲလီၤ.

၅၇.ထွံဉ်လါအမိၤနၢဘဉ်တံၤ,သ့ၣ်လဉ်လါအဝးန့ၣ်ကလံၤအူ...ပုၤလါအအိဉ်ဒီးတံၤထံဉ်စိကွံၤဖျါလါအ ဘျူးအဖိဉ်ကအိဉ်န့ၣ်အီၤန့ၣ်ညီန့ၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးတံၤလါအတံၤမၤန့ၣ်အပူၤလီၤ.

၅၈.ပသးဒိဉ်ပဝဲဘဉ်ပခိဉ်,ပသးထီဉ်ပဝဲဘဉ်ပခိဉ်...တံၤသ့ၣ်ဒိဉ်သးဖျိးန့ၣ်တမၤဘဉ်တံၤအဂ့ၤနီတမံၤ ဘဉ်အယိကျဲးစးပၤနသးလါတံၤသးဒိဉ်ကလဲၤပူၤန့ၣ်တက့ၢ်.

၅၉.အ့ၣ်ဘဉ်အဘျါဉ်,အိဉ်ဘဉ်အမိ...ပမ့ၢ်မၤတံၤတမံၤမံၤဒီးမၤအီၤကျါၤသ့ၣ်ကျါၤသး,တုၤထီဉ်ထီဉ်ဘး လါလီၤသးမံန့ၣ်တက့ၢ်.

၆၀.ပျါပဲၤလါထီဉ်ဘးသ့ၣ်ခံတကိးဘ့ၣ်,ပုၤဒီကီၢ်တကဲသးပုၤကိးဂၤဘဉ်. ..မံပတံၤကဲပခိဉ်ဖးဒိဉ် ဒ်အမ့ၢ်တံၤ ယုထၢလုၢ်ဒိဉ်ပုၤဒိဉ်လါပုၤကလုၢ်အတံၤန့ၣ်သါအဂီၢ်တက့ၢ်.

၆၁.ပိၣ်မုၢ်မံဆူၣ်သးပုၤနီဉ်အဒါ, ပိၣ်ခွါမံဆူၣ်သးပုၤနီဉ်အကူၣ်...ပုၤလါအကၢဉ်အကျူတဖဉ်န့ၣ်ဖံးတံၤမၤ တံၤတသ့နီတမံၤဘဉ်.

၆၂.ညဉ်လံဉ်အါဘိအပူၤဒိဉ်...ပုၤအိဉ်သကိးအါဒ်အါဂၤန့ၣ်ကွံၤတိၢ်လိာ်အသးလါတံၤဖံးတံၤမၤအယိ,ထဲသိး ဒီးတံၤကြးကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်န့ၣ်ကဲထီဉ်ဝဲတသ့ဘဉ်. (တုၤပုၤအါန့ၣ်ကွံၤတိၢ်လိာ်အသးအယိတံၤဖံးတံၤမၤတ ကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်ဘဉ်.)

၆၃. ဆူၣ်ကဲဉ်ဆိးစၢ်, စၢ်ကဲဉ်ဆိးလီၤဘျး,ဆူၣ်ဖဲအဘဉ်စၢ်ဖဲအသ့...လါတံၤသိဉ်တံၤသီတံၤဟံးစုန့ၣ်ကျဲအပူၤ တံၤစံးတံၤကတိၤအဆူၣ်ဒီးအစၢ်မ့ၢ်အိဉ်ဝဲဒ်အကြးအဘဉ်အသိးခံမံလိာ်ဒီးကမ့ၢ်တံၤအဂ့ၤလါပုၤဒီးတံၤသိဉ် တံၤသီက့ၤတဖဉ်အဂီၢ်လီၤ.

၆၄.မိၢ်လုၢ်အဖိထီဉ်ဝံထံ,အါဂၤတံၤတုၤအီၤအါမံ...ဒီပုၤဒီဝဲလါမိၢ်တမိၢ်ယိပံတပံၤယိဒဉ်လဲာ်အတံၤအိဉ်မူလုၢ် လါသကဲာ်ပဝးတဒ်သိးလိာ်အသးဘဉ်.

၆၅.တံၤကမ့ၢ်အထံးတကီ,ဒ်ကွဲလီၤအုးလါအစီ...တံၤကမ့ၢ်မ့ၢ်တံၤလါအညီဝဲဒိဉ်မးလါပုၤတပလီၢ်အသးတ ဖဉ်ကမၤဘဉ်ဝဲလီၤ.

၆၆. ညဉ်ဆဉ်ဂီၤအုၣ်တဘ့အုၣ် ဒီချံ...ပုၤတဂၤမ့ၢ်အါဝဲသီဝဲဒီးပုၤဆိကမိဉ်အါသီယုာ်ဒီးပုၤအိဉ်ဘျးအိဉ်တံၢ် တဖဉ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၆၇.ပကတိၤပယီၤသ့,ပယီၤလီၤအိဉ်ပညဉ်ယ့...ပမ့ၢ်တကန့ၣ်ယုာ်ပုၤလီတံၤဝုၤတံၤတဖဉ်န့ၣ်ပဘဉ်န့ၣ်တံၤလီ တံၤဝုၤအကျဲတအိဉ်ဘဉ်.

၆၈. ထေးကျထေး,ပျက်ကျအပျက်...တံအိတ်အိတ်အိတ်ဝဲလၢပုလၢအပၤတၢ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်လၢကပီၤအိတ်
ဝဲလၢပုလၢအပးလုၢ်ပးကါအကစၢ်အဂီၢ်လီၤ.

၆၉.လၢကိးထီၣ်တၢ်လၢတၢ်န့ၣ်,ကျိၤစံးဆၢတၢ်လၢသ့ၣ်ကျိၤ...ပုၤဖျိၣ်ဖိအတၢ်မၤဂ့ၤန့ၣ်ပုၤအဒိၣ်မၤဘံးမၤဘၢ
အီၤတန့ၢ်ဘၣ်.မုၢ်ကအိတ်ဝဲတနံၤလၢပုၤဘၣ်နးဘၣ်ဖျိၣ်အတၢ်မၤကကိးထီၣ်ဒီးစံးဆၢတၢ်လၢတၢ်လီၤသက့ၤဆး
ဒးလီၤ.

၇၀.မူခိၣ်ဒိၣ်လၢအထီၣ်,ဟီၣ်ခိၣ်ဒိၣ်လၢအထီၣ်...ပုၤဒိၣ်ပုၤပုၤပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်ထံၣ်အတၢ်တိၣ်န့ၣ်ပ
ဘုးအီၤတတုၣ်ဘၣ်.သတးဒီးပကဘၣ်ပလီၢ်ပသးလၢပတၢ်အိတ်မူအပူၤထီၣ်လီၤ.

၇၁.အိတ်ဖုးကုး,ဝံၣ်ဒိၣ်ဟုးပအုး...ဘျးနသး ဒီးဂ့ၤန့ၣ်မဲၣ်ထံၣ်တၢ်, မုၢ်ဒ်နသးဆၢန့ၣ်တၢ်အသိးတဂ့ၤ. ကမၤ
ဆါဘၣ်ဖုးနၤစၢ်ကအုးလီၤ.

၇၂. ထံမူလၢအဒု,ထံထီၣ်ပၢ်လၢအအုၣ်...တုၤပုၤဂ့ၤပုၤဝါညီၣ်န့ၣ်တၢ်တဖၣ်အကျဲကမၢ် ဒီးကဘၣ်တၢ်ဒုၣ်ဒ့ၣ်
ယုၣ်စ့ၢ်ကိးအီၤဒီးပုၤလၢအအၢသီညီၣ်န့ၣ်ဝဲတဖၣ်လီၤ.

၇၃.တလီၢ်အဲၣ်အလဲ,တခွဲအဲၣ်အဆၣ်...တၢ်စံၣ်ညီၣ် ဒီးတၢ်သိၣ်ဂ့ၤသီဘၣ်ကဒုးကူၣ်သ့တၢ်,မုၢ်ပုၤလၢအသး
တအိတ်ဝဲတဖၣ်ကကဲထီၣ်က့ၤမိၢ်ပၢ်အတၢ်မိၢ်ဆုးအလီၢ်လီၤ.

၇၄. မၤဂ့ၤလီၤဘၣ်ဒဲ,ဆဲးဂ့ၤလီၤဘၣ်ကီၢ်...နမ့ၢ်လဲၤလၢပုၤဂ့ၤအကျဲ,နမ့ၢ်ပံးယၢ်ပုၤတီၢ်အကျဲဒီးနကအိတ်ဂၢ်
ဆိးကျၢ်ဘၣ်နဲလၢနကီၢ်ဒုၣ်နဲအပူၤလီၤ.

၇၅. နီၣ်ဝံၣ်လၢမဲၣ်,နီၣ်တီၢ်လၢချၢ...တၢ်စံၣ်ညီၣ်အိတ်ဝဲလၢပုၤမၤအၢတၢ်အလီၢ်ခံဒီးတၢ်မၤမုၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်အိတ်ဝဲ
လၢပုၤမၤဂ့ၤတၢ်အမဲၣ်ညါလီၤ.

၇၆. ပဲၣ်သ့ၣ်သၢနံၣ် ဒိၣ်ဘၢ,ပကတီၤတၢ်သၢနံၣ်တဒိၣ်ဘၢဘၣ်...ပတၢ်မၤဂ့ၤပုၤဂ့ၤန့ၣ်ပုၤသးပုၤနီၣ်အီၤချ
ဘၣ်ဆၣ်,ပတၢ်ကတီၤမ့ၢ်ဆါဘၣ်ပုၤဂ့ၤအသး ဒီးန့ၣ်ဝဲလၢအသးကံၢ်ပူၤယိၣ်မးအယိ,ပကဘၣ်ပလီၢ်ပသးလၢ
တၢ်စံးတၢ်ကတီၤအယိအလီၢ်အိတ်ဝဲအါမးလီၤ.

၇၇. ထံဆၢအလီၢ်ထံဂီၤ,ကီၢ်ဆၢအလီၢ်ကီၢ်ဂီၤ...တၢ်လၢအကဘၣ်မၤအသးန့ၣ်,မုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ကံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တုၤအက
တီၢ်ဘၣ်ဒီးကဘၣ်ဟဲဝဲအယိ,မိပသုတကမၤကမၢ်ဒီးသးဟးဂီၤလၢအယိတဂ့ၤ.

၇၈.ထံဒိၣ်ဆဲးတိကစၢ်,တၢ်ကတီၤဆဲးတိသးပုၤ...တၢ်ကိးမံၤဒဲးန့ၣ်,ဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဆဲးမ့ၢ်ဂ့ၤကဘၣ်အိတ်ဒီးအတၢ်
ဒီးသန့ၤအလီၢ်ဒုၣ်ဝဲစုၣ်စုၣ်အယိ,မိပဝဲစုၣ်ကိးပကပၣ်ဒိၣ်ပၣ်ကဲပတၢ်သန့ၤအလီၢ်တဖၣ်တက့ၢ်.

၇၉. ဟံဉ်ဒိဉ် အကစၢ်ထဲကဟဉ်,ဟံဉ်ဆံးအကစၢ်ထဲမိကဲ...တၢ်ကိးမံၤဒဲးန့ဉ်ဂ့ၤပဟ်ဒိဉ်ဟံဉ်ကဲအိၤလၢအလီၢ် ဒီးအလီၢ်ဒေဝ်ဒဲးအမ့ၢ်တၢ်အသိးလီၤ.

၈၀.ဘၢဘဉ်ဘၢတက့ၢ်,ကီၢ်ဘဉ်ကီၢ်တက့ၢ်...တၢ်အဘဉ်ဒေဝ်လဲၣ်တအိဉ်ဖျါဒ်အမ့ၢ်တၢ်အမ့ၢ်အတီၤလၢပုၤကိးဂၤ ဒဲးအဂီၢ်ဘဉ်.

၈၁. ထီဉ်ချုဉ်အဲဉ်အမဲၢ်,စီၤပၤအဲဉ်အပဲၤ...တၢ်အသူးအသ့ဉ်တၢ်လၢကပီၤန့ဉ်မ့ၢ်တၢ်လၢပုၤကိးဂၤဆၢန့ၢ်ဘဉ် အိၤ,ဆၢအိဉ်ဒီးအိၤသတးဒီးမံၤပကဟံးယၢ်ကျၢၤသကိးအိၤတက့ၢ်.

၈၂. ထိးပုၤသးပုၤနီဉ်အကပီၤ, ဆိပုၤသးပုၤနီဉ်အယဉ်ခိဉ်...ပဟ်လၢပဟ်ကပီၤသ့ဉ်က့သးပုၤတဖဉ် ဒီးမံၤနသုတ ဆိကမိဉ်ဆံးကွၢ်တလီၤအိၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ပုၤတီၤ,သးပုၤနီဉ်တၢ်အဆၢကတီၢ်န့ဉ်တဂ့ၤ.

၈၃. ပုၤပျံၤတၢ်လၢဟံဉ်သံလၢမံၤလၢ,ပုၤပျံၤတၢ်မံၤလၢသံလၢဟံဉ်...တၢ်တမံၤလၢပထံဉ်အိၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်အဒီး ပမ့ၢ်ဂုၢ်ဟးဆူးအိၤန့ဉ်ပသံဒေဝ်လဲၣ်တၢ်အအံၤအစိကမိၤဟဲဘူးပုၤတန့ၢ်ဒီးတသ့ဝဲဒေဝ်ဘဉ်.

၈၄. ပုၤဘျုးပုၤန့, ပုၤနီၤပုၤကံၢ်...ပုၤတတီၤတလီၤတဂၤမ့ၢ်တဲလီၤအသးလၢပမဲၢ်ညါန့ဉ်သက့ထဲပထံဉ်အ လုၢ်လၢသကဲၣ်ပဝးန့ဉ်ပနီၤပၢ်အိၤသ့လၢအမ့ၢ်တၢ်ဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.

၈၅. မိၢ်သံဟံဉ်လီၤယီၢ်တပၤ,ပၢ်သံဟံဉ်လီၤပီၢ်ဒီးဖျါဉ်...တၢ်သိဉ်ဂ့ၤသီဘဉ်မ့ၢ်လဲၣ်ပုၤကွံာ်ပုၤဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤ ဘဉ်ဒိပတၢ်အိဉ်မူဒီးခါလီၤ.

၈၆. မဲာ်ဘျီဉ်လဲၣ်လၢအကန့,ခိဉ်ကံၢ်လဲၣ်လၢအကပိာ်...လၢတၢ်နးတၢ်ဖျိဉ်အပူၤန့ဉ်သးဟးဂီၤတဂ့ၤ.ထဲသိး ဒီး တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါလၢအအိဉ်ဒီးနၤန့ဉ်ကျဲးစးဒဲးသပုၤပုၤတက့ၢ်.

၈၇.ယုာ်ပုၤသံလီၤဘဉ်ကပီၤ,ပုၤသးပုၤန့ၢ်က့ၤအမံၤ...တၢ်ကမဉ်လီၤဘဉ်ပုၤသ့ကိးဂၤအယိပုၤကိးဂၤကဘဉ်ပ လီၢ်အသးလီၤ.

၈၈. သံနကစၢ်အိဉ်ဟံး,မူနကစၢ်အိဉ်ဆၢ...တၢ်ကိးမံၤဒဲးအိဉ်ဟံးလီၤအသးလၢပဂီၢ်ယုာ်ဒီးတၢ်အဘူးအလဲဒ်ပ မၤတၢ်အသိးလီၤ.

၈၉. သ့ဉ်ပုၤသ့ဉ်မး,ဝဉ်ပုၤဝဉ်မး...တၢ်မၤတုၤပမၤအိၤအတီၤယံာ်ထီဉ် ဒီးကဘဉ်မ့ၢ်တၢ်ဂၢ်တၢ်ကျၢၤလၢပုၤဂၤ ဒီးသန့ထီဉ်အသးလၢအိၤသ့န့ဉ်လီၤ.

၉၀. တိတ်လၢအအုတ်ဘၣ်လၢအစ့, တိတ်လၢအစ့ဟးဖျဲး...ဒ်သိးပတ်မုၢ်လၢကလၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ပဘၣ် ကျဲးစးတၢ်အလီၢ်အိၣ်ဒ်ဒဲအါမးလီၤ.

၉၁. မဲၣ်ချဲမဲၣ်ဘၣ်ပံၣ်, ခိၣ်ချဲခိၣ်ဘၣ်တီၢ်...တၢ်အိၣ်မူလၢအကဒုလီၤတၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်မၤဘၣ် ဒ်ပနီၢ်ကစၢ်သ့ဝဲ လၢတၢ်အါမံၤအပူၤလီၤ.

၉၂. ဆိကဒီသ့တနံၤကျၢၤအဒံၣ်အိၣ်တဖျၢၣ်...တၢ်ကတိၤအါလၢတၢ်မၤစ့ၤအပူၤန့ၣ်အဘျးအဖိၣ်တအိၣ်အါ လၢပုၤနီၢ်တဂၤအဂီၢ်ဘၣ်.

၉၃. မဲၣ်တဝးခိၣ်, သးတဝးကစၢ်...ပကဲထီၣ်ပုၤကညီအံၤပထံၣ်တၢ်တလၢၣ်, ပသ့ၣ်ညါတၢ်တကိးမံၤဘၣ်.

၉၄. န့ၣ်တသိကိးဘ့ၣ်, ညၣ်တသိကိးဘိ...တၢ်ဘိၣ်တၢ်ညီန့ၣ်တအိၣ် ဒီးပုၤကိးဂၤဒဲးဘၣ်. ပုၤမၤသ့အိၣ်ဘၣ် ကိးဂၤဒဲးတမ့ၢ်ဘၣ်.

၉၅. ထံလီၤသးပဘၣ်တၢ်အိၤ...ပကဲထီၣ်ပုၤကညီပအိၣ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပဘၣ်ခုဖံးခုမၤလီၤ.

၉၆. ထံဒုပတထံၣ်လီၤပခိၣ်ထံးဘၣ်...ပအၢပသိဘၣ်ဆၣ်ပတသ့ၣ်ညါလီၤပတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်ဘၣ်. ပဆိမိၣ် လီၤပသးလၢပမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤလီၤ.

၉၇. သ့ၣ်ပုၤသ့ၣ်လိာ်အဂံၢ်, ဝၣ်ပုၤဝၣ်လိာ်အဂံၢ်...တၢ်လၢအကဘၣ်ဟးဂီၤတမံၤန့ၣ်အကစၢ်ယုထီၣ်ဒ်အကျဲ လီၤ. တလိၣ်လၢပုၤဂ့ၤပုၤဂၤလဲၤမၤဟးဂီၤအိၤဘၣ်.

၉၈. ကုၤဝံၣ်ကုၤမူပုၤ...တၢ်ဘိၣ်တၢ်ညီန့ၣ်မုၢ်တနံၤဒုးဘၣ်ပုၤလၢတၢ်နးတၢ်ဖိၣ်လီၤ. တၢ်တဂ့ၤတဝါလၢအထူး န့ၣ်ပညၣ်ပသးမၤမုၢ်ပုၤန့ၣ်မုၢ်တနံၤဆုၤပုၤဆုၤတၢ်ဟးဂီၤလီၤ.

၉၉. ပနၢ်ဘျါဘျါတၢ်န့ၣ်ယိာ်...ပုၤမၤပုၤဘၣ်ဒ်ဆါကတၢ်န့ၣ်မုၢ်ပုၤလၢပနၢ်န့ၣ်အိၤဒိၣ်ကတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁၀၀. အိၣ်ဒိၣ်နၢ်ပကျၢၤ, အိၣ်ဆံးနၢ်ပကျၢၤ...တၢ်ကမၣ်ဒိၣ်မုၢ်ဂ့ၤဆံးမုၢ်ဂ့ၤမုၢ်ဒ်တၢ်ကမၣ်ဒ်သိးသိးလီၤ.

၁၀၁. ပယိတယာ်ပတိဂုၢ်, ပအိးသ့ၣ်ဘ့ၣ်ပတိဒးဘိ...ပယုတၢ်အၢန့ၣ်ပကထံၣ်န့ၣ်တၢ်အါလီၤ. ပယုတၢ်အၢန့ၣ် ပထံၣ်တၢ်ဂ့ၤတသ့ဘၣ်.

၁၀၂. ပအုၣ်တၢ်ဘျဲး, ပယုၢ်တၢ်န့ၣ်...ပမ့ၢ်မၤတၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ထံထီၣ်ဆဲးန့ၣ်, ပတၢ်ဖံးတၢ်မၤ ကလဲၤသးဘျုးဘျုးဆီဆီ, တၢ်နိးတၢ်ဘျးတအိၣ်လၢပတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤဘၣ်.

၁၀၃. တၢ်ယီၤဆူၣ်လီၤတီၤလၢထံ, ပုၤကညီဆူၣ်လီၤတီၤလၢဘၢ...ပုၤလၢအအဲၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးန့ၣ်အမုၢ် နံၤခံကတၢ်ကဟးဂီၤဝဲလၢအတၢ်ဟ်ကဖၢအသးအယိလီၤ.

၁၀၄. မံၣ်ညီမိၢ်ခွဲလၢကျိၤလီၤ, အဖါခွဲလၢတဒီစိ...ပိာ်မုၢ်တဖၣ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ဆူၣ်လံန့ၣ်. ပိာ်ခွါတဖၣ်ဖံးတၢ်မၤ တၢ်ကဘၣ်ဆူၣ်န့ၣ်ဒ်ပိာ်မုၢ်တဖၣ်လီၤ.

၁၀၅. ယံဝဲဝဲထံအလီတဖျါ...တံမလၢအဂ့ၢ်အကျိၤတအိၣ်, အခိပညီတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တံကလီကလီလီၤ.

၁၀၆. ထံၣ်သ့ၣ်ဒိၣ်ယၢၤထီၣ်ဘၣ်ကျိၤ...သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ကျဲၤမိၢ်ပံၤဖဲဘၣ်ကီဘၣ်ခဲထံၣ်ဘၣ်တံနးတံဖျိၣ်အခါလီၤ.

၁၀၇. ခိၣ်တိသ့ၣ်တရ့, မဲၣ်ခးလံခးဟ့...ဘၣ်နးဘၣ်ဖျိၣ်တုၤကျိၣ်တသ့ယၣ်တဘၣ်လၢၤ.

၁၀၈. ကွံကကဲထီၣ်ဖျဲၤ, ဖျဲၤကကဲထီၣ်ကွံ...ဟီၣ်ခိၣ်ချါအံၤတံတဂၢ်တကျါနီတမံၤဘၣ်. ပှၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့ န့ၣ်ကဖျိၣ်လီၤဒီးပှၤဖျိၣ်န့ၣ်ကထူးတီထီၣ်ဝဲသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ.

၁၀၉. ချံၣ်တတီကိးဘၣ်, ပျါတတီကိးဘိဘၣ်...ပှၤကညီအံၤအဘၣ်ကိးဂၤဒဲးန့ၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်.

၁၁၀. ဆိၣ်အါဘၣ်ဆိၣ်ပံၤ, ဆါအါဘၣ်ဆါကျါ...တံရိၣ်ဖျိၣ်ယုဖိးလၢတံမၤသကိးအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်တံဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်အပနီၣ်တခါလီၤ.

၁၁၁. သံလၢသိၣ်လီၤမၤလၢမ့ၢ်...ပှၤလၢပအဲၣ်အီၤ, ပသးတီဒီးအီၤနီၣ်နီၣ်န့ၣ်ပတူၢ်သံတူၢ်ဟါမၤပသးလၢအယိကဲဝဲလီၤ.

၁၁၂. ဖံးယံၣ်တံဖံးကျါကျါ, ဖံးကျိၣ်တံဖံးကျါကျါ, မၤဒ်ကုၢ်အိၣ် ဒ်ကစၢ်...မိၢ်ပံၤလုၢ်လၢထူသန့တံဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အကျိၤအကျဲတဖၣ်ပမ့ၢ်ဟံးယၢ်အီၤကျါကျါန့ၣ်, မ့ၢ်ကီမ့ၢ်ခဲဘၣ်ဆၣ်ပလီၤဒိသၣ်ဝံၤတသ့နီတဘျီဘၣ်.

၁၁၃. ပစုတထီပဘျးလၢနီၣ်ဘျး, ပခိၣ်တထီပထီထီၣ်လၢဝဲၤစီၤ...ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါသ့ၣ်ခိးန့ၣ်ပၢ်န့ၣ်ဘျါတံဘၣ်ဒီးမံပယုတံဟ့ၣ်ကျိၣ်ဟ့ၣ်ဖးဒီးဒီးသန့ထီၣ်ပသးလၢပှၤအသ့န့ၣ်ပှၤတက့ၢ်.

၁၁၄. ထံပူၤလီၤလံထံပူၤခုၣ်, ဖိလီၤလံအကလုၢ်မုၢ်...တံကိးမံၤဒဲးအိၣ်ပံၤတံလံလၢပဂီၢ်လၢပကဘျးပသးလၢအီၤန့ၣ်လီၤ. တလိၣ်လၢပကဘၣ်ဟးယုန့ၣ်တံအသိဘၣ်.

၁၁၅. ဂဲၤဒီးချံၣ် ဒီးပျါတဂ့ၤ, ယိၣ်နကိၣ်ဆါနယီၤဒ့...ပမ့ၢ်မၤလၢဂီၢ်တံဆါကတီၢ်လၢအဘျးတအိၣ် ဒီးကကဲထီၣ်တံလီၤဘျးလီၤတီၤကလီလၢပဂီၢ်လီၤ.

(ခ) မၤဖိၣ်တံဖးဒီးတံကတီၢ်ဒိလၢအဖိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ဝဲမၤတဲဖျါထီၣ်အခိပညီ (၁:၃၀ န့ၣ်ရံၣ်)

★ မၤကွံဖိဖိၣ်တံဖးလၢတံကတီၢ်ဒိအထူလၢတံထူပံၤတဖၣ်တဂၤ ၁၀-၁၅ ထူဒီးမၤယုန့ၣ်အခိပညီဒီးတဲဖျါထီၣ်အီၤတက့ၢ်.

★ ဝံၤဒီးမၤအဖဲတဲဖျါထီၣ်လၢတံမၤလီၤတီၤအမဲၣ်ညါတဂၤဝံၤတဂၤတက့ၢ်.

(ဂ) တၢ်မၤဂဲၤလိၤလၢကမၤကွၢ်က့ၤကိၤဖိတၢ်နၢ်ပၢ်တၢ်ကတိၤဒိတဖၣ်(မ့ၢ်ပုၤခရံၣ်ဖိ မ့တမ့ၢ် လံာ်စီဆံၣ်ကိၤဖိန့ၣ် မၤအုၤဒီးဘၣ်ထွဲဒီးလံာ်စီဆံၣ်အဆၢလၢအခိပညီၤလီၤကံာ်လိာ်သး)(၁န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်မၤဂဲၤလိၤ(၂)ယုထၢန့ၢ်တၢ်ကတိၤဒိလၢလၢာ်ခိတဖၣ်အံၤထဲ ၂၅ခါဒီးဒီးကွဲးဖျါထီၣ်အခိပညီတက့ၢ်.

၁.ပုၤပျၢစၢ်မၤကံာ်တၢ်ယံ.....
.....
.....

၂.သ့ၣ်မုၢ်တအိၣ်မ့ၢ်အူလီၤပံာ်...
.....
.....
.....

၃.တလူၤဘၣ်ဒီးယုၢ်,တယုၢ်ဘၣ်ဒီးလူၤ...
.....
.....
.....

၄.ဘၣ်ပုၤသုတသးခု,ဘၣ်ဆါသုတသးအုး...
.....
.....
.....

၅.ထုတအိၣ်ထီၣ်တဘၣ်ထု,ထီၣ်တအိၣ်ပျံၤတထုးဖျါ...
.....
.....
.....

၆.မုၢ်ဟဲထီၣ်ဆဲးသ့ၣ်လၢကိးဘ့ၣ်,တၢ်ဟဲစူၤစီၣ်သ့ၣ်လၢကိးဘ့ၣ်...
.....
.....
.....

၇.ခိၣ်အိၣ်ဒီးအကျိၤ,ခိၣ်အိၣ်ဒီးအသလုး...
.....
.....
.....

၈.ဖိုန်လၢယဲာ်ကနူၤ,ဖိုန်လၢယဲာ်ကန့ၢ်.

.....
.....
.....

၉.ပမံဆူၣ်ပဆါ,ပဆါဆူၣ်ပသံ..

.....
.....
.....

၁၀.မ့ၣ်ဖိုန်ညၣ်ဟဲ,မ့ၣ်ပံာ်ညၣ်လဲၤ.

.....
.....
.....

၁၁.တၢ်ထီၣ်ပုၤဒီဘူၣ်,တၢ်ဖုၣ်ပုၤဝဲာ်တူၢ်...

.....
.....
.....

၁၂.ထံလီၤလူတပုၤပီၤ,တဖိုန်လီၤလူတပုၤက့ၤအလီၢ်ဘၣ်...

.....
.....
.....

၁၃.ဒုၣ်သံတတဲာ်အခိၣ်,ညၣ်သံတတဲာ်အမဲာ်...

.....
.....
.....

၁၄.တလံာ်ဆံးကိာ်ပုၤ,ဘျးဆံးကိာ်စဲထီၢ်...

.....
.....
.....

၁၅.ကဆီပျံ့ယိတ်လီဘက်ကုအကမျီ...
.....
.....
.....

၁၆.
.....
.....
.....

၁၇.တၢ်အဘၣ်လဲၤလၢအခိၣ်,တၢ်တဘၣ်ယူၤလၢအဖံး...
.....
.....
.....

၁၈.တကျိၣ်အိၣ်ဘၣ်,သပျံၣ်အိၣ်သူ...ပ
.....
.....
.....

၁၉.ဆီမိၣ်ပျံၣ်ဟ့ၣ်ဘၣ်တထၢယီၤအဖံၣ်ကျဲ
.....
.....
.....

၂၀.မ့ၢ်ဒိတုၤအသံ,မ့ၢ်ကွၢ်ကွၢ်တုၤအကဲ...
.....
.....
.....

၂၁.ဘျၢ်ဆှါတသ့လၢၣ်ပၢ်ဝၣ်,ထါတၢ်တသ့လၢၣ်မိၣ်လုၣ်...
.....
.....
.....

၂၂. ပအိန်ကုပဘန်ရဘျာန်.

.....
.....
.....

၂၃. မုၤဟဲထီၣ်တအိၣ်ဒီးအဖျိ, မုၤလီၤန့ၣ်တအိၣ်ဒီးအပူၤဘၣ်...

.....
.....
.....

၂၄. ထိးတံၢ်နူၤလၢအသ့, ပုၤကညီနူၤလၢအဟံၣ်ပူၤ.

.....
.....
.....

၂၅. ထီၣ်ဒိၣ်အဒိၣ်ဒိၣ်, ထီၣ်ဆံးအဒိၣ်ဆံး..

.....
.....
.....

၂၆. ပလုထွံၣ်ဖိ, ထွံၣ်ဖိအုၣ်ပုၤ...

.....
.....
.....

၂၇. ပကစၢ်ပတကူၣ်သံ, ဘုၣ်ပတအိၣ်လီၤတူၣ်..

.....
.....
.....

၂၈. တၢ်သရူးနွံကဘျး, တၢ်ကမၣ်နွံကထၢ...

.....
.....
.....

၂၉.ဘုအိန်ဒီးအဖေ,စုအိန်ဒီးအတိတ်...

.....
.....
.....

၃၀.အိန်ဒီးပယဲဒီးအထိမ်း,အိန်လူပဒူးလူအမုါ...

.....
.....
.....

၃၁.ထံရန်ညှိရိ,ထံကိန်ညှိဖြါ...

.....
.....
.....

၃၂.ထိးတိမ်တယူင်,ပုဖါမိတသါ,ပမံဆူင်ပအိန်လား...

.....
.....
.....

၃၃.ပုကောန်ဝံထံတါဝးအချါ...

.....
.....
.....

၃၄.ပဟးဟံင်ပဖိုင်သါနံ,ပဟးကိန်ပဖိုင်သါနံ...

.....
.....
.....

၃၅.ညှိအုင်လါင်ပစံလါအံသင်,အံသင်လါင်ပစံလါတိတ်အိန်နီတမံဘင်...

.....
.....
.....

၃၆.ထံနာၤမ့ၣ်မ့ၣ်ပံၣ်,မ့ၣ်နာၤထံထံသံး...

.....
.....
.....

၃၇.အိၣ်ဖူးကူးဖူး,ကတိၤဖူးကမၣ်ဖူး...

.....
.....
.....

၃၈.ထံဒုတနာၤထံဆံ့,သးဒိၣ်တနာၤသးစူၤဘၣ်...

.....
.....
.....

၃၉.ဝၣ်တဘိတတ်ၣ်ထံ,ပုၤတဂၤတဝံၤတၢ်မံၤဘၣ်...

.....
.....
.....

၄၀.ပအိၣ်သကိးဝံၣ်,ပမံသကိးလာၤ...

.....
.....
.....

တၢ်မၤဂ့ၤလိ(၃)ယုထၢန့ၢ်တၢ်ကတိၤအခိပညီလၢလၢ်ခိတဖၣ်အံၤထဲ ၂၅ခါဒီးကွဲးဖျါထီၣ် က့ၤအတၢ်ကတိၤ
ဒိမိၢ်ပှၢ်တက့ၢ်.

၁.....

ပှၢ်တဂၤဒီးတဂၤအတၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤခိဖျိ,တၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်,တၢ်သိးလိာ်အသးဘၣ်.

၂.....

ပမ့ၢ်တအိၣ်ဂၢ်အိၣ်ကျၢၤလၢပကြၢးအိၣ်အလိာ်ဘၣ်ဒီးတၢ်နးတၢ်ဖျိၣ်ကတုၤအိၣ်ပှၢ်လီၤ.

၃.....

ပှၢ်အါဂၤသ့ၣ်ညါပှၢ်သ့ၣ်အယိအလိာ်တအိၣ်ဝဲလၢပကစံးပတြၢၤလီၤပသးလၢပမၤတၢ်ဂ့ၤဒ်အံၤန့ၢ်ဘၣ်.

၄.....

အလိာ်မ့ၢ်အိၣ်လၢပှၢ်လၢနယၢၤဘၣ်ဒီးသန့ၤအသးလၢနဒီးသုတမၤနးမၤဖျိၣ်အီၤလၢအတၢ်ကိတၢ်ခဲ
အမ့ၢ်နံၤတဖၣ်အပူၤတဂ့ၤ.

၅.....

ပှၢ်သ့ၣ်က့ၤသးပှၢ်အတၢ်အိၣ်မူလၢတၢ်တီတၢ်လိၤအပူၤန့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ယံၣ်တၢ်လၢလၢအလၢကပီၤအိၣ်ဝဲဒိၣ်နီၢ်မးလီၤ.

၆.....

တၢ်စံးတၢ်ကတိၤဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤမ့ၢ်တၢ်တံးယိဒီးကမ့ၢ်တၢ်အဂ့ၤကတၢ်လၢပဂီၢ်လီၤ.

၇.....

အိၣ်ဒီးတၢ်သညါးသပှၢ်န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်အသူးအသ့ၣ်အလၢကပီၤလၢပဆၢတဲာ်အပူၤအကလံၤတန့ၢ်ဘၣ်.

၈.....

ပမၤတၢ်တၢ်ဒီးကထီၣ်လိၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပှၢ်ဒ်ပဆိကမိၣ်တိာ်ပာ်အသိးတသ့ၣ်ကိးဘျီဘၣ်အယိမိပသးအသုတဟး
ဂီၤလၢအယိတဂ့ၤ.

၉.....

တၢ်ကိးမံၤဒဲးအပူၤပမ့ၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးသ့ၣ်ညါထွဲလိာ်ပခံၣ်န့ၣ်တၢ်အကမၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဒၣ်လဲာ်ပုၤလၢအက
တၢ်န့ၢ်ခဲးတၢ်လၢပဂီၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ.

၁၀.....

တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်တိာ်ဟံာ်ဘၣ်န့ၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်ဟးဂီၤကလိကလိလီၤ.

၁၁.....

တၢ်လၢပသ့ၣ်ညါအီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်တကိာ်တသိၣ်ဒီးကဲဘျူးကဲဖိၣ်တသ့ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပဒုးဘၣ်ထွဲအီၤဒီး
ပတၢ်အိၣ်မူအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

၁၂.....

ပမၤတၢ်အါမံၤဘၣ်ဆၣ်,ပတဲဖျါအီၤတသ့ ခဲလၢာ်ဘၣ်အယိ,ပကြၢးန့ၢ်ပာ်လိာ်ပသးတဂၤဒီးတဂၤဒီး ဆိၣ်ထွဲ
လိာ်ပသးလၢတၢ်ဂ့ၤလီၤ.

၁၃.....

ပမ့ၢ်ခိၣ်စူကန့ၣ်အ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆး လၢအဂ့ၤဒီးပပုၤဒီကလုာ်တကးဘၣ်ပာ်တုၤလၢကလုာ်အဂၤ
ဒၣ်လဲာ်ကရိာ်ဖိၣ်ယူဖိးဒီးပုၤလၢတၢ်ဟံးသးတဖျါၣ်ယီအပူၤလီၤ.

၁၄.....

တၢ်ဂံၢ်ဆံးဘါစၢ်အိၣ်ဒီးပဝဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ဝဲကိးဂၤဒဲးအယိပဟံာ်ကဖၢလၢပသးလၢပတၢ်အိၣ်မူအပူၤအလီၢ်
တအိၣ်ဝဲဘၣ်.

၁၅.....

ပုၤလၢအညီန့ၢ်ဟံာ်ထီၣ်ထီအသးလၢအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အယိတဖၣ်န့ၣ်တညီန့ၢ်အိၣ်ဘၣ်က့ၤတၢ်ဘျူးလၢအ
ယိဘၣ်.

၁၆.....

ပတၢ်မၤအဂ့ၤအဘၣ်န့ၣ်ကလိာ်ဖျါထီၣ်က့ၤပသူးပသ့ၣ်ပလၢကပီၤဒၣ်ပဝဲလီၤ.

၁၇.....

ပုလဲအအိန်ဒီးတီယံဝိကွန်ပျူလီအဘျူးအဖိုင်ကအိန်နီအီနီညီနီဂုန်ကျဲး စားတီလဲအတီမဲနီနီ
အပူလီလီ.

၁၈.....

တီသုန်ဒိန်သးဖျိးနီနီတမဲဘန်တီအဂူနီတမံ ဘန်အယီကျဲးစားပဲနသးလဲတီသးဒိန်ကလဲပူနီနီ
တကွါ.

၁၉.....

ပမုဲမဲတီတမံမဲဒီးမဲအီကျဲသုန်ကျဲသး,တုထီတီတီဘးလဲလီသးမဲနီတကွါ.

၂၀.....

မဲပပဲကဲပခိန်ဖးဒိန်ဒ်အမုဲတီယုထဲလုဒိန်ပူဒိန်လဲပုကလုအတီနီသဲအဂီတကွါ.

၂၁.....

ပုလဲအကဲအကျဲတဖန်နီနီဖဲတီမဲတီတသုနီတမံဘန်.

၂၂.....

ပုအိန်သကိးအါဒ်အါဂဲနီနီကွါတီလီအသးလဲတီဖဲတီမဲအယီ,ထဲသီးဒီးတီကြဲးကဲထီလိန်ထီ
နီကဲထီပဲတသ့ဘန်.(တုပုအါနီနီကွါတီလီအသးအယီတီဖဲတီမဲတကဲထီလိန်ထီဘန်.)

၂၃.....

လဲတီသိန်တီသီတီဟံးစုနီကျဲအပူတီစံးတီကတီအဆူဒီးအစီမုဲအိန်ပဲဒ်အကြဲးအဘန်အသီးခံ
မဲလီဒီးကမုဲတီအဂူလဲပုဒီးတီသိန်တီသီကတီတဖန်အဂီလီ.

၂၄.....

ဒီပုဒီပဲလဲမိတမိပီပဲတပီယီဒန်လဲအတီအိန်မူလုလဲသကဲပဝးတဒ်သီးလီအသးဘန်.

၂၅.....

တီကမုဲမုဲတီလဲအညီပဲဒိန်မဲလဲပုတပလီအသးတဖန်ကမဲဘန်ပဲလီ.

၂၆.....

ပျာတကမ္ဘာ့အသံသီဝဲဒီးပျာဆိကမိဂ်အာသီယုဂ်ဒီးပျာအိဂ်ဘူးအိဂ်တံတဖဂ်ခဲလၢဂ်လီၤ.

၂၇.....

ပမ္မာတကနဂ်ယုဂ်ပျာလီတံတဖဂ်န့ၣ်ပဘဂ်န့ၣ်တံလီတံတဖဂ်အကျဲတအိဂ်ဘဂ်.

၂၈.....

တံအိဂ်တံအိဘဂ်အိဂ်ဝဲလၢပျာလၢအပၤတံအဂီၢ်ဒီးတံလၢကပီၤအိဂ်ဝဲလၢပျာလၢအပးလှံပးကါအကစၢ်
အဂီၢ်လီၤ.

၂၉.....

ပျာဖိဂ်ဖိအတံမၤဂ့ၤန့ၣ်ပျာအိဂ်မၤဘးမၤဘၢအီၤတန့ၣ်ဘဂ်.မုၢ်ကအိဂ်ဝဲတန့ၣ်လၢပျာဘဂ်နးဘဂ်ဖိဂ်
အတံမၤကကိးထီၣ်ဒီးစံးဆၢတံလၢတံလီၤသက့ၤဆးဒးလီၤ.

၃၀.....

ပျာဒိဂ်ပျာပျာပျာကူၣ်ဘဂ်ကူၣ်သ့အတံထံၣ်အတံတိၣ်န့ၣ်ပဘးအီၤတတုၣ်ဘဂ်.သတးဒီးပကဘဂ်ပလီၢ်ပသး
လၢပတံအိဂ်မူအပူၤထီၣ်ဘိလီၤ.

၃၁.....

ဘျူးနသးဒီးဂ့ၤန့ၣ်ခဲၣ်ထံၣ်တံ,မုၢ်န့ၣ်နသးဆၢန့ၣ်တံအသိးတဂ့ၤ.ကမၤဆါဘဂ်ဖုးနၤစၢ်ကအူးလီၤ.

၃၂.....

တုၤပျာဂ့ၤပျာဝါညီၣ်န့ၣ်တံတဖဂ်အကျဲကမၢ်ဒီးကဘဂ်တံဒုၣ်န့ၣ်ယုဂ်စ့ၢ်ကိးအီၤဒီးပျာလၢအအာသီညီၣ်န့ၣ်
ဝဲတဖဂ်လီၤ.

၃၃.....

တံစံၣ်ညီၣ်ဒီးတံသိၣ်ဂ့ၤသီဘဂ်ကဒုးကူၣ်သ့တံ,မုၢ်ပျာလၢအသးတအိဂ်ဝဲတဖဂ်ကကဲထီၣ်က့ၤမိၢ်ပာ်
အတံမံၢ်ဆုးအလီၢ်လီၤ.

၃၄.....

နမ့်လဲလၢပှၢၤဂ့ၤအကျဲ,နမ့်ဟံးဃာ်ပှၢၤတီၤအကျဲဒီးနကအိၣ်ဂၢ်ဆိးကျၢ်ဘၣ်နဲလၢနကီၢ်ဒၣ်နဲအပူၤလီၤ.

၃၅.....

တၢ်စံၣ်ညီၣ်အိၣ်ဝဲလၢပှၢၤမၤအတၢ်အလီၢ်ခံဒီးတၢ်မၤမုၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်အိၣ်ဝဲလၢပှၢၤမၤဂ့ၤတၢ်အမဲၣ်ညါလီၤ.

၃၆.....

ပတၢ်မၤဂ့ၤပှၢၤဂၤန့ၣ်ပှၢၤသးပှၢၤနီၣ်အီၤချ့ဘၣ်ဆၣ်,ပတၢ်ကတိၤမ့ၢ်ဆါဘၣ်ပှၢၤဂၤအသးဒီးန့ၣ်ဝဲလၢအသး
ကံၢ်ပူၤယိၣ်မးအယိ,ပကဘၣ်ပလီၢ်ပသးလၢတၢ်စံးတၢ်ကတိၤအယိအလီၢ်အိၣ်ဝဲအါမးလီၤ.

၃၇.....

တၢ်လၢအကဘၣ်မၤအသးန့ၣ်,မုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤကံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တုၤအကတီၢ်ဘၣ်ဒီးကဘၣ်ဟဲဝဲအယိ,မိပသုတကမၤ
ကမၣ်ဒီးသးဟးဂီၤလၢအယိတဂ့ၤ.

၃၈.....

တၢ်ကိးမံၤဒဲးန့ၣ်,ဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဆံးမ့ၢ်ဂ့ၤကဘၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ဒီးသန့ၤအလီၢ်ဒၣ်ဝဲစုၣ်စုၣ်အယိ,မိပဝဲစ့ၢ်ကိး
ပကဟ်ဒိၣ်ဟ်ကဲပတၢ်သန့ၤအလီၢ်တဖၣ်တက့ၢ်.

၃၉.....

တၢ်ကိးမံၤဒဲးန့ၣ်ဂ့ၤပဟ်ဒိၣ်ဟ်ကဲအီၤလၢအလီၢ်ဒီးအလီၢ်ဒၣ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်တၢ်အသိးလီၤ.

၄၀.....

တၢ်အဘၣ်ဒၣ်လဲၣ်တအိၣ်ပျၢၣ်အမ့ၢ်တၢ်အမ့ၢ်အတီၤလၢပုၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်ဘၣ်.

တၢ်မၤဂဲၤလိ(၄)န့ၣ်ဒီးကူၢ်က့ၤတၢ်ကတိၤဒိလၢစုထွဲတဖၣ်အံၤဒီးအခိပညီလၢစုစ့တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤတက့ၢ်.

(၄.၁.)

တၢ်ကတိၤဒိ	အခိပညီ
၁.ထီၣ်ချ့ၣ်အဲၣ်အမဲၢ်,စီၤပၤအဲၣ်အပဲၤ	တၢ်တမံၤလၢပထံၣ်အိၣ်အမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးပမ့ၢ်ဂုၢ်ဟးဆဲးအိၣ်န့ၣ်ပသံဒၣ်လဲၣ်တၢ်အအံၤအစိကမိၤဟဲဘူးပုၤတန့ၢ်ဒီးတသ့ဝဲဒၣ်ဘၣ်.
၂.ထိးပုၤသးပုၤနီၣ်အကပိၤ, ဆိပုၤသးပုၤနီၣ်အယၢၣ်ခိၣ်	တၢ်သိၣ်ဂ့ၢ်သိဘၣ်မ့ၢ်လဲၤပူၤကွံၣ်ပုၤဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤဘၣ်ဒိပတၢ်အိၣ်မူဒိခါလီၤ.
၃. ပုၤပျံၤတၢ်လၢဟံၣ်သံလၢမံၤလၢ, ပုၤပျံၤတၢ်မံၤလၢသံလၢဟံၣ်...	တၢ်ကိးမံၤဒဲးအိၣ်ဟံၣ်လီၤအသးလၢပဂီၢ်ယုၣ်ဒီးတၢ်အဘူးအလဲၣ်ပမၤတၢ်အသိးလီၤ.
၄.ပုၤဘျၢၣ်ပုၤန့ၣ်,ပုၤနီၣ်ပုၤကံၢ်	တၢ်အသူးအသ့ၣ်တၢ်လၢကပိၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢပုၤကိးဂၤဆၢန့ၢ်ဘၣ်အိၣ်,ဆၢအိၣ်ဒီးအိၣ်သတးဒီးမံၤပကဟံးယၢ်ကျၢၤသကိးအိၣ်တက့ၢ်.
၅.မိၢ်သံဟံၣ်လီၤဟီၢ်တပၤ,ဟံၣ်သံဟံၣ်လီၤပိုၢ်ဒိဖျၢၣ်	တၢ်ကမၣ်လီၤဘၣ်ပုၤသ့ကိးဂၤအယိပုၤကိးဂၤကဘၣ်ပလီၢ်အသးလီၤ.
၆.မဲၢ်ဘျီၣ်လဲၤလၢအကန့ၣ်,ခိၣ်ကံၢ်လဲၤလၢအကပိၢ်	ဟံၣ်လၢဟံၣ်ကပိၤသ့ၣ်ကုၤသးပုၤတဖၣ် ဒီးမံၤန့ၣ်တဆိကမိၣ်ဆံး ကွၢ်တလီၤအိၣ်လၢအမ့ၢ်တုၢ်ပုၤတီၤ,သးပုၤနီၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်တဂ့ၢ်.
၇.ယုၣ်ပုၤသံလီၤဘၣ်ကပိၤ,ပုၤသးပုၤန့ၣ်က့ၤအမံၤ	ပုၤတတီၤတလီၤတက့ၢ်မ့ၢ်တတဲလီၤအသးလၢပမဲၢ်ညါန့ၣ်သက့ထပထံၣ်အလုၢ်လၢသကဲၣ်ပဝးန့ၣ်ပန့ၢ်ပၢ်အိၣ်သ့လၢအမ့ၢ်တၢ်ဒဲးလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
၈.သံနကစၢ်အိၣ်ဟံၣ်,မူနကစၢ်အိၣ်ဆၢ	လၢတၢ်နးတၢ်ဖျိၣ်အပူၤန့ၣ်သးဟးဂီၤတဂ့ၢ်.ထဲသိးဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါလၢအအိၣ်ဒီးန့ၣ်ကျဲးစးဒဲးသပုၤပုၤတက့ၢ်.
၉.သ့ၣ်ပုၤသ့ၣ်မး,ဝဲၣ်ပုၤဝဲၣ်မး	ဒိသိးပတၢ်မုၢ်လၢကလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ပဘၣ် ကျဲးစးတၢ်အလီၢ်အိၣ်ဒဲးဝဲအါမးလီၤ.
၁၀.တိၢ်လၢအအုၣ်ဘၣ်လၢအစ့,တိၢ်လၢအစ့ဟးဖျဲး.	တၢ်မၤတုၤပမၤအိၣ်အတီၤယံၣ်ထီၣ်ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂၢ်တၢ်ကျၢၤလၢပုၤဂၤဒိးသန့ၤထီၣ်အသးလၢအိၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

(၄-၃)

တၢ်ကတိၤဒိ	အခိပညိ
၁.ပယိတဃာ်ပတိဂုၢ်,ပအိးသ့ၣ်ဘ့ၣ်ပတိဒးဘိ.	ပုၤလၢအအဲၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးန့ၣ်အမ့ၢ်နံၤခံကတၢ်ကဟးဂီၤဝဲလၢအတၢ်ဟ်ကဖၢအသးအယိလိၤ.
၂.ပဆူၣ်တၢ်ဘျး,ပယုၢ်တၢ်န့ၣ်.	ပယုတၢ်အၢန့ၣ်ပကထံၣ်န့ၣ်တၢ်အၢလိၤ.ပယုတၢ်အၢန့ၣ်ပထံၣ်တၢ်ဂ့ၤတသ့ဘၣ်.
၃.တၢ်ယိၤဆူၣ်လိၤတိၤလၢထံ,ပုၤကညိဆူၣ်လိၤတိၤလၢဘၢ	ပမ့ၢ်မၤတၢ်လိၤတၢ်လိၤဆဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ထံထီၣ်ဆးန့ၣ်,ပတၢ်ဖံးတၢ်မၤကလဲၤသးဘျးဘျးဆီဆီ,တၢ်နိးတၢ်ဘျးတအိၣ်လၢပတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤဘၣ်.
၄.မံၣ်ညိၤမိၢ်ခွဲလၢကျိၤလိၤ,အဖါခွဲလၢတဒိစိ	တၢ်မၤလၢအဂ့ၢ်အကျိၤတအိၣ်,အခိပညိတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကလိကလိလိၤ.
၅.ယံၣ်ဝဲထံအလိၢ်တဖျါ	ပိၢ်မုၢ်တဖၣ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ဆူၣ်လံန့ၣ်,ပိၢ်ခွါတဖၣ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ကဘၣ်ဆူၣ်န့ၣ်ဒီးပိၢ်မုၢ်တဖၣ်လိၤ.
၆.ထံၣ်သ့ၣ်ဒိၣ်ယၢၤထီၣ်ဘၣ်ကျိ	ဘၣ်နးဘၣ်ဖျိၣ်တုၤကူၣ်တသ့ယၣ်တဘၣ်လၢၤ.
၇.ခိၣ်တိသ့ၣ်တရ့,မဲၣ်ခးလံခးဟ့	ဟီၣ်ခိၣ်ချၢအံၤတၢ်တဂၢ်တကျၢၤနီတမံၤဘၣ်.ပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့န့ၣ်ကဖျိၣ်လိၤဒီးပုၤဖျိၣ်န့ၣ်ကထူးတိၤထီၣ်ဝဲသ့စ့ၢ်ကိးလိၤ.
၈.ကွံကကဲထီၣ်စ့ၤ,စ့ၤကကဲထီၣ်ကွံ..	သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤမိၢ်ပၤဖဲဘၣ်ကိဘၣ်ခဲထံၣ်ဘၣ်တၢ်နးတၢ်ဖျိၣ်အခါလိၤ.
၉.ချံၣ်တတိကိးဘ့ၣ်,ပျၢတတိကိးဘိဘၣ်	တၢ်ရိၢ်ဖျိၣ်ယုဖိးလၢတၢ်မၤသကိးအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်အပနီၣ်တခါလိၤ.
၁၀.ဆီၣ်အါဘ့ၣ်ဆီၣ်ပံၣ်,ဆါအါဘ့ၣ်ဆါကျၢၤ	ပုၤကညိအံၤအဘၣ်ကိးဂၤဒဲးန့ၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်.

(၄.၄)

တၢ်ကတိၤဒိ	အခိပညိ
၁.သံလၢသိၣ်လိၤမၢ်လၢမ့ၢ်	မိၢ်ပၢ်လုၢ်လၢ်ထူသနူတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အကျိၤအကျဲတဖၣ်ပမ့ၢ်ပံးဃၢ်အိၣ်ကျိၤကျိၤန့ၣ်.မ့ၢ်ကိမ့ၢ်ခဲဘၣ်ဆၣ်ပလိၤဒိသၣ်ဝံၤတသ့နီတဘျီဘၣ်.
၂.ဖံးဃၢ်တိၢ်ဖံးကျိၤကျိၤ,ဖံးကျိၢ်တိၢ်ဖံးကျိၤကျိၤ,မၤဒ်က့ၢ်အိၣ်ဒ်ကစၢ်	တၢ်ကိးမံၤဒဲးအိၣ်ပၢ်တ့ၢ်လံလၢပဂီၢ်လၢပကဘျးပသးလၢအိၣ်န့ၣ်လိၤ.တလိၣ်လၢပကဘၣ်ဟးယုန့ၢ်တၢ်အသိဘၣ်.
၃.ပစုတထီပဘျးလၢနီၣ်ဘျး,ပခိၣ်တထီပထီထီၣ်လၢစဲၤစီၤ	ပမ့ၢ်မၤလၢဂီၢ်တၢ်ဆၢကတိၢ်လၢအဘျးတအိၣ်ဒိးကကဲထီၣ်တၢ်လိၤဘျးလိၤတိၤကလိလၢပဂီၢ်လိၤ.
၄.ထံပူၤလိၢ်လံၤထံပူၤခုၣ်,ဖိလိၢ်လံၤအကလုၢ်မုၢ်.	ပုၤလၢပအဲၣ်အိၣ်,ပသးတိၤဒိးအိၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်ပတူၢ်သံတူၢ်ဟါမၢ်ပသးလၢအပိကဲဝဲလိၤ.
၅.ဂဲၤဒိးချံၣ်ဒိးပျၢ်တဂ့ၤ,ယိၣ်နကိၢ်ဆါနယိၢ်	ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါသ့ၣ်ခိးန့ၤပၢ်န့ၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်ဒိးမိပယုတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဒိးဒိးသန့ထီၣ်ပသးလၢပုၤအသ့န့ၢ်ပုၤတက့ၢ်.

(ဂ)သိၣ်လိတၢ်ပိၤပံၤပိၤပိၤ(၃န့ၣ်ရံၣ်)

တၢ်ပိၤပံၤပိၤပိၤဒိးအစၢ

တၢ်ပညိၣ်

- ☞ ဒ်သိးကိၣ်ဖိကသ့ဆိကမိၣ်တၢ်.
- ☞ ဒ်သိးကိၣ်ဖိကသ့ၣ်ညါပကညိသ့ၣ်က့သးပုၢ်တဖၣ်,ကူၣ်သ့လၢတၢ်စံးတၢ်ကတိၤ.
- ☞ ဒ်သိးပကသ့ၣ်ညါလၢပကညိဖိတဖၣ်ဖဲအချးအခါစူးကါတၢ်ဆၢကတိၢ်မၤသးဖုံလိၣ်သးလၢတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်ကျၢ်ခိၣ်န့ၣ်

တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲတဖၣ်

- (၁) သိၣ်လိဒူးနၢ်ပၢ်ကိၣ်ဖိလၢတၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်အဂ့ၢ်တဖၣ်(၁၅မံးနံး)
- (၂) မၤကိၣ်ဖိတဖၣ်ဖးကွၢ်တၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်လၢဟ့ၣ်လီၤပၢ်တဖၣ်(၃၀မံးနံး)
- (၃) မၤကိၣ်ဖိတဖၣ်တဲဖျါထီၣ် တၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်လၢအသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ဆၣ်ပတက့ၢ်လီၤဘၣ်အိၤလၢလံာ် တၢ်မၤလိပူၤဘၣ်တဖၣ်(၃၀မံးနံး)
- (၄) မၤကိၣ်ဖိတဖၣ်နီၤဖးလီၤအကရူၢ်ဒီးပြၢလိာ်အသးလၢပိၤပံ့ပိၤပီၢ်လိာ်သးတၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)
- (၅) တၢ်မၤဂဲၤလိ(၄၅မံးနံး)

(၁) သိၣ်လိဒူးနၢ်ပၢ်ကိၣ်ဖိလၢတၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်အဂ့ၢ်တဖၣ်(၁၅မံးနံး)

မိၢ်ပၢ်ဖံဖုတဖၣ်မၤယုၤပုၤလၢတၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ် လၢပၢ်နီၢ်ဆံးဆံးလံၤလံၤလံၤလီၤလီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖဲဘု ဆိၣ်ဒၢဆိၣ်ပျီၣ်ထီၣ်အခါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ် မၤယုၤပုၤကဲဒိၣ်မးလီၤ.မ့ၢ်ဖဲပုၤကူးဘု,ပုၤယီၢ်ဘုအဆၢ ကတီၢ်န့ၣ် ဖိသၣ်,သးစၢ်,သးပုၤအိၣ်လၢစံာ်ခိးပူၤဒီးတရျးအမံန့ၣ် ပိၤပံ့ပိၤပီၢ် သကိးတၢ်မုၢ်ဒိၣ် မးလီၤ. တၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤမၤလီၤဘၢတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤ လၢအအိၣ် ဒီးအခိပညီ, အဂ့ၢ်အ ကျိၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤမ့ၢ်တဲထီၣ်ဝဲဒီး ပုၤလၢအဂၤတဖၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးစံးဆၢဝဲလီၤ. တံၤသကိးတ ဖၣ်မၤစၢၤလိာ်သးစံးဆၢသကိးဂၤထံၣ်ဂၤထံၣ်လၢကမ့ၢ်တၢ်စံးဆၢလၢအဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်န့ၣ် ဘၣ်တဘျီဘျီ ပကိးစ့ၢ်ကိးအိၤလၢ တၢ်ပိၤပီၢ်လီၤ. လၢသရၣ်မုၢ်ခွံၣ်ဖိ အလံာ် “ပမံၤပပုၤအတၢ်ကတိၤဒီးဒီးတၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်တဖၣ်” တဖၣ်အပူၤန့ၣ် ပထံၣ်ဘၣ်လၢအစံး ဝဲ ပုၤတနီၤကိးတၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ် န့ၣ်လၢ “မုၢ်ပုၤဖုပိၤ”ဒီးပုၤတနီၤကိးဝဲလၢ “ဖုသံပိၤ”ဒီးပုၤတ နီၤနီၤကိးဝဲလၢ “ပိၤပိၤပိၤပိၤ” လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ လၢအဝဲအတၢ်ဖိထံတၢ်မၤအပူၤန့ၣ် သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလၢ ပုၤကညီလၢကီၢ်ကိၣ်တဲာ် လၢအအိၣ်လၢမုၢ်ယုၤတကပၤကိးဝဲလၢ “တၢ် ဖးကူး” လီၤ.ဒီးအဝဲဒၣ်ကူးဖျါထီၣ်ဝဲ “တၢ်ဖးကူး” အခိပညီဒ်အံၤလီၤ. “တၢ်ဖး” န့ၣ်အခိပညီ မ့ၢ် ပစံးဆၢတၢ်, ပဟ့ၣ်တၢ်အခိပညီ, ပဖးတၢ်အခိပညီ ဒီး “ကူး” မ့ၢ်ဒၣ် ပစးတၢ် လၢအခိ ပညီမ့ၢ်ဝဲ ပသံကွၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ သရၣ်မုၢ်ပၢ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢတၢ် ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤယုၤပံ့သးညီ သ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်အသးဒ်သိးကသ့ဆိကမိၣ်, ကသ့တယၢ်တၢ်ဒီးကကျၢ်အုၣ်ထီၣ်အခိၣ်န့ၣ်န့ၣ် လီၤ. ပုၤလၢအဖးတၢ်ပိၤပီၢ်အခိပညီဘၣ်အါန့ၣ် ပပၢ်အိၣ်ပုၤအဖျဲးတဂၤသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အယိ လၢပတၢ်မၤလိအကတၢ်တကတီၢ်အံၤ, ပကယုထံၣ်န့ၣ်ပုၤကိၣ်ဖိလၢအဖျဲးတဖၣ် လၢအ သ့ၣ်ညါနၢ်ပၢ်တၢ်ပိၤပံ့ပိၤပီၢ်သ့သ့ဘၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- (၂) မာက္ခိဖိတဖၢပးကွၢ်တၢ်ပွဲၤပွဲၤပွဲၤလၢဟ့ၣ်လီၤပၢ်တဖၣ်(၃၀မံးနံး)
- (၁) ထီၣ်ကိးနီၣ်လီၤတၢ်လၢပျီၤ.....ခုၣ်ထံဖိ
- (၂) တၢ်ယူၤထံတၢ်စိၣ်ဒီးမ့ၣ်အူၤ.....ညၣ်ဆၣ်ဂီၤ
- (၃) တၢ်ယူၤထံတၢ်စိၣ်ဒီးထးလူၤ.....ညၣ်ထီၣ်
- (၄) အမုၢ်(အထူၣ်)တီၢ်အသၣ်,အသၣ်တီၢ်အလၣ်.....နဲးသၣ်
- (၅) ကမၤတဖျၢၣ်တၢ်ဂၤတၢ်(တၢ်ရီၤတၢ်)အီၤသၢကထၢ.....ဃီၤသၣ်
- (၆) တၢ်ဟ့ၣ်အဖိတၢ်ကညီၤ.....တနီၤ
- (၇) တၢ်ဟ့ၣ်အဖိတၢ်တသဲ.....ဟံၣ်
- (၈) တၢ်ဝီၢ်ဝီၢ်လၢတူၤနၢၣ်ထံး.....ကဟၣ်ရံး
- (၉) သ့ၣ်တထူၣ်အလၣ်အိၣ်တဘ့ၣ်.....နီၣ်ဒိကွၢ်
- (၁၀) လုၣ်တဘိပစၢ်ဝးကီၢ်.....ကျဲ
- (၁၁) တၢ်ဝါဝါယူၤထံလီၤမၢ်.....အံသၣ်
- (၁၂) တၢ်အမိၢ်သူအဖိဝါ.....မ့ၢ်ဒီးမ့ၢ်သပၤ
- (၁၃) ပုၤယဲၢ်ဂၤဆၢထၢၣ်ဖုၣ်ထီၤ.....စုနၢယဲၢ်ဘိ
- (၁၄) ဖိပၢ်မၤကၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ဖိ.....တကၣ်သံ(ကထံယ့ၣ်)
- (၁၅) အိၣ်လၢခိမး,လီၤလၢထံပွဲၣ်.....ထူၣ်
- (၁၆) နမ့ၢ်ထုးယဆိၣ်,နမ့ၢ်ဆိၣ်ယထုး.....လွး(ထးဘုး)
- (၁၇) လူၤဒီးနဲၤဘူးကချူး,တချူး.....ကျိၢ်ထုးလုၣ်ဒီးလုၣ်ပၣ်
- (၁၈) သ့ၣ်ဒုယုၣ်တၢ်အုးဆုၣ်နီၤ.....မိၢ်ကျိၢ်
- (၁၉) ကဆိတဒုခီထံဘၣ်စိၣ်ထဲအပျီၢ်.....ဟံၣ်
- (၂၀) တၢ်ယူၤထံတၢ်စိၣ်ဒီးလွး.....ညၣ်ဂုၢ်
- (၂၁) တၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ခံလုၣ်လီၤအပျၢၤ.....ဒီးကၣ်သၣ်
- (၂၂) ကစၢ်ခိၣ်ဆဲထီၣ်အရူၤ.....ထု
- (၂၃) အထူၣ်မ့ၢ်ဂုၢ်သီဘျီအလၣ်မ့ၢ်ထး.....သ့ၣ်ဆို
- (၂၄) ချီၣ်တဘ့ၣ်ပလိတသူ.....ပျၢၤ
- (၂၅) နီၢ်ပၤမုၣ်ဆုၣ်နီၤပဲၤဒၢး.....မ့ၣ်အူၤဒၢ
- (၂၆) နီၢ်ပၤမုၣ်ကူနံၣ်တဝး.....စုမ့ၣ်
- (၂၇) တၢ်ယူၤလၢအဒံးတၢ်စိၣ်လီၤလၢအနိး.....ပျၢ်
- (၂၈) တၢ်သၣ်လၢအခိၣ်မ့တအိၣ်.....ဆိဒံၣ်
- (၂၉) ပတဒိဒီးသီၣ်.....လီ
- (၃၀) အိၣ်လၢအခိၣ်,အုၣ်ဆါလၢအခိၣ်.....ဆၢၣ်
- (၃၁) နိၣ်တနီၣ်အပူၤ,ထီၣ်လဲၤဝါအိၣ်အါမး.....ကိၢ်ပူၤဒီးမဲ
- (၃၂) ဒၢးပူၤအိၣ်ကျဲၤတအိၣ်.....ဝၣ်ပီၤကမဲၣ်
- (၃၃) ကျဲၤတအိၣ်ဒၢးပူၤတအိၣ်.....ကပီၤလုၤ

- (၃၄) ပယီဝံခိန်ခံကု.....နါစုၤ(နါဒ)
- (၃၅) ချါန်တထံးဆီဖါဂီၤထီၣ်ပွဲၤအခံ.....မိၣ်ဟဲသၣ်
- (၃၆) ပုၤခံၣ်ၤဘျီလိၣ်အသး.....ပခိၣ်ခံခီလဲၤတၢ်
- (၃၇) တၢ်ဒံးကွၢ်တၢ်ဒံးယံၤ.....နါ
- (၃၈) တၢ်သံနွံနံၣ်တၢ်အမဲၣ်တဘံၣ်.....ထီၣ်ပှၢ်အမဲၣ်
- (၃၉) အထူၣ်မ့ၢ်ပျံၤအသၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဘိၣ်.....လုၢ်ခ့ၣ်သၣ်
- (၄၀) ဖိၣ်အိၣ်လီၤတဲၣ်မိၢ်ကလဲၤအူညါ.....ဒံသၣ်ဒီးဒံအမ့ၢ်
- (၄၁) ပုၤတၢ်လဲၤတၢ်လၢအစုဒီနံၤ.....နၢ်ရံၣ်
- (၄၂) ဖူးလဲးအစုယီၢ်တၢ်အဂုၢ်သံ.....ယီ
- (၄၃) ဂီၤဖံးတကယၤတဝဲၢ်တဘိၣ်.....တဒိဘိ
- (၄၄) ပတဖုံတၢ်တၢ်ဖး.....ဆၣ်
- (၄၅) တၢ်အိၣ်အဆၣ်တၢ်ဘျီးထီၣ်.....တၢ်ယုၢ်လါ
- (၄၆) မ့ၢ်တကီၢ်မ့ၢ်အူကပီၤ.....နါကိၣ်လံ(နါပံၣ်လ့,ပီၤပီၤလ့)
- (၄၇) မ့ၢ်တကဲၤမ့ၢ်အူလုၣ်ခုၣ်.....တၢ်ကသံ့ထီၣ်
- (၄၈) နီၢ်ဆံးခါဘံၣ်ဘံၣ်ဘၢဘၢ,နီၢ်ဒိၣ်ထီၣ်အိၣ်လဲတကဲ.....ဝၣ်
- (၄၉) တၢ်ကီၢ်ခါယဲၤတီပျု,တၢ်စူၤခါဘိၣ်လုၤကုၤ.....ကစၢ်ကလိ
- (၅၀) ပုၤသၢၣ်ကီၢ်လူးကီၢ်လီ,တၢ်တီအိၣ်လၢအခိၣ်ဒီ.....လၢၢ်ဆီခိၣ်

တၢ်မၤဂၤလိ(၅)

(၃)မၤကိတဖၣ်တဖၣ်တဖၣ်ထီၣ်တၢ်ပိၤပံၤပိၤပိၤလၢအသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ဆၣ် ပတက့ၢ်လီၤဘၣ်အီၤလၢလံၣ်
တၢ်မၤလိပူၤဘၣ်တဖၣ်(၃၀မံးနံး)

- (၁).....
- (၂).....
- (၃).....
- (၄).....
- (၅).....
- (၆).....
- (၇).....
- (၈)
- (၉).....
- (၁၀).....
- (၁၁).....
- (၁၂).....
- (၁၃).....
- (၁၄).....
- (၁၅).....
- (၁၆).....
- (၁၇).....
- (၁၈).....
- (၁၉).....
- (၂၀).....

(၄)မာကွီဖိတဖဉ်နီဖးလီအကရူဒီးပြာလိာ်အသးလာပိုပုံပိုပိုလိာ်သးတၢ်(၁န့ၣ်ရံၣ်)

★ နီလီကွီဖိအနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲအသး (၄) ကရူမ့တမ့ၢ် (၆) ကရူဒီးမာအပိုပိုပြာလိာ်သးတၢ် ပှထူ ဖျၢၣ်ထူအသး ပြာလိာ်အသး ခံကရူတဖု ခံကရူတဖု ကရူလာအနၢတၢ်တဖဉ် ဘၣ်ပြာလိာ်က့ၤကဒီး အသး ဒီးကရူလာအရူတဖဉ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်ပြာလိာ်အသး ဒီးလၢခံကတၢ်ပကမၤန့ၢ် က့ၤကရူပြာတၢ်လၢ အမၤန့ၢ် ခိၣ်ဖး(၁),(၂)ဒီး(၃)စ့ၢ်စ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.အါတက့ၢ်မာအသူတၢ်ပိုပုံပိုပိုလိာ်ဟ့ၣ်လီၤဟံအီၤတဖဉ်တက့ၢ်.

(၅)တၢ်မၤလဲၤလိ(၄၅မံးနံး)

တၢ်မၤလဲၤလိ(၆)စံးဆၢတၢ်ပိုပုံပိုပိုတဖဉ်အံၤအစၢတဖဉ်တက့ၢ်.

၁.

ထီၣ်ကိးနီၣ်လီၤတဲာ်လၢပျီ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂.တၢ်ယူၤထံတၢ်စိာ်ဒီးမ့ၣ်အူ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၃.တၢ်ယူၤထံတၢ်စိာ်ဒီးထးလူ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၄.အမ့ၢ်(အထူၣ်)တီအသၣ်,အသၣ်တီအလၣ်.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၅.ကမၤတဖျၢၣ်တၢ်ဂၤတၢ်(တၢ်ရီၤတၢ်)အီၤသၢကထၢ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၆.တၢ်ဟုအဖိတၢ်ကညီၤ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၇.တၢ်ဟုအဖိတၢ်တသဲ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၈.တၢ်ဝီၢ်ဝီၢ်လၢတူၤန့ၣ်ထံး.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၉.သ့ၣ်တထူၣ်အလၣ်အိၣ်တဘ့ၣ်.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၀.လုၣ်တဘိပစၢ်ဝးကီၢ်.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၁.တၢ်ဝါဝါယူၤထံလီၤမၢ်.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၂.တၢ်အမိၢ်သူအဖိဝါ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၃.ပှၤယံၢ်ဂၤဆၢထၢၣ်ဖုၣ်ထီ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၄.ဖိပၢ်မၤကၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ဖိ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၅.အိၣ်လၢခိမး,လီၤလၢထံပုၣ်.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၆.နမ့ၢ်ထုးယဆိၣ်,နမ့ၢ်ဆိၣ်ယထုး.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၇.လူၤဒီနံၤဘူးကချူး,တချူး.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၈.သ့ၣ်ဒုယုၣ်တၢ်အုးဆုၣ်နီၤ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၁၉.ကဆိတဒုခိထံဘၣ်စိာ်ထဲအပျီ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂၀.တၢ်ယူၤထံတၢ်စိာ်ဒီးလူး.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂၁.တၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ခံလုၣ်လီၤအပျၢ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂၂.ကစၢ်ခိၣ်ဆဲထီၣ်အရူ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂၃.အထူၣ်မ့ၢ်ဂုၢ်သီဘျီအလၣ်မ့ၢ်ထး.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂၄.ချီၣ်တဘ့ၣ်ပလိတသူ.....တၢ်စံးဆၢ-.....

၂၅.နီၢ်ပၤမုၣ်ဆုၣ်နီၤပဲၤဒၢး.....တၢ်စံးဆၢ-.....

တၢ်ဂၢၤလိ(၇)ဒုးဒီကူၢ်က့ၤတၢ်ပှ်ပှ်ဒီးအစၢလၢအဘၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ပှ်ပှ်	အစၢ
၁.နီၢ်ပၤမုၢ်ကူနံၣ်တဝး	ပျၢ်
၂.တၢ်ယူၤလၢအဒံးတၢ်စီၢ်လီၤလၢအနိး	ဆိဒံၣ်
၃.တၢ်သၣ်လၢအခိၣ်မ့တအိၣ်....	စုမ့ၣ်
၄.ပတဒိဒီးသိၣ်	ကိၢ်ပူၤဒီးမဲ
၅.အိၣ်လၢအခိၣ်,အ့ၣ်ဆါလၢအခိၣ်	ဝၣ်ပီၤကမဲၣ်
၆.နီၣ်တနီၣ်အပူၤ,ထီၣ်လဲၤဝါအိၣ်အါမး	လီ
၇.ဒေးပူၤအိၣ်ကျဲၤစၢတအိၣ်	ဆၢၣ်
၈.ကျဲၤစၢအိၣ်ဒေးပူၤတအိၣ်	နါစ့ၤ(နါဒ့)
၉.ပယီၤဝံခိၣ်ခံက့	မိၢ်ဟဲသၣ်
၁၀.ချၢၣ်တထံးဆိဖါဂီၤထီၣ်ပှ်အခံ	ကပီၤလုၤ
၁၁.ပှ်ခံဂၤဘျီလိာ်အသး	နါ
၁၂.တၢ်ဒံးကွၢ်တၢ်ဒံးယံၤ	ထီၣ်ပှ်အမဲၢ်
၁၃.တၢ်သံနွံနံၣ်တၢ်အမဲၢ်တဘံၣ်	ပခိၣ်ခံခီလဲၤတၢ်
၁၄.အထူၣ်မ့ၢ်ပျၢ်အသၣ်မ့ၢ်မ့ၤဘိၣ်	ဒံသၣ်ဒီးဒံအမ့ၢ်
၁၅.ဖိစၢအိၣ်လီၤတၢ်မိၢ်ကလဲၤဆူညါ	နီၣ်ရံၣ်
၁၆.ပှ်တဂၤလဲၤတၢ်လၢအစုဒိနံၤ	လုၢ်ခ့သၣ်
၁၇.ပှ်လဲးအစုယီၢ်တၢ်အဂုၢ်ယံ	တဒိဘိ
၁၈.ဂီၤဖံးတကယၤတဝဲၢ်တဘိ	ဆၣ်
၁၉.ပတဖုံတၢ်တၢ်ဖး	ယီ
၂၀.တၢ်အိၣ်အဆၣ်တၢ်ဘျီးထီၣ်	နါကိၣ်လံ(နါပံၣ်လ့,ပီၤပီၤလ့)

၂၁. မှန်တက်၊ မှန်အူကပီ၊	တက်ကသွံထိန်
၂၂. မှန်တက်၊ မှန်အူလှိုင်ခုပ်	တက်ယုန်လါ
၂၃. နီဆံးခါဘံင်ဘံင်ဘာဘာ၊ နီဒိုင်ထိန်အိန်လဲတကဲ	ကစာင်ကလိ
၂၄. တက်ကီခါယဲ၊ တီပျု၊ တက်စူ၊ ခါဘိန်လု၊ ကု၊	လက်ဆီခိန်
၂၅. ပုသါဂါကီလူးကီလီ၊ တက်တီအိန်လါအိန်ဒီ	ဝန်

တၢ်ဒီးစးလၢတၢ်မၤလိသၢပတီၢ်တပတီၢ်အဂီၢ်(၁၀၀မီး)

၁. မၤကွဲၤဖိဖိတၢ်ဖးလၢလံာ်တၢ်ကွဲးအခိၣ်တီတဖၣ်အံၤ,ဖိၣ်န့ၢ်ဝဲလဲၣ်တခါလဲၣ် ဒီးမၤဖးတၢ်ကွဲးအဝဲန့ၣ်လီၤ.

(၂၅မီး)

(က)တၢ်ကူၣ်သ့ပှၤဟ့ၣ်တန့ၢ်

(ခ)ထံလၢအကဆီ

(ဂ)သ့ၣ်လၢအသၣ်ထီၣ်အါ

(ဃ)ဝဲဖိလၢအကူၣ်တၢ်သ့တဖၣ်

(င)တၢ်ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်အကျဲ

★ဖးဝဲအဖျါၣ်မ့ၢ်ကမၣ်တဖျါၣ်ထူးကွဲၣ်. ၂မီးစုၣ်စုၣ်တက့ၢ်.

★ဖးဝဲမ့ၢ်စဲဘူး-က့ၤကဒါက့ၤဝဲတဘျီထူးကွဲၣ်(.၂)မီးစုၣ်စုၣ်တက့ၢ်.

★ဖးဝဲအခါအိၣ်ကတီၢ်ဝဲမ့ၢ်တဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤတဘျီထူးကွဲၣ်(.၂)မီးစုၣ်စုၣ်တက့ၢ်.

★ဖးဝဲအခါမ့ၢ်မၤလိမၤလံာ်တဖျါၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်မၤအါထီၣ်ဝဲတဖျါၣ်န့ၣ်ထူးကွဲၣ်(.၂)မီးစုၣ်စုၣ်တက့ၢ်.

၂.ဖးတၢ်ကွဲးလၢလံာ်ခိတခါအံၤဝံၤစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်တဖၣ်တက့ၢ်.(၂၅မီး)

သ့ၣ်လၢအသၣ်ထီၣ်အါ

တၢ်လၢသ့ၣ်န့ၣ် ဒ်သိးကသၣ်ထီၣ်အါဒီးပဘၣ်န့ၢ်ပၢ်အဂ့ၢ်ဒီးကတဲာ်ကတီၤအီၤဒ်အကျဲဒၣ်ဝဲအသိးလီၤ.

လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ, သ့ၣ်အထူၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်, တုၤတၢ်စူၤလီၤသီဒီးပကဘၣ်ခူၣ်တဲာ်ကွဲၣ်အဂီၢ်လီၤလံၤပှၤ လၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖံးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးအဂီၢ်လၢအဂီၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်တဖၣ်ကဟဲလီၤအသိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ကီၢ်ထီၣ်သီဒီး ဘၣ်ခူၣ်ကဖူၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝဲတရံးအထူၣ် ဒ်သိးတၢ်မ့ၢ်ကီၢ်ယုသန့က့,ကဆူးထီၣ်ထံသဝံလၢဟီၣ်ခိၣ်လံာ်ကန့ၢ်ညီဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်အထူၣ်ဂ့ၤအမ့ၢ်ဂ့ၤ, တုၤအသၣ်မံလၢလံာ်ဒီးမ့ၢ်အကတီၢ်ဖဲအထံအနိတလဲၤဆူညါလၢဘၣ်,က့ၤကဒါက့ၤဆူအထူၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်အမ့ၢ်အလီၤပၢ်လၢအခိၣ်ဆၢၣ်တခိအယိ,ပကဘၣ်ကျိက့ၤအဒုတနီၤလီၤ.မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ဒ်စပံးမ့ၢ်န့ၣ်, ဘၣ်ကျိကွဲၣ်လၢအဒုခိၣ်ထံး, အမ့ၢ်ကပၤဒၣ်လဲာ်, ဒ်သိးအဒုသိကဟဲထီၣ်, အိၣ်ဒီးအမ့ၢ်အဂီၢ်အဘါဘူးဘူးတံာ်တံာ်ဒီးကသၣ်ထီၣ်အါအါဒိၣ်ဒိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဒု ဟဲထီၣ်မ့ၢ်အါကဲၣ်ဆိး ဒီး ဘၣ်မၤတဲာ်ကွဲၣ်အီၤတနီၤဒ်သိး ဒုလၢ ပဟ်ထီၣ်အီၤတဖၣ် တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါကပာ်ဖိၣ်အသးပှၤအလိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်အမ့ၢ်ဂ့ၤ, အထူၣ်ဂ့ၤ, သါန့ၢ်ကလံာ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. အယိ, ဒ်သိးကလံာ်ကလဲၤဖျိကွဲၣ်အီၤဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်အဂီၢ် အဒုအဖိလၢအဘူး ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်, ဘၣ်ဝဲာ်ဟီၣ်အီၤလၢကလံာ်ကဘၣ်သ့ၣ်အမိၢ်ပှၤကစီဖိန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး သ့ၣ်န့ၣ်, အဲၣ် ဒီးစ့ၢ်ကိးတၢ်ကပီၤအယိ လၢအခိၣ်တခိကြးန့ၢ်တၢ်ကပီၤဒီးမ့ၢ်အတၢ်ကီၢ်ဆါဆဲးဘၣ်အီၤဒၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ. အန့ၣ်သတး ဒီး, နကန့ၢ်ဘၣ်သ့ၣ်လၢအသၣ်ထီၣ်အါ,ဒိၣ်ဒီးဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

၂.၁.မာပဲ့တော်လီလီဟိတဖန်တော်.(၁၀ဖိး)

(က)သွန်နုန်ဒ်သိးက----အါအဂီပဘဉ်-----အဂုလီ.

(ခ)ပဘဉ်က-----အီ-----အ-----ဒဉ်ဝဲအသိးနုန်လီ.

(ဂ)သွန်အမုဂုအထုဂု-----ကလံလီ.

(ဃ)စပံးအမုနုန်ဘဉ်-----ကွံအီလါအ-----ထံးနုန်လီ.

(င) သွန်နုန်အဉ် ဒီးစုကီး-----အယိလါ-----တခိကြါးနုတ်ကပီဒီး-----
ဆဲးဘဉ်အီဒဉ်လဲနုန်လီ.

၂.၂.မုဘဉ်ဒီးကွဲး(✓)မုကမဉ်ဒီးကွဲး(✗)တကွါ.(၅ဖိး)

(က)သွန်အထုဂုအမုဂုတုအသဉ်မံလါနုန်ပကဘဉ်ကျိကွံအဒုတနီလီ.(.....)

(ခ)သွန်ထုဂုမိပုနုန်တလိဉ်ဘဉ်ကလံဘဉ်.(.....)

(ဂ)တုတုလီသီနုန်ပဘဉ်ဟ်ယဉ်သွန်ဂံတဖဉ်ဂုလီ.

(ဃ)သွန်ထုဂုမိပုနုန်လိဉ်ဘဉ်မုအတုကပီလီ.(.....)

(င)သွန်ထုဂုနုန်တကြါးလါမုအတုကိဆါဆဲးဘဉ်အခိဉ်ဘဉ်.(.....)

၂.၃.စံးဆါတံသံကွံတဖန်တော်.(၁၀ဖိး)

(က)ဒ်သိးသွန်ဂံလါအဂံအဘါဆုဉ်တဖဉ်ကဟဲထီဉ်အသီအဂီပဘဉ်မဒ်လဲဉ်.

တံးဆါ-.....

(ခ)ဘဉ်မနုအယိလါတုတုကိထီဉ်သီနုန်ပကဘဉ်နုန်ကဖုဉ်ထီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဝဲတရံးသွန်အထုဂု
နုန်လဲဉ်.

တံးဆါ-.....

(ဂ)သွန်အထုဂုလိဉ်ဘဉ်ကလံဒီးမုတုကပီလါမနုအဂီလဲဉ်.

တံးဆါ-.....

(ဃ)သွန်အထုဂုမုဂုအမုမုဂုတုအသဉ်မံလါလံဒီးဘဉ်မနုပဘဉ်ကျိကွံအဒုတနီလဲဉ်.

တံးဆါ-.....

(င) ဘဉ်မနုအယိလါ သွန် ဒုမုဟဲထီဉ်အါကဲဉ်ဆိးနုန်ပဘဉ်မတုကွံအီတနီနုန်လဲဉ်.

တံးဆါ.....

.....

၃. ဟံးန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီၤဖဲလၢ်ခိတဖၣ်အံၤထဲတခါဇိၤဒီးကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်လၢအဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ကျိၤ အစ့ၤကတၢၢ် ၂၀ ကျိၤတက့ၢ်.(၂၅ဖိး)

★ ကွဲးကဒီးလံာ်မဲာ်ဖျါန့ၣ်မ့ၢ်ကမၣ်တဖျါန့ၣ်ထုးကွံာ်(.၂)ဖိးစ့ၣ်စ့ၣ်တက့ၢ်.

★ ကွဲးလံာ်မ့ၢ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဒီးအခိမ့ၢ်တဖျါလီၤတံာ်ဘၣ်ဒီးထုးကွံာ်အဖိးတဖၣ်ဒ်အကြးဝဲအသိးတက့ၢ်.

၄.၁. တၢ်ကတိၤဒိလၢလၢ်တဖၣ်အံၤအခိပညိၣ်လဲာ်? (၁၅ဖိး)

(က) ပုၤဖျါစၢ်မၤကၢ်တၢ်ပံ...အခိပညိၣ်-.....

(ခ) ကဆိပုၤယီၢ်လီၤဘၣ်က့ၤအကမ့ၢ်...အခိပညိၣ်-.....

(ဂ) တၢ်သရူးနံၣ်ကဘျိး, တၢ်ကမၣ်နံၣ်ကထၢ...အခိပညိၣ်.....

(ဃ) သ့ၣ်လၢ်အံၣ်သ့တပံာ်ယု, ဝဲၣ်လၢ်အံၣ်သ့တပံာ်ယု... အခိပညိၣ်.....

(င) တၢ်ကမၣ်အထံးတကီ, ဒ်ကွဲးလီၤအုးလၢအစိ... အခိပညိၣ်.....

၄.၂. တၢ်ပိုၤပံာ်ပိုၤပိုၤလၢလၢ်ခိတဖၣ်အံၤကွဲးဖျါထီၣ်က့ၤအစၢတက့ၢ်.(၁၀ဖိး)

(က) လုၣ်တဘိပစၢ်ဝးကီၢ် တၢ်စံးဆၢ-.....

(ခ) ပုၤယဲာ်ဂၤဆၢထၢန့ၣ်ထီ တၢ်စံးဆၢ-.....

(ဂ) တၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ခံလုၣ်လီၤပျါ တၢ်စံးဆၢ-.....

(ဃ) ဖိဇၢအိၣ်လီၤတဲာ်မိၢ်ကလဲၤဆူညါ တၢ်စံးဆၢ-.....

(င) မ့ၢ်တကဲၤမ့ၢ်အူလုၣ်ခုၣ် တၢ်စံးဆၢ-.....

၄.၃. ကွဲးလီၤတၢ်ကတိၤဒီးမိၢ်ဖါလၢနသ့ၣ်ညါအိၣ်လီၤတံာ်လီၤဆဲးန့ၣ်အဖျါန့ၣ်(၁၀)တက့ၢ်.(၅ဖိး)

.....
.....